

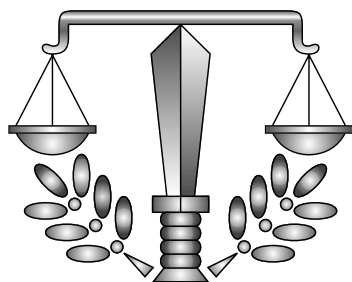

EESTI ADVOKATUUR
ESTONIAN BAR ASSOCIATION

AASTARAAMAT

2017

EESTI ADVOKATUUR
ESTONIAN BAR ASSOCIATION

AASTARAAMAT

2017

TALLINN 2018

SISUKORD

Eesti Advokatuuri üldkogu otsused 2017	3
Eesti Advokatuuri esimehe Hannes Vallikivi kõne Eesti Advokatuuri üldkogul 3. märtsil 2017. a Vanemuise kontserdimajas	5
Eesti Advokatuuri juhatuse aruanne 2017. a kohta Eesti Advokatuuri üldkogule 11. mail 2018. a Pärnu kontserdimajas	11
Riigi õigusabi korraldamisest. Kokkuvõtted 2017. aastast	44
Ülevaade Eesti Advokatuuri revisjonikomisjoni tegevusest 2017. aastal	52
Ülevaade Eesti Advokatuuri kutsesobivuskomisjoni tegevusest 2017. aastal	53
Ülevaade Eesti Advokatuuri aukohtu tegevusest 2017. aastal	55
Ülevaade Eesti Advokatuuri eetika- ja metoodikakomisjoni tegevusest 2017. aastal	71
Ülevaade Eesti Advokatuuri põhiõiguste komisjoni tegevusest 2017. aastal	72
Ülevaade Eesti Advokatuuri riigi õigusabi komisjoni tegevusest 2017. aastal	74
Ülevaade Eesti Advokatuuri konkurentsioiguse komisjoni tegevusest 2017. aastal	77
Ülevaade Eesti Advokatuuri äriõiguse komisjoni tegevusest 2017. aastal	78
Ülevaade Eesti Advokatuuri perekonnaõiguse komisjoni tegevusest 2017. aastal	80
Ülevaade Eesti Advokatuuri tööõiguse komisjoni tegevusest 2017. aastal	83
Ülevaade Eesti Advokatuuri maksuõiguse komisjoni tegevusest 2017. aastal	85
Ülevaade Eesti Advokatuuri maksejõuetusõiguse komisjoni tegevusest 2017. aastal	86
Ülevaade Eesti Advokatuuri intellektuaalse omandi ja IT-õiguse komisjoni tegevusest 2017. aastal	88
Ülevaade Eesti Advokatuuri haldusõiguse komisjoni tegevusest 2017. aastal	90
Õnnitleme	91
Teenetemedalid. Kuldmärgid. Hõbemärgid	92
Aunimetuse aasta advokaat laureaadid	93
Advokatuuri kvaliteedijuhtimise tunnistus	93
<i>In memoriam</i>	94
Majandusaasta aruanne	95
Sõltumatu audiitori aruanne	120
Juhatuse allkirjad 2017. aasta majandusaasta aruandele.....	121

EESTI ADVOKATUURI ÜLDKOGU**OTSUS nr 1**

3. märts 2017. a

Eesti Advokatuuri majandustegevuse aastaaruande ja revisjonikomisjoni aastaaruande kinnitamine

Juhindudes advokatuuriseaduse § 9 punktist 4, Eesti Advokatuuri üldkogu

OTSUSTAB:

Kinnitada advokatuuri 2016. aasta majandusaasta aruanne ja revisjonikomisjoni 2016. aasta aruanne.

Üldkogu juhatajad

Kirsti Pent

Madis Päts

Protokollijad

Martin Mäesalu

Kaisa-Maria Vellomäe

EESTI ADVOKATUURI ÜLDKOGU**OTSUS nr 2**

3. märts 2017. a

Eesti Advokatuuri 2016. aasta eelarve täitmise aruande ja 2017. aasta eelarve kinnitamine

Juhindudes advokatuuriseaduse § 9 punktist 3, Eesti Advokatuuri üldkogu

OTSUSTAB:

1. Kinnitada Eesti Advokatuuri 2016. aasta eelarve täitmise aruanne tulude osas 807 082.08 eurot ja kulude osas 781 687.94 eurot.
2. Kinnitada Eesti Advokatuuri 2017. aasta eelarve tulude osas 834 878 eurot ja kulude osas 911 170 eurot.
3. Anda advokatuuri juhatusele õigus kasutada 2018. a majandusaastal advokatuuri eelarvelisi vahendeid 2017. a eelarves ettenähtud proportsioonides ja mahus kuni 2018. a eelarve kinnitamiseni üldkogul.

Üldkogu juhatajad

Kirsti Pent

Madis Päts

Protokollijad

Martin Mäesalu

Kaisa-Maria Vellomäe

EESTI ADVOKATUURI ESIMEHE VANDEADVOKAAT HANNES VALLIKIVI ETTEKANNE

advokatuuri üldkogul 3. märtsil 2017 Vanemuise kontserdimajas

Austatud Riigikohtu esimees, justiitsminister, riigi peaprokurör, head kolleegid ja head külalised!

Astusin Eesti Advokatuuri liikmeks 1996. aasta suvel. Mõned kuud varem olin tööle läinud Aare Targa juhitava advokaadibüroosse. Mäletan, et üsna algusest müüdi minu tööaega klientidele 1500 krooniga tunnis. Muidugi ei olnud Aare büroo turul odavamate seas ja kindlasti osutasid advokaadid teenust ka odavama hinnaga. Siiski oli mälu järgi 1500 krooni ehk tänases vääringus umbes 100 eurot tunnist päris paljudes büroodes valdav taks. Sageli, ja eriti välisklientidele teenust osutades, olid tunnihinded oluliselt kallimad ja ulatusid üle 2000 krooni.

Tuleb tõdeda, et minu töö on ühiskonna silmis aja jooksul oluliselt odavamaks muutunud. 20 aastaga on elukallidus kasvanud üle 80% ehk minu toonase ostujõu säilitamiseks peaks algaja advokaat küsima täna vähemalt 180 eurot tunnist. Täna mõistab kohus ükskõik kui kogenud lepingulise esindaja kuluna välja 120–130 eurot tunnis ja piirab seejuures tundide arvu ehk tegelik tunnihinne võib olla oluliselt madalam. Advokaadibürood – ja väga soliidset bürood – teevad hankepakkumisi sellest numbrist madalamal, ka alla 100 euroga tunnist.

Ma ei kavatsen arutleda, kas see, et minu ja mu arstist ema sissetulekute vahe ei ole enam kordades, mingil ajal võib-olla isegi kümnetes kordades, ehk üldistatult kas advokaaditöö suhteline odavnemine teiste ametitega võrreldes on õiglane või mitte. Selle asemel arutlen advokaaditöö odavnemise põhjuste ja tagajärgede üle.

Kiratsev majandus ja konkurents on muutnud advokaaditöö odavamaks

Põhjusi on kaks: üldine majanduskeskkond ja konkurents. Öeldakse, et statistika on suurest valest veel suurem. Siiski veel natuke numbreid. Kuni 2008. aasta kriisini liikus Eesti majandus tõusujoones ja küllap koos sellega ka advokaaditeenuse turg. Alates 2011 (ehk viimasel 5 aastal, kuna 2016 tulemusi veel pole) on advokaaditeenuse turg kasvanud väga visalt (alla 3% aastas). Ühiskond vajab meist suhteliselt rohkem arste, õpetajaid, programmeerijaid ja insenere.

Advokatuur on minu liikmeks saamise ajaga võrreldes paisunud enam kui 3 korda (veebruaris 1997 oli 310 liiget). Alates 2011 on kasv olnud keskmiselt 5% aastas. Täna on meid 2 advokaati vähem kui 1000. 1000 piiri ületame tõenäoliselt juba järgmisel juhatusel istungil. Samas on kutsetegevuse peatanud liikmete osakaal aastatega kasvanud 15%-lt (2008) 21%-le (2016).

Kui turg kasvab turuosaliste arvust aeglasemalt, jääb piltlikult öeldes supp lahjemaks. Võib-olla on just lahjem supp tinginud peatamiste arvu suurenemise ja viimasel kahel aastal liikmeskonna kasvu pidurdumise?

Advokatuuri suurust kunstlikult ei reguleerita

Olen kuulnud arvatavat, et liikmeskonna kasvu pidurdumine on kunstlik ja vastuvõttu piiratakse keerulise eksamiga. Päris kindlasti see nii ei ole. Eesti on seni püsinud üsna liberaalse turumajanduse kursil ja ka meie liikmete arvu reguleerib ennekõike turg ehk büroode vajadus tööjõu järele. 1920-ndate lõpus tehti küll otsus, et advokatuuri vastuvõttu piiratakse sellega, et vannutatud advokaadil võib olla kaks, hiljem üks abi. Olen ise kuulnud ühe väliskolleegi käest, et neil piiratakse eksamile mittelubamise ja karmi eksamiga noorte vastuvõttu. Meil midagi sellist ei ole.

Advokaadile seatakse kõrged nõudmised ja eksam peab tagama liikmete head kutseoskused ja õigusteadmised. Viimase nelja eksamikorra läbisaanute osakaal 40–60% tõendab, et vandeadvokaadi abiks ja sealt edasi täieõiguslikuks vandeadvokaadiks saada on just parasjagu raske. Küll on kriitiliselt tähtis see, et eksam oleks kõigile ühetaoline, et ülesanded oleksid selged ja hindamiskriteeriumid arusaadavad. See on esmajärjekorras kutsesobivuskomisjoni hool, aga samuti juhatuse hool, kes vaatab läbi kaebusi ja mõnikord eksami tulemusi ka korrigeerib. Viimase nelja eksami tulemuste põhjal näib, et vandeadvokaadiks pürgijate õnnestumisprotsent on natuke kõrgem kui abi eksamil. Mitmeaastase kogemusega praktikutel peabki paremini minema, mis sest, et eksam ise on nõudlikum. Oleme Tartu Ülikooli õigusteaduskonnale välja käinud idee pakkuda tasulisi advokaadieksami ettevalmistuskursusi. Näis, kas sellest asja saab. Tartu Ülikooli abist on räägitud ka kohtunike, prokuröride, advokaatide ja notarite ühendeksamiga seoses, aga see on veel väga toores idee.

Konkurentsi ei tasu karta, olelusvõitlus virgutab ja teeb meid tugevamaks. Oleme kogu aeg tegutsenud vabal turul, ainsa eelisenähtena teiste magistriskraadiga juristide ees omanud Riigikohtusse pöördumise õigust. Sellele vaatamata ja kindlasti tänu meie kutse heale mainele on ligi 90% ametlikust õigusteenuse turust advokaatide käes.

Tehnoloogia ja integreeritud teenused suurendavad veel konkurentsi

Ennustan, et mitte kauges tulevikus konkurents süveneb veelgi, kuna osasid õigusteenuseid hakkavad osutama mitteadvokaadid ja õiguslike otsuste langetamiseks tuleb rakendada tänastest erinevaid oskusi. Pean silmas tehnoloogia järjest suurenevat sissetungi juuramaailma. Õigusturu muutusteks valmistumisest ja tööst advokatuuri arengukava kallal annab üldkogule lühiülevaate kolleeg Toomas Vaher.

Advokatuur üritab tehnoloogia arenguga sammu käia. Üha enam lööb laineid suurandmete analüüsi ja õppivate algoritmide abil juriidiliste faktide (rikkumiste, riskantsete lepinguklauslite vmt) tuvastamine. Advokatuur asendas tänavuse üliõpilastööde konkursi kahasse Tartu Ülikooli IT-õiguse magistriprogrammiga korraldatava õigusrobotika konkursiga. Selle konkursi siht on arendada õigusallikate arvutianalüüsi. Konkursile laekus 3 arvestatavat tööd ja žürii kavatses võitjad välja kuulutada maikuus õigustehnoloogia konverentsil.

Tehnoloogia areng ei tähenda sugugi, et advokaadi roll ühiskonnas väheneb. Jah, vähenema peaks robotliku töö osakaal – sadade ja tuhandete lehekülgede läbilappamine, tüüpdokumentide koostamine ja muu selline. Seda tööd suudavad masinad õige pea meist paremini. Mida masinad ei mõista tõenäoliselt kunagi, on inimhinge lugemine, inimlike motiivide selgitamine, lepitamine. Masinad ei oska tuvastada ega põhistada ühiskondlikke väärtusi (kui, siis ainult empiirilisel ja kvantitatiivselt), aga unikaalse inimesega peab menetluse mingis järgus tegelema teine unikaalne inimene.

Oleme õigusrahu loojad

Edasi tahan rääkida meie missioonist täna ja tulevikus. Meie missioon on kätketud meie ametivandesse: „Töotan jääda ustavaks Eesti Vabariigi põhiseaduslikule korrale ning täita kõiki ülesandeid, milleks vandeadvokaadikutse mind kohustab.“

Me oleme ühiskonnas õigusrahu loojad. Mulle väga meeldis kolleeg Pirkka-Marja Pöldvere mõte ühes jaanuarikuises Äripäeva arvamuses, et läbirääkimised ei näita mitte nõrkust, vaid tarkust. Meid ei palgata selleks, et kulutada aega, raha ja närve vaidluse pidamisele, vaid ikka kerkinud tüli või potentsiaalse probleemi lahendamiseks. Just sel põhjusel me pole jäigalt seotud kliendi antud juhustega, vaid peame välja selgitama kliendi tegelikud huvid ja klienti nõustama nendest lähtuvalt (EK § 8 lg 39. Me ei pea ajama ilmselgelt perspektiivituud asju (EK § 12 lg 3). Iseseisvuse kirjutab ette meie oma eetikakoodeks.

Si vis pacem, para bellum

Siiski öeldakse, et tahad rahu, valmistu sõjaks. Meie peamine ja pühim roll on kliendi õiguste kaitse ja läbi selle terve õiguskorra kaitse. Me hoiame riigivõimu surve all ja tsiviilasjades meenutame õigussubjektidele nende kohustusi. Kui ajakirjanduse kohta on käibel väljend *public watchdog* (avalikkuse valvekoer, kes hädaohtu nähes haugub), siis meie oleme valvekoerad, kel on luba (ja kohustus) hammustada.

Vahemärkus: Vabandan, et kasutan palju sõjatermineid ja -retoorikat. Selle aasta kohtunike täiskogul olid mitu kohtunikku (Andres Parmas, Pavel Gontšarov, Daimar Liiv) laigulises välivormis, kuna läksid täiskogult otse ohvitserikursustele. Ka meie liikmed Ene Ahas, Kaupo Lepasepp, Teet Lehist ja Priit Kala läbivad praegu Kaitseväge Ühendatud Õppeasutuses ohvitserikoolitust. Nende ja kolleegidest reservohvitseride (Kaido Pihlakas, Indrek Teder, Marek Helm, Alar Urm) huvi sõjaõiguse vastu väärib tunnustust, sest segastel aegadel on õigusetus üks suuremaid ohte. Iga samm juristide ning militaristide lähendamisel on ülioluline.

Nii rahulooja kui ka korrahoidja rollid on tänases maailmas kasvava tähtsusega. Liberaalne indiviidikeskne ühiskonnakorraldus on surve all kõikjal Läänes. Rahvaid tabanud rahulolematuse ja ebakindluse toob järjest võimule populistlikke valitsusi, kes ei hooli faktidest, kes oma sõnul kaitsevad abstraktseid hüvesid, nagu riiklik julgeolek, ühiskondlik turvalisus, traditsiooniline elulaad. Varem või hiljem jõuavad sellised võimurid oma kriitikute vaigistamiseni. Näeme seda Venemaal, Türgis, Ungaris, isegi Poolas, ja mingeid märke isegi USAs.

Tagasi meie missiooni juurde. Kuidas neid vandetekstis nimetatud advokaadiülesandeid hästi täita? Toon välja kaks olulist momenti.

Peame hoolega hoidma oma autoriteeti

Mäletate Tiit Ojasoo juhtumit, õigemini selle avalikuks tulekule järgnenut möödunud aasta juunis? Päevi ei vaibunud taunivad sõnavõttud meedias ja sotsiaalmeedias. Igaüks tahtis vastikusega reageerida. Poliitika.guru sõnul ühiskond “reageeris tsunamina” (<http://www.poliitika.guru/memorandum-kompass-jupsib-nadal-24/>).

Teine juhtum: märgistamata sisuturundus TV3 „Seitsmestest uudistes“ (<http://uudised.err.ee/v/7e70a777-5813-40a4-8b3c-e29eccec768b>). Selles asjas uurimine alles käib, aga ajakirjanduse reaktsioon käesoleva jaanuari keskpaigas oli märksa vähem tormiline kui Ojasoo puhul. Võiks öelda, et isegi valuline.

Muidugi on keeruline võrrelda lähisuhtevägivalda ja meedia sõltumatust. Ka nende kaasuste anatoomia on erinev. Siiski on neis kahes juhtumis väga õpetlik ühisosa. Mõlemal juhul paljastati midagi väga ebameeldivat, auditooriumit šokeerivat. Mõlemal juhul tuli ilmsiks, et väärtusmajakaks peetav isik või institutsioon ei käi ise oma sõnade järgi. Ojasoo on oma lavastustes nii palju moraali lugenud ahnetele, ihnetele, rumalatele ja võimujanustele – ägagu nüüd ise totaalse hukkamõistu koorma all!

TV3 tegevus üllatas reklaamidest tundetuks ja küüniliseks muudetud publikut vähem. Saadakse aru, et sisuturundust pakkuma ajendas telekanalit äriiline konkurents. Ka mina alustasin sõnavõttu konkurentsi teemal. Konkurentsi on võrreldud sõjaga. Cervanteselt pärinevat tuntud ütlus, et sõjas ja armastuses on kõik lubatud (*all is fair in love and war*). Konkurentsi kohta see ütlus siiski ei käi.

Oma töös apelleerime kirja pandud seaduste kõrval tavadele, headele kommetele, printsiipidele ja kõrgematele väärtustele (näiteks õiglusele, halastusele, sallivusele või muule taolisele raskesti hoomatavale), mida kuhugi algoritmi sisse kirjutada ei saa. Meie eetikakoodeksis sisalduv nõue tegutseda ausalt ja väärikalt (§ 8 lg 1 ja 3, § 9) tähendab kohustust ise käia oma sõnade järgi ehk teha ise seda, mida teistelt nõuame. Ainult nii saavutame advokaadi töö tegemiseks vajaliku autoriteedi – selle, et meid kuulatakse ja usutakse.

Olen mitu korda viidanud meie eetikakoodeksile. See õhuke dokument (kõigest 26 paragrahvi) on meie moraalne kompass. Mul on hea meel, et kokku on saamas eetikakoodeksi kommenteeritud väljaande toimetuskolleegium ja ma väga loodan, et järgmise aasta lõpuks, meie 100. juubeli künnisel, on meil olemas põhjalikult lahti kirjutatud käitumisjuhiste kogu.

Pikkus loeb (ja selgus)

Juba mainitud kohtunike täiskogul veebruaris pidin kurvastusega kuulama üsna teravat kriitikat kohtusse pöördujate, sh advokaatide, kirjutamisoskuse kohta. Kohtunikud ägavad korduva sisuga, liigpikkade, segaste taotluste ja arusaamatu struktuuriga dokumentide tulva käes.

Ma ajan kohtuasju harva, aga pean tunnistama, et ega esimese ja teise astme kohtuotsused palju paremad pole. Kriitika on siiski igati põhjendatud. Mõtelgem nii, et meie läheme kohtusse õigust saama ja meie asi on kohtunikule vaidluse tuum ja tõendid selgeks teha. See on meie kohustus kliendi ees.

Meie ülikoolides pole siamaani korralikke metoodikakursusi, nagu neid loetakse anglo-ameerika ülikoolides. Seega kirjutama ja õiguslikult argumenteerima õpime valdavalt alles töö käigus. Täna ülimalt infotihedas ja kiirustavas maailmas tuleb väljendada lühidalt ja selgelt. Ainult sel viisil kaitseme oma klientide õigusi tõhusalt. Eetika- ja metoodikakomisjoni eestvõttel koostatud kohtumenetluse prima praktika suunised osutavad nendele ja muudele olulistele töövõtetele. Loodan, et suunised saavad eluõiguse ja neid hakatakse järgima.

Meie võrgustik panustab Eesti õigus- ja ettevõtluskeskkonda

Head kolleegid!

Meid ei ole üks, vaid tuhat. Meid on 800 aktiivset advokaati ja 200 bürood. Meie organisatsioon on üles ehitatud lapikuna ja kindlasti paljud teist siin saalis kogevad advokatuuri sellisena, et kusagil kaugel on juhatus ja kantselei, eksamikomisjon ja aukohus, aga oluliselt lähemad on oma ja teised bürood ja kolleegid. Täpselt nii ongi!

Eesti Advokatuuri tugevus on see, et me ei räägi ühe, vaid tuhande häälega. Üheskoos anname väga suure panuse Eestis pluralistliku ühiskonna toimimisse.

Saame igal hommikul advokatuuri kantseleilt meediaülevaateid – pooled viidatud artiklitest pärinevad advokaatidelt ja käsitlevad päevakajalisi õigusküsimusi. Me kirjutame trükimeediasse, blogidesse, sotsiaalmeediasse, anname ekspertidena ajakirjandusele kommentaare. Möödunud aastal oli iga 6. Juridica autor advokaat või advokaadibüroo töötaja. Ainult õppejõud olid meist aktiivsemad autorid.

Eesti Kaubandus- ja Tööstuskojal on liikmeks 30 advokaadibürood (u 15% kõigist büroodest), EstVCA-l üle 10 ja Teenusmajanduse Kojas ligi 10 bürood. Tean omast käest, et me ei ole neis ainult liikmemaksu maksmiseks, vaid kasutame kõiki võimalusi nende organisatsioonide töös osalemiseks – korraldame koolitusi jm üritusi.

Möödunud aastal kommenteerisid meie liikmed kümneid seaduseelnõusid – nii advokatuuri teemakomisjonide kaudu kui ka eraviisiliselt. Õigusloomega töötavatele ametnikele ja Riigikogu liikmetele on iga arvamus oluline, kuna ainult arvamuste paljususest sünnivad kaalutletud otsused. Meie töö on seda olulisem, et väljatöötamiskavatsuste ja seaduste mõjuanalüüsid on üsna õblukesed või puuduvad sootuks.

Me osaleme ministeriumide töörühmades, vaidluskomisjonides, kõrgkoolide õppekavades. Kümned advokaadid on regulaarsed koolitajad, konverentsidel esinejad või ülikoolides õppejõud. Enamasti on kõik need tegevused tasuta. See on meie panus riigi ja ühiskonna toimimisse sarnaselt *pro bono* tööga, mida teeme kokku tuhandeid tunde aastas, kuid millest puudub juhatusel igasugune ülevaade. Selle töö väärtus ei ole 40,

100, 130 ega 200 eurot tunnis, vaid palju kõrgem. Me teeme seda aja arvelt, millest ennast elatame ehk klienditöö arvelt.

Suur tänu meie kõigi nimel teile kõigile, kes te töötate advokatuuri kantseleis, tegutsete advokatuuri organites ja komisjonides, teete igapäevast advokaaditööd!

Jõudu meile, et me võrgustikuna tegutsedes ei unustaks antud vandetootust, käiksimme oma sõnade järgi ja oleksime tõhusad Eesti demokraatliku õigusriigi ning oma klientide õiguste kaitsel!

EESTI ADVOKATUURI JUHATUSE ARUANNE 2017. A KOHTA

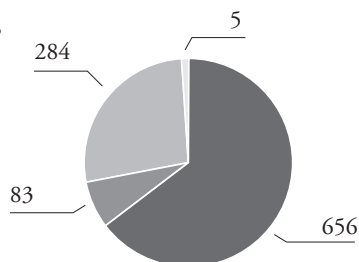
Eesti Advokatuuri üldkogule 11. mail 2018. a Pärnu kontserdimajas

Alljärgnevalt toodud andmed on Eesti Advokatuuri juhatuse üldkogule esitatava aruande osa ja neid esimehe ettekandes üldjuhul ei korrata.

1. Advokatuuri liikmeskond

Seisuga 31.12.2017 oli Eesti Advokatuuris 1028 liiget, neist:

- vandeadvokaate
- vandeadvokaadi vanemabisid
- vandeadvokaadi abisid
- assotsieerunud liikmeid

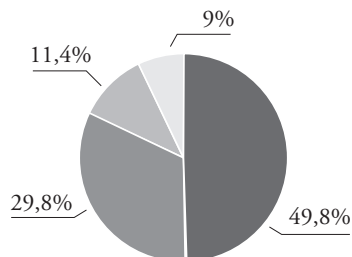

Seisuga 31.12.2017 oli 212 advokaati, kelle liikmesus advokatuuris oli peatatud erinevatel põhjustel.

Advokatuuri liikmetest on naisi 46,79% ning mehi 53,21%.

Vanuseliselt jaguneb advokatuuri liikmeskond:

- üle 60aastased
- 51–60aastased
- 35–50aastased
- kuni 35aastased

Advokatuuri on 2017. aastal vastu võetud või omistatud kõrgem kutse nimetus järgmistele isikutele:

VANDEADVOKAADID: Toomas Seppel, Ahti Kuuseväli, Ronald Riistan, Epp Landberg, Karine Nersesjan, Liis Mäeker, Karl-Morten Jõgi, Kalju Kutsar, Sandra Värk, Martin Hirvoja, Martin Traat, Rene Hallemaa, Martin Mäesalu, Anne Veerpalu, Triin Antsov, Anet Kaasik, Gretta Oltjer-Timberg, Siim Mõistlik, Priit Lember, Kadri Lember, Daniil Savitski, Yaroslav Radziwill-Širjajev, Viktoria Ivanova, HanneLoore Härma, Kristo Teder, Julia Gramma, Veiko Vaske, Lembit Tedder, Margus Kiir, Roman Golovenko, Liisi Jürgen

VANDEADVOKAADI ABID: Maarja Pild, Lily Sandel, Anni Haas, Madis Reppo, Markus Voldemar Jakobsoo, Kaspar Koppel, Merit Tammik, Verner Silm, Erki Siht,

Kadi Sink, Kaisa Margus, Kristel Urke, Kristiina Kängsep, Marilin Laud, Mailis Meier, Robert Sprengk, Robert Suir, Olavi Järve, Maria Abramenkova, Mart Blöndal, Mari Haamer, Merlin Liis, Tea Kookmaa, Liis Roben, Kristiina Rebane, Margot Maksing, Anu Toomemägi, Silvia Urgas, Julia Kisseljova, Albert Linntam, Jaanus Stern, Birje Kalmus, Erki-Andreas Roosik, Kadri Reidla, Evelin Prunt, Andrea Lega, Carel Kivimaa, Kati Tee, Aldo Vassar, Maris Alt, Maiki Virks, Ingrid Erm-Eks, Kristel Tael, Karl Erik Esko, Mait Valberg, Heli Hirsik, Edward Otsa, Rety Estorn, Robin Teever, Laura Saks, Janne-Liisa Ottis, Jana Tudelep, Priit Pöld

Advokatuuri liikmesuse on erinevatel põhjustel peatanud: Marina Lapidus, Indrek Eiche, Indrek Kangur, Katri Bagirov, Mari Männiko, Mari Agarmaa, Merli Eichler, Ulla Saar, Sirlu Pettai, Reeli Kalme, Veronika Selge, Helena Kullamaa, Marion Sahtel, Mirjam Vili, Gerli Kilusk, Merle Kelder, Aleksandr Tsemin, Triin Siil, Mirjam Võsu, Olavi Järve, Mart Parind, Sven Böttcher, Monika Nõlv, Kätlin Kiudsoo, Kristiina Kaarna, Kaia Kuusler, Üllar Aedna, Merike Allikmäe, Siiri Traat-McClelland, Kadriann Habakukk, Kristina Promet, Markus Voldemar Jakobsoo, Rutt Värk, Kristiina Kängsep, Siiri Malmberg, Roman Levin

Advokatuuri liikmesuse on taastanud: Kätlin Hinnov, Rutt Värk, Nele Tammemäe, Aidi Kallavus, Simo Soolo, Antti Perli, Lise-Lotte Lääne, Kätlin Hein, Priit Pahapill, Carry Plaks, Merli Mäesalu, Ilo-Hanna Keres, Marit Seesmaa, Katrin Orav, Merike Allikmäe, Piia Kulm, Kreet Kurvits, Eneken Tikk, Eva Mägi, Merli Eichler, Sandra Metsamärt, Gerli Kilusk, Neve Uudelt, Risto Hübner

Advokatuurist on välja arvatud: Jaan Tedder, Elise Kõiv, Henn Eomois, Monika Tamm, Siim Roode, Anto Variku, Aare-Heino Raig, Dirk Hundertmark, Sulev Raudsepp, Tiia Kruusmaa, Jaanus Kasevits, Arturs Krauklis, Anu Talu

Emeriitadvokaadi staatus on antud: Henn Eomois

2. Advokatuuri juhtimine

03.03.2016 valiti advokatuuri üldkogul advokatuuri esimeheks vandeadvokaat Hannes Vallikivi ning juhatuse liikmeteks vandeadvokaadid Imbi Jürgen, Karina Lõhmus-Ein, Katrin Orav, Maivi Ots, Madis Päts, Indrek Sirk, Jaanus Tehver ja Toomas Vaher. Seoses juhatuse liikme vandeadvokaat Katrin Orava advokatuuri liikmesuse peatamisega täitis ajavahemikus 01.06.2016–14.08.2017 juhatuse liikme kohuseid juhatuse asendusliige Kirsti Pent.

2017. aastal toimus 27 juhatuse istungit, sh 4 elektroonilist istungit. Istungitel olid päevakorras advokatuuri kui kutseorganisatsiooni igapäevatööd puudutavad küsimused, advokaadi kutse-eeskriitika põhimõtete järgimine kutsetegevuses, advokatuuri puudutavate eelnõude ja seadusloome küsimused ning riigi õigusabi korraldamisega seotud küsimused.

16.05.2017 toimus advokatuuri juhatuse väljasõiduistung Pärnus, mis andis juhatusele võimaluse otse suhelda Pärnu piirkonna advokaatidega. Väljasõiduistungite pida-

mist Tallinnast väljaspool jätkatakse ka edaspidi, 2018. a on juhatusel plaanis külastada Ida-Viru piirkonna advokaate.

Eesti Advokatuuri üldkogul 03.03.2017 valiti advokatuuri aukohtu liikmeteks vandeadvokaadid Andres Aavik, Liina Linsi, Küllike Namm ja Tõnis Tamme ning asendusliikmeteks vandeadvokaadid Leon Glikman, Priit Manavald ja Marko Tiiman. Revisjonikomisjoni liikmeteks valiti vandeadvokaadid Ene Ahas, Enno Heringson ja Alla Jakobson ning asendusliikmeks vandeadvokaat Sirje Must.

Kodukorra alusel moodustatud 10 erialakomisjoni – eetika- ja metoodikakomisjon, põhiõiguste komisjon, äriõiguse komisjon, perekonnaõiguse komisjon, tööõiguse komisjon, riigi õigusabi komisjon, maksuõiguse komisjon, maksejõuetusõiguse komisjon, intellektuaalse omandi ja IT-õiguse komisjon ning konkurentsioiguse komisjon – kõrvale moodustati 19.09.2017 haldusõiguse komisjon. Komisjoni esimeheks valiti vandeadvokaat Ene Soop. Komisjonide 2017. a tegevusülevaated on esitatud aasta- raamatus.

AdvS § 26 lõike 3¹ alusel võeti esmakordselt advokatuuri vastu uus liige. Antud sätte kohaselt võib vandeadvokaadina advokatuuri liikmeks võtta isiku, kes on vähemalt kolm aastat tegutsenud kohtunikuna, kohtunikuna Euroopa Kohtus, Euroopa Inimõiguste Kohtus või Euroopa Liidu Üldkohtus, õiguskantslerina või prokurörina, välja arvatud abiprokurörina. 13.06.2017 viis juhatus läbi vestluse liikmekandidaadi Martin Hirvojaga, mille tulemusel võeti Martin Hirvoja vandeadvokaadina Eesti Advokatuuri liikmeks vastu.

*Emeriitadvokaadi kutsenimetus
anti 2017. aastal Henn Eomoisile.*

2017. a toimusid advokatuuri juhatusel järgmised kohtumised:

- 18.04.2017 advokatuuri aukohtu liikmetega;
- 04.05.2017 advokatuuri kutsesobivuskomisjoni liikmetega eksamikorralduse ning eksamitulemuste vaidlustamiste teemal;
- 02.03.2017 Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koja juhtkonnaga;
- 20.04.2017 Riigiprokuratuuri juhtkonnaga;
- 29.05.2017 Notarite Koja eestseisusega;
- 15.02.2017 ja 05.05.2017 Justiitsministeeriumiga arutamaks riigi õigusabi tasumäärade suurendamist ning muid advokatuuri puudutavaid küsimusi.

II poolaastal jätkus töö advokatuuri arengukava, eetikakoodeksi kommentaaride ning advokatuuri puudutavate eelnõudega (karistatud isikute ametisse lubamise VTK, vabakutsetega ja riigi ülesannete kokkutõmbamisega seotud VTK, advokaatide julgeolekukontrolli blankettide muudatus).

Kvaliteedijuhtimine advokatuuris

2017. a lõppes Eesti Advokatuurile standardi ISO 9001:2008 alusel väljastatud kvaliteedijuhtimise sertifikaat. 23.08.2017 läbi viidud Bureau Veritase välisauditi käigus hinnati Eesti Advokatuuri juhtimissüsteem vastavaks ISO 9001:2015 standardi nõuetele ning väljastati selle alusel sertifikaat kehtivusega kuni 25.08.2020.

Advokatuuri kvaliteedijuhtimise tunnistus ehk AKT väljastati 2017. a järgmistele büroodele:

- LEADELL Pilv Advokaadibüroo (väljastatud 10.01.2017);
- Advokaadibüroo Sirel & Partnerid (väljastatud 21.03.2017);
- Advokaadibüroo RASK (väljastatud 02.05.2017);
- Advokaadibüroo COBALT (väljastatud 13.06.2017);
- NJORD Advokaadibüroo (väljastatud 25.07.2017).

*Kvaliteedijuhtimise
tunnistuse üleandmine*

2017. a lõpus viidi Eesti Advokatuuri kantseleis Baltic Computer Systems AS'i poolt läbi IT-audit, mille käigus anti hinnang infosüsteemi käideldavusele, toodi välja IT-valdkonna turvariskid ning hinnati infosüsteemi vastavust IT-valdkonna headele tavadele. Auditi tulemusena esitati ettepanekud nii võimalikeks lähiajal tehtavateks parendustöödeks kui ka pikemal ajaperioodil tehtavateks arendusteks.

Õigusrobotika konkurs

Eesti Advokatuuri ja Tartu Ülikooli koostöös toimus 2017. a kevadel õigusrobotika konkurs, mille eesmärk oli leida tehnilisi lahendusi õigusnormide kiiremaks leidmiseks seadustest, kohtulahenditest ja muudest õigusallikatest. Konkursile laekus kokku viis tööd, millest finaali pääsesid kolm. Konkursi toetajate esindajatest koosnev žürii otsustas välja anda 6000 euro suuruse peaauhinna ja kaks 2000 euro suurust ergutuspreemiat.

Õigusrobotika konkursi auhinnafondi rahastasid lisaks Eesti Advokatuurile Tartu Ülikooli IT-õiguse programm, Riigi Infosüsteemide Amet, Advokaadibüroo Derling, NJORD Advokaadibüroo ja AS Nortal.

Peaauhinna pälvis meeskond, millesse kuulusid tehisintellekti arendusega tegelev ettevõtja Roland Pihlakas, Tartu Ülikooli juuratudeng Margot Maksing ja Tallinna Tehnikaülikooli IT-tudeng Mirell Krain. Võidumeeskonnas osalesid veel Mario Sepp ja Vahur Onton.

3. Osalemine õigusloomes

Alljärgnevalt on toodud ülevaade advokatuuri seisukohtadest olulisemates küsimustes õigusloomes.

3.1. Põhiseaduslikkuse järelevalve kohtumenetluse seaduse muutmise seaduse eelnõu väljatöötamise kavatsus

Eesti Advokatuur toetab arutelu lünkadeta selgelt reguleeritud kaebeõiguse tagamise teemal. VTK kohta avaldas seisukoha Eesti Advokatuuri põhiõiguste komisjon. Komisjon tõi mitu näidet tänasest õiguskorrast, kus ei ole tagatud tõhus põhiõiguste kaitse (näiteks kui põhiõiguste riive realiseerub karistusotsusega või kui kahe esimese astme kohtud ei ole algatanud põhiseaduslikkuse järelevalve menetlust keeldumist põhjendamata ja Riigikohus ei võta kassatsioonkaebust menetlusse).

Advokatuur märkis, et edasistes aruteludes tuleb põhjalikult läbi analüüsida kavandatava muudatuse mõju tänasele põhiseaduslikkuse järelevalve menetlusele ning järelevalvet teostavate institutsioonide (sh kohtu ja õiguskantsleri) pädevusele, samuti võimalikku mõju muudele kohtumenetluse liikidele. VTK-s ei olnud seda tehtud.

Advokatuur pidas lubamatuks õiguskantsleri normikontrolli pädevuse piiramist. Samuti kahtles VTK väites, et individuaalkaebused sisuliselt ei mõjuta Riigikohtu

töökoormust. Isegi kui kaebeõigus saab olema suhteliselt kitsas ja mõeldud täitma üksikuid lünki tänases õiguskorras, hakatakse seadusega sätestatud uut kaebevõimalust kasutama senisest oluliselt intensiivsemalt. Juba täna kurdab Riigikohus (nagu ka muud kohtud) suure töökoormuse üle. Uued menetlused ei tohi halvendada olemasolevaid kaebevõimalusi ega olemasolevate menetluste kvaliteeti ning uute menetluste loomisel tuleb tagada ka kohtute ja kõigi menetlusosaliste (sh riigi õigusabi osutavate advokaatide) täiendav rahastamine.

3.2. Rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse eelnõu

Advokatuuri hinnangul oli eelnõuga seaduse eesmärki võrreldes kehtiva RahaPTS ja Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis 2015/849 (edaspidi direktiiv) sätestatuga lubamatult laiendatud. Eelnõu kohaselt on seaduse eesmärgiks lisaks rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamisele ka ettevõtluskeskkonna usaldusväärsuse ja läbipaistvuse suurendamine. Eelnõu seletuskirja kohaselt on täiendus vajalik, et paremini hõlmata IV direktiivi muudatuste eesmärke, mille üheks olulisemaks osaks on üldkohustusena tegelike kasusaajate info avaldamine nii äriühingute kui ka panga- ja maksekontode kohta.

Advokatuur juhtis tähelepanu, et direktiivi üheks laiemaks eesmärgiks on võitlus nn peidetud terrorismiga ehk vastavate meetmete kaudu nende kurjategijate kindlaks tegemine, kes võivad ennast äriühingute struktuuride taha varjata ning sellisel viisil läbi viia ebaseaduslikku tegevust. Seetõttu näeb direktiivi põhjendus 43 ette nõude, et liikmesriigid peavad tagama, et tegelikult kasu saavaid omanikke käsitlevat teavet säilitatakse äriühingus eraldi asuvas keskregistris (Eesti puhul äriregister). Direktiivi art 30 p 5 ei näe ette antud andmete täielikku avalikustamist ning andmete le juurdepääs peab olema kooskõlas andmekaitse normidega.

Eelnõu regulatsioon on võrreldes direktiiviga palju rangem ning ei arvesta direktiivis sätestatud. Eeltoodust tulenevalt jääb arusaamatuks sellisel viisil seaduse eesmärgi laiendamise ja selle kaudu ette nähtud nõuete tegelik eesmärk.

Veelgi enam, seaduse eesmärgi taoline laiendamine on lubamatu, kuna mitmed kohustused, mis võiksid olla õigustatud varasema, kitsalt määratletud eesmärgiga, ei ole lubatavad ega õigustatavad laiendatud eesmärgi valguses ja muutuksid ülemääraseks ettevõtlusvabaduse piiranguks. Sellega omakorda hägustatakse, millisest eesmärgist lähtuvalt tõlgendada eelnõus tagapool olevaid sätteid ja kuidas hinnata näiteks rakendatud meetmete piisavust, asjakohasust ja proportsionaalsust. Läbipaistvus eesmärgina ei õigusta ettevõtjate koormamist eelnõus sätestatud kohustustega ja tõstatab ka küsimuse kogu seaduseelnõu vastavusest põhiseadusele. Läbipaistvus ei ole mitte omaette hüve ega eesmärk, vaid vahend ja piirang kitsalt sõnastatud eesmärgi – võitlus selle vastu, et finantsüsteemi ei kasutataks rahapesu ja terrorismi rahastamiseks – saavutamiseks.

Eelnõu 3. peatükk sätestab kohustatud isiku suhtes kohalduvad hoolsusmeetmed, mis hõlmavad endas ka eelnõu § 21 lg 1 p-ide 1–3 kohaselt kliendi või tehingus osaleva isiku isikusamasuse tuvastamise, kliendi või tehingus osaleva isiku esindaja isiku-

samasuse ja esindusõiguse tuvastamise ning tegeliku kasusaaja tuvastamise ja isikusamasuse tuvastamise. Eelnõu § 21 lg 5 sätestab, et kohustatud isik rakendab §-s 21 lõikes 1 sätestatud hoolsusmeetmeid, kuid määrab hoolsusmeetmete kohaldamise ulatuse ja kohaldamise täpse viisi. Eelnõus ei ole otsesõnu määratletud, kas isikusamasuse tuvastamist võib läbi viia ka ilma isikuga vahetult kohtumata või mitte, samas eelnõu § 32 kohaselt on isikusamasuse tuvastamine ja kontrollimine teatud juhtudel lubatud ka infotehnoloogiliste vahendite abil.

Eelnõu seletuskirja kohaselt võimaldab eelnõu §-s 32 sätestatud regulatsiooni laiendamine ka teistel kohustatud isikutel (lisaks krediidi- ja finantseerimisasutustele) tugineda samas kohas viibimisega võrdsustatud turvalisele isikutuvastuse viisile ja luua kliendisuhteid infotehnoloogiliste vahendite abil. Eelnõu tekstist jääb kokkuvõttes ebaselgeks, kas vahetu isiku identifitseerimine on kohustuslik või mitte.

Advokatuur juhtis tähelepanu, et direktiivi artiklid 13 ja 14 ei sätesta isiku vahetu identifitseerimise kohustuslikkust. Seega tekitab eelnõu antud küsimuses advokatuuri hinnangul õigusselgusetuse, mis tuleb kõrvaldada. Arvestades ka meetmete kohaldamise ulatuse riskipõhist hindamist subjekti enda poolt, tuleb näost näkku isikutuvastamise rangest nõudest nii advokaatide kui ka audiitorite ja teiste õigusnõustajate puhul loobuda, kui on rakendatud muid, piisavalt usaldusväärseid vahendeid isikutuvastamiseks, kui riskitase seda võimaldab. Vastavad isikutuvastuse võimalused avarduvad ka tehnoloogia arenedes kiiresti, sh näiteks kliendiga lepingu sõlmimine ID-kaardi abil antava digitaalallkirja kaudu ja kliendikohtumised videokonverentsi vormis on täna reaalsus.

Eelnõu §-d 33–36 näevad ette hoolsusmeetmete lihtsustatud korras kohaldamise tingimused ja korra. Kahjuks jääb ebaselgeks, mida kohustatud subjekt (vastukaaluks kõrgema riskiga valdkondade suhtes rakenduvatele hoolsusmeetmetele ja riskide juhtimisele) lihtsustatud meetmete kohaldamise korras täpsemalt kohustatud tegema on. Eelnõu seletuskirjast tuleneb, et ka sellisel juhul tuleb rakendada kõiki hoolsusmeetmeid, kuid osad hoolsusmeetmed on sellised, mille suhtes on võimalik valida erinevaid kohaldamise viise. Isikusamasuse tuvastamine ja kontroll, kliendi esindaja tuvastamine ja kontroll ning tegeliku kasusaaja tuvastamine tuleb igal juhul läbi viia. Erandina võimaldab hoolsusmeetmete lihtsustatud kord, et need hoolsusmeetmed võib lõpule viia ka ärisuhte loomise ajal, üldnõue on, et seda tuleb teha enne ärisuhte loomist. Ärisuhte seirele on kehtestatud nn lihtsam režiim, kuid eelnõu ning seletuskiri ei anna advokatuuri hinnangul kohustatud subjektile piisavalt selgeid juhiseid, kuidas täpselt toimida hoolsusmeetmete lihtsustatud korras kohaldamisel.

Ühe näitena võib tuua isikusamasuse tuvastamise näite. Ka hoolsusmeetmete lihtsustatud korras kohaldamise puhul on ebaselge, kas isikut võib distantsilt identifitseerida või kui jah, siis millised nõuded sellele rakenduvad, ehk kas võrreldes eelnõu §-des 22 ja 23 sätestatule on lubatud ka mingid erisused/leebemad nõuded?

Rahapesu tõkestamise nõuete täitmiseks tuleb kohustatud subjektidel tuvastada ning koguda teavet ka tegelike kasusaajate osas. Selleks on mh tarvilik teha detailsemaid päringuid e-äriregistrisse. Päringud ettevõtjatega seotud isiku- ja üldandmete kohta

on aga tasulised, ehk iga üksiku päringu eest tuleb Rahandusministeeriumile tasuda 2 eurot või sõlmides e-äriregistriga tasulise teenuse lepingu, tuleb tasuda igakuine abo-nenditasu summas 9,58 eurot + KM, millele lisandub veel tasu 1 euro iga üksikpä-ringu eest. Tasuta võimaldatakse päringuid teha riigi ja KOV asutustel.

Seega seaduse nõuete täitmisel võib kohustatud subjektile langeda märkimisväärne rahaline koormis. Advokatuur on seisukohal, et kui riigi poolt sätestatakse teatud möödapääsmatud kohustused, siis ei tohiks nende täitmine kohustatud subjektile põhjustada ebamõistlikke kulutusi, mis rahapesuga seotud nõuete osas kindlasti esi-nevad. Kohustatud subjektid tuleb seega meetmete rakendamiseks vajalike päringute puhul rahalistest koormistest vabastada, kuna neid meetmeid rakendatakse avalikes, mitte erahuvides.

Eelnõu § 13 lg 6 kohaselt on riskihinnangu koostamise kohustusest vabastatud nota-rid ja audiitorid, kuid mitte advokaadid. Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiivi 2015/849 artikkel 8 iseenesest ei piira riskihinnangu koostamisest vabastatud isikute ringi. Samas sätestatakse eelnõu seletuskirja lk-s 36, et riskihinnangu koostamisest võib vabastada ka näiteks sellisel juhul, kui pädev järelevalveasutus koostab asjakohase riskihinnangu kogu sektorile ise. Selline lahendus võib kõne alla tulla kohustatud isi-kute puhul, kelle tegevus on õigusaktidest tulenevate piirangute tõttu piisavalt kindla-tes raamides ja kellel on seetõttu piisavalt sarnased rahapesu ja terrorismi rahastamise riskid. Näiteks võiks advokatuur või Notarite Koda koostada piisavalt detailse riski-analüüsi, mis võib katta kõikide advokatuuri liikmete või notarite vajaduse.

Advokatuur peab vajalikuks antud juhul eelnõu § 13 lg-t 6 täiendada viisil, et oleks tagatud õiguselgus osas, et ka advokaadid on riskihinnangu koostamise kohustusest vabastatud. Seletuskirja kohaselt oleks advokaatide puhul võimalik piirduda advoka-tuuri poolt koostatava riskianalüüsiga.

Eelnõu § 14 lg 7 kohaselt võib kohustatud isik, välja arvatud krediidasutus või finant-seerimisasutus, taotleda pädevalt järelevalveasutuselt dokumenteeritud protseduuri-reeglite ja sisekontrollieeskirja koostamise kohustusest osalist või täielikku vabastamist. Advokatuur palus täpsustada, kas advokatuuril oleks lubatud (sarnaselt sektori riski-hinnangule) kõikide advokaadibüroode osas kehtestada üldised protseduurireeglid ja sisekontrollieeskirjad eesmärgiga vähendada büroode halduskoormust?

Eelnõu § 17 sätestab vastutava juhatuse liikme ja kontaktisiku määramise kohustuslik-kuse tingimused. Jääb ebaselgeks, kas rahapesu andmebüroo kontaktisiku määramise nõue kehtib üksnes krediidasutuse ja finantseerimisasutuse või ka teiste kohustatud isikute osas? Lg 3 kohaselt võib kohustatud isik, kes ei ole krediidasutus ega finantsee-rimisasutus, määrata rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamisega seotud kohus-tuste täitmiseks kontaktisiku.

Kui teised kohustatud isikud otsustavad lg 3 alusel määrata rahapesu andmebüroo kontaktisiku, siis kas lisaks veel rakendub ka lg-s 1 nimetatud kohustus määrata juha-tuse liige, kes vastutab RahaPTS ning selle alusel kehtestatud õigusaktide ja juhendite täitmise eest? Või kui lõikes 3 nimetatud kontaktisik on juba määratud, siis ei ole löi-

kes 1 sätestatud kohustuse täitmine vajalik (kui kohustatud isikul on rohkem kui üks juhatuse liige)? Advokatuur palus antud situatsioon eelnõu tekstis õigusselguse huvides selgelt määratleda.

Eelnõu § 21 sätestab füüsilise isiku samasuse tuvastamise, selle aluseks olevad dokumendid ja kliendi kohta kogutavad andmed. § 21 lg 2 kohaselt veendub kohustatud isik andmete (nimi, isikukood jm) õigsuses, kasutades selleks usaldusväärset ja sõltumatust allikast pärit teavet. Kui tuvastataval isikul on lõikes 3 nimetatud kehtiv dokument või selle dokumendiga võrdsustatud dokument ning tema isikusamasus tuvastatakse ja seda kontrollitakse nimetatud dokumendi alusel või e-identimise ja e-tehingute usaldusteenuste vahendite abil ning dokumendi kehtivus nähtub sellest dokumendist või on kindlaks tehtav e-identimise ja e-tehingute usaldusteenuste vahendite abil, siis täiendavaid andmeid dokumendi kohta säilitama ei pea.

Põhimõtteliselt annab seadus loetelu dokumentidest, mille alusel isikusamasust tuvastada, kuid ei kehtesta kohustust, et seda dokumenti peaks kohustatud isiku esindaja füüsiliselt enda käes hoidma ja nägema. Määratletud on, millised andmed tuleb säilitada, kuid dokumentide kontrollimiseks on lubatud kasutada erinevaid infotehnoloogilisi vahendeid, kui originaaldokumenti ei ole võimalik samas kohas viibides või näiteks Skype'i vahendusel näha.

Advokatuur kiidab heaks, et näost-näkku kontrolli üldkohustuslikkusest on loobutud, mida ei nõua ka direktiivi 2015/849 artiklid 13 ja 14, kuid õigusselguse huvides tuleb eelnõus korrigeerida sõnastusi selliselt, et oleks välistatud ebaõige arusaama tekkimine, nagu oleks näost-näkku kohtumine siiski nõutav või mingist sättest tuletatav. Hetkel ei ole eelnõust võimalik absoluutse selgusega aru saada, et isiku näost-näkku tuvastamine pole vajalik.

3.3. Väärteomenetluse seadustiku ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu

Eelnõuga nähakse ette muudatused väärteomenetluses uue menetlusliigi ehk lühimenetluse loomiseks. Lühimenetluse käigus saab menetleja määrata vähetähtsa väärteo toimepannud isikule väärteo toimepanemise koha peal muid menetlusedokumente vormistamata mõjutustrahvi.

VTMS § 19 loetleb menetlusaluse õigused ja kohustused väärteomenetluses. Advokatuur on seisukohal, et ka lühimenetluses tuleb analoogselt VTMS § 19 sätestatule isikutele selgitada nende õigused ja kohustused.

Eelnõu § 54¹⁰ lg 3 puhul palus advokatuur täpsustada, et juhul, kui kohtuväline menetleja mingil põhjusel ei pööra lühimenetluse otsust täitmisele, siis kas võib isikut ikkagi sama teo eest väärteokorras karistada.

Advokatuuri hinnangul puudub vajadus eelnõu § 54⁸ lg-s 2 sätestada lühimenetluse üldiseid aluseid, kuna eelnõu § 262¹ lg 1 annab ammendava loetelu teokirjeldustest, mille puhul lühimenetlust kohaldada saab.

Lisaks rõhutas advokatuur juba varasemalt väljendatud arvamust, et isikute kaitseõiguse tagamiseks võiks politseiametnikul olla võimalus vääртеoasjas otsuse tegemiseks vaid juhul, kui isik annab selleks nõusoleku. Siin on küsimus kohtuvälise menetleja ametniku tõendiallikana lubamisest. Näitena võib tuua olukorra, kus kohtuvälise menetleja selgituste kandmisel protokollil ja otsusesse loetakse tegu formaalselt tõendatuks.

Nii tekib põhjendamatult olukord, kus nn sõna-sõna vastu olukorras eelistatakse ühe poole, eeldatavalt politseiniku, ütlusi. Nimelt on maakohtute menetlustes kahetsusväärset levinud praktika, kus menetlusaluse isiku ütlused loetakse ebausaldusväärseks tulenevalt sellest, et need on vastuolus politseiametniku ütlustega. Eeltoodu ei ole aga vastavuses poolte võrdsuse põhimõttega.

3.4. Ettepanek karistusseadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse 453 SE eelnõu täiendamiseks

Riigikogu õiguskomisjoni menetluses oli karistusseadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 453 SE. Advokatuur tegi ettepaneku täiendada eelnõud selliselt, et kriminaalmenetluse seadustik ja vääртеomenetluse seadustik võimaldaks menetlusosalisel ja kahju saanud isikul toimiku materjalidega tutvuda.

Advokatuuri poole on korduvalt pööratud probleemiga, kus isiku õiguste tagamine ja kaitse on raskendatud seoses lõpetatud vääртеo- ja kriminaalasjade toimikutega tutvumisega, kuna seadus seda sõnaselgelt ei reguleeri.

Kriminaalmenetluses ei ole lõpetatud kriminaaltoimikuga tutvumisel üldjuhul probleemi. Vahel on toimikus kaetud küll teiste isikute isikuandmed ning ka teiste isikute ravidokumente ei ole mõningatel juhtudel väljastatud. KrMS § 206 lõiget 3 on advokaatide sõnul tõlgendatud menetlejate poolt viisil, et kannatanul on toimikuga võimalik tutvuda üksnes 10 päeva jooksul alates kriminaalmenetluse lõpetamisest. Antud aja möödumisel on kannatanu sunnitud lootma isikuandmete kaitse seaduse § 19 lg 1 p 1 alusel andmete saamisele kui enda kogutud andmete tutvumise õigusele. Nimetatud alusel andmete saamine ei ole aga alati tagatud.

Vääртеomenetluses on toimiku materjalidega tutvumine sisuliselt võimatu, kuna kannatanu institutsioon vääртеomenetluses puudub. Näitena võib tuua olukorra, kus liiklusõnnetuses saab kannatada isiku vara ning ta soovib nõuda kahju põhjustajalt kahju hüvitamist, sh ka sellise kahju, mida liikluskindlustus ei kata. Advokaat kannatanu esindajana pöörduv politsei poole järelepärimisega vääртеoasja toimikuga tutvumiseks, viidates AdvS § 41 lg 1 p-dele 2, 4 ja 4¹, et enne kohtusse pöördumist hinnata asja perspektiivikust. Viidates VTMS-ile, mille kohaselt ei ole menetlusvälisel isikul vääртеoasja materjalidest õigust koopiaid saada, ning AvTS § 28 lg-le 1, keelab politsei toimikuga tutvumise.

Advokatuur on teadlik, et VTMS §-i 62 plaanitakse eelnõu 453 SE raames täiendada viisil, mille kohaselt on vääртеo tõttu kahju saanud isikul õigus tutvuda kohtuvälise

menetleja otsusega. Seega ei saa menetleja keelduda otsuse tutvustamisest, kuid endiselt puudub kohustus väljastada toimiku materjale. Seetõttu ei lahenda VTMS-i antud viisil täiendamine probleemi kannatanu õiguste efektiivse tagamise ja kaitsega seoses. Ka sellisel juhul on ainus võimalus loota isikuandmete kaitse § 19 lg 1 p 1 alusel andmete saamisele, mis ei ole aga kuidagi garanteeritud ning kannatanu õigused jäävad/võivad jääda kaitseta.

Eeltoodu tähendab, et kannatanul puudub sisuline võimalus tutvuda tema enda kohta kogutud materjalidega ning valmistuda efektiivselt enda õiguste kaitseks, sh kahjunõuete esitamiseks väljaspool tsiviilkohtumenetlust, mille raames maakohus nõuab välja toimiku materjalid. Eriti piirav on regulatsioon selles osas, et kannatanu ei saa teada isegi temale kahju tekitanud isiku nime või kontaktandmeid, mis takistavad ka hagi esitamist maakohustusse. Praktikast on teada juhtum, kus taksoõidu eest arve tasumise kohustust rikkunud isikut politsei karistas, kuid taksojuhile tema andmete esitamisest keeldus.

Seetõttu teeb advokatuur õiguskomisjonile ettepaneku KrMS-i ja VTMS-i täiendamiseks viisil, mille kohaselt oleks menetlusosalistel kriminaalmenetluses või väärteomenetluses ja kahju saanud isikul väärteomenetluses õigus tutvuda toimiku materjalidega ka pärast menetluse lõpetamist ilma seatud tähtajalise piiranguta.

3.5. Advokatuuriseaduse, kohtute seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu

Aukohtu koosseis

Muudatusega jäetakse aukohtu koosseisust välja kohtunikud ja suurendatakse vandeadvokaadist liikmete arvu kahe võrra. Eelnõu seletuskirjas on märgitud, et kuivõrd aukohtu otsus on kohtus vaidlustatav, võib tekkida olukord, kus kohtunike osaleb asja arutamisel nii aukohtu koosseisus kui ka hiljem kohtumenetluses.

Advokatuur ei toeta muudatusettepanekut esitatud kujul. Advokatuur on seisukohal, et kohtunike osalemine aukohtu töös on vajalik. Advokatuuriväliste liikmete osalemine muudab aukohtu töö läbipaistvamaks ja usaldusväärsemaks. Kui advokaadi väidetavat rikkumist arutab avalikkuse ja aukohtusse pöördunud isiku silmis usaldusväärne aukohtu koosseis, pöörduakse vähem kaebustega halduskohtu poole. Kaebuste vähenemiseiga väheneb ka kohtute töökoormus ja seeläbi tõuseb kohtusüsteemi efektiivsus.

Samuti pakub advokatuuriväliste liikmete osalemine objektiivseid vaatenurki ning kohtunikest liikmed on seeläbi olnud suureks abiks keerukate vaidluste lahendamisel. Kui advokaadi vastu esitatud kaebust arutaks vaid advokaadist aukohtu liikmed, võib jääda arutelu liiga advokaadikutse keskseks. Arvestades, et tihti esitavad advokaatide peale kaebusi just kohtunikud, on oluline, et ka aukohus mõistaks kohtute töö nüansse ja vastupidi, aukohtu liikmetest kohtunikud õpivad mõistma advokaaditöö nüansse ning viivad seda teadmist kohtunikukonna hulka.

Hetkel kehtiva regulatsiooni eeliseks tuleb pidada ka asjaolu, et kohtunike kuulumine aukohtu koosseisu tihendab institutsioonide koostööd ning toetab seeläbi ka kutsete vahelist lihtsamat liikumist.

Olukorras, kus kohtunik on osalenud asja arutamisel aukohtus ja hiljem peaks sama tegema kohtumenetluses, on võimalik kohtuniku taandamine. Halduskohtumenetluse seadustiku § 13 lõige 1 sätestab, et kohtuniku taandamise suhtes kohaldatakse tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 23–30. Sama paragrahvi lõikest 2 tuleneb, et lisaks paragrahvi lõikest 1 tulenevale ei või kohtunik haldusasja lahendamises osaleda ja ta peab ennast taandama, kui ta on osalenud haldusmenetluses, millest tekkis asjas lahendatav vaidlus. Tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 23 sätestab taandamise alused. Sama loogikat kasutades võiks väita, et problemaatiline on ka see, et kohtunikud võivad esitada advokaatide tegevuse peale kaebusi aukohtusse – asja kohtusse jõudes võib juhtuda, et sama kohtunik peab asja arutamisel osalema ka kohtu koosseisus.

Eelnõus on jäänud lahtiseks, kes valib kõrgkooli, kes oma õppejõu advokatuuri aukohtu liikmeks saadab. Advokatuuri hinnangul võiks kõrgkooli poole pöördumise õigus olla advokatuuri juhatusel. Advokatuuri juhatus omab ülevaadet aukohtu liikmete volituste tähtajast ja kuivõrd juhatus arutab regulaarselt jooksvaid küsimusi, on juhatus vajadusel võimeline operatiivselt kõrgkoolidega läbi rääkima. Kõrgkooli valimise ja kõrgkooli poole pöördumise täpsem kord võiks olla sätestatud advokatuuri dokumendis. Advokaat palub vastava selgituse lisada eelnõu seletuskirja.

Advokaat teeb ettepaneku muuta advokatuuriseadust selliselt, et aukohtu liikmete arv ei oleks kindlaks määratud seaduses, vaid seadus sätestaks aukohtu liikmete minimaalse arvu. Aukohtu liikmete arvu kindlaksmääramise pädevus võiks olla advokatuuri üldkogul. Samuti võiks üldkogu määrata aukohtu koosseisu, arvestades seejuures advokatuuriseaduses sätestatud võimalusi. Muudatuse tulemusena saaks advokatuuri üldkogu ise kaasata advokatuuri töösse senisest rohkem advokatuuriväliseid spetsialiste. Eeltoodust tulenevalt teeb advokaat ettepaneku muuta advokatuuriseadust järgmiselt:

paragrahvi 9 punkt 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„1) määrab juhatuse, revisjonikomisjoni ning aukohtu liikmete ja asendusliikmete arvu;“;

paragrahvi 9 punkt 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„2) valib esimehe, juhatuse, revisjonikomisjoni ning aukohtu liikmed ja asendusliikmed;“.

paragrahvi 15 lõige 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(2) Aukohus moodustatakse vähemalt seitsmeliikmelisena neljaks aastaks.“;

paragrahvi 15 lõige 3 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(3) Aukohtusse kuulub vähemalt neli advokatuuri üldkogu valitud vandeadvokaati, kaks kohtunike täiskogu valitud kohtunikku, vähemalt üks õiguse õppesuunal vähemalt riiklikult tunnustatud magistrakraadi andva kõrgkooli poolt määratud õigusteadlane ja vajaduse korral üldkogu nimetatud õiguskutsete esindaja(d)“;

Aukohtu määratud rahatrahv on täitedokumendiks

Eelnõu seletuskirjas on märgitud, et eelnõuga kavandatava advokatuuriseaduse § 19 täiendamine lõikega 2¹ (eelnõu § 1 punkt 4) on vajalik vabade elukutsete regulatsiooni ühtlustamiseks. Kui aukohus määrab advokaadile distsiplinaar karistuseks rahatrahvi, siis on selline aukohtu otsus edaspidi täitedokumendiks.

Advokatuur ei pea vajalikuks advokatuuriseaduse täiendamist. 01.03.2013 jõustus täitemenetluse seadustiku § 2 lõige 7², mis sätestab, et täitemenetluse seadustiku alusel täidetakse nõuded, mis tulenevad Eesti Advokatuuri aukohtu jõustunud otsusest. Seega aukohtu määratud rahatrahv on juba täitedokumendiks. Praktikast toimib aukohtu määratud rahatrahvide täitmine praeguse regulatsiooni alusel tõrgeteta.

Kutsesobivuskomisjoni koosseis

Kehtiva regulatsiooni kohaselt kuulub advokatuuri kutsesobivuskomisjoni kuus advokatuuri juhatuse nimetatud vandeadvokaati ja nende kaks asendusliiget, kaks kohtunike täiskogu valitud kohtunikku ja nende kaks asendusliiget, valdkonna eest vastutava ministri määratud Justiitsministeeriumi esindaja ja tema asendusliige, prokuröride üldkogu valitud riigiprokurör ja tema asendusliige, Tartu Ülikooli õigusteaduskonna nõukogu määratud õigusteadlane ja tema asendusliige. Muudatusega jäetakse kutsesobivuskomisjoni liikmete hulgast välja kohtunikest liikmed ja Justiitsministeeriumi esindaja. Justiitsministrile jäetakse siiski võimalus nimetada kutsesobivuskomisjoni Justiitsministeeriumi esindaja, kuid samas jääb justiitsministrile kaalutusõigus, kas ta soovib kutsesobivuskomisjoni esindaja nimetada või mitte.

Advokatuur ei toeta muudatuse tepanekut esitatud kujul. Advokatuur on seisukohal, et erinevate õigusvaldkondade esindajate osalemine kutsesobivuskomisjoni töös on vajalik, see pakub erinevaid vaatenurki, annab advokatuurile ning ka Eesti õigussüsteemile üldisemalt parema ülevaate eksamineeritavatest ja seeläbi kogu advokatuuri liikmete õigusteadmistest, samuti edendab komisjoni töö kvaliteeti, mis kokkuvõttes tugevdab ka advokaatkonna kvaliteeti. Eksamikorralduse ja taseme alane kogemuste vahetus kohtute ja advokatuuri vahel on väga väärtuslik.

Lisaks eeltoodule tihendab kohtunike kuulumine kutsesobivuskomisjoni koosseisu institutsioonide koostööd ning toetab seeläbi ka kutsete vahelist lihtsamat liikumist.

Eelnõus on jäänud lahtiseks, kes valib kõrgkooli, kes oma õppejõu kutsesobivuskomisjoni liikmeks saab. Advokatuuri hinnangul võiks kõrgkooli poole pöördumise õigus olla advokatuuri juhatusel. Advokatuuri juhatus omab ülevaadet kutsesobivuskomisjoni liikmete volituste tähtajast ja kuivõrd juhatus arutab regulaarselt jooksvaid küsimusi, on juhatus vajadusel võimeline operatiivselt kõrgkoolidega läbi rääkima. Kõrgkooli valimise ja kõrgkooli poole pöördumise täpsem kord võiks olla sätestatud advokatuuri kodukorras. Advokatuur palub vastava selgituse lisada eelnõu seletuskirja.

Advokatuur teeb ettepaneku muuta advokatuuriseadust selliselt, et kutsesobivuskomisjoni liikmete arv ei oleks kindlaks määratud seaduses, vaid seadus sätestaks kutsesobi-

vuskomisjoni liikmete minimaalse arvu. Kutsesobivuskomisjoni liikmete arvu kindlaksmääramise pädevus võiks olla juhatusel. Samuti võiks juhatus määrata kutsesobivuskomisjoni koosseisu, arvestades seejuures advokatuuriseaduses sätestatud võimalusi. Muudatuse tulemusena saaks advokatuuri juhatus ise kaasata advokatuuri töösse senisest rohkem advokatuuri väliseid spetsialiste. Eeltoodust tulenevalt teeb advokaatur ettepaneku muuta advokatuuriseadust järgmiselt:

paragrahvi 29 lõike 3 punkt 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„1) vähemalt kaheksa advokatuuri juhatuse nimetatud vandeadvokaati ja nende vähemalt kolm asendusliiget;“;

paragrahvi 29 lõike 3 punkt 3 tunnistatakse kehtetuks;

paragrahvi 29 lõiget 3 täiendatakse punktiga 31 järgmises sõnastuses:

„3¹) vajaduse korral valdkonna eest vastutava ministri nimetatud üks Justiitsministeeriumi esindaja;“;

paragrahvi 29 lõike 3 punkt 5 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„5) õiguse õppesuunal vähemalt riiklikult tunnustatud magistrikraadi andva kõrgkooli poolt määratud õigusteadlane ja tema asendusliige;“;

paragrahvi 29 lõiget 3 täiendatakse punktiga 6 järgmises sõnastuses:

„3²) vajaduse korral juhatuse nimetatud õiguskutsete esindaja(d);“;

Regulatsiooni ühtlustamine kohtute seaduse ja prokuratuuriseadusega

Eelnõuga täiendatakse advokatuuriseadust selliselt, et ka advokatuuri juhatusel oleks edaspidi suurem kaalutusõigus otsustada isiku võtmine advokatuuri vandeadvokaadina vastavalt tema varasemale töökogemusele.

Advokatuuri hinnangul ei ole taoline regulatsioonide ühtlustamine põhjendatud. Advokatuuril, erinevalt avalikust teenistusest, ei ole n-ö kaadriprobleeme ega *numerus clausus* printsiipi. Eesti Advokatuuri liikmeskond on suurem, kui Eesti kohtunike, prokuröride, notarite, kohtutäiturite ja pankrotihaldurite arv kokku ning senised andmed näitavad, et advokatuuri liikmeskonna kasv jätkub.

Advokaatur peab vajalikuks advokatuuriseaduse § 26 lõike 3¹ loetellu lisada ka vandeadvokaadid. Põhjendatud ei ole regulatsioon, mille kohaselt võib viidatud lõikes loetletud isikud võtta vandeadvokaadina advokatuuri liikmeks, kuid varem vandeadvokaadina tegutsenud isik peab advokatuuri uuesti astudes sooritama advokaadieksami. Advokatuuriseaduse § 26 lõike 3 punkti 2 sõnastust tuleb ühtlustada kohtute seaduse § 66 lõike 6 esimese lausega, mille kohaselt on kohtunikueksami sooritamisel vabastatud isik, kes on töötanud vähemalt kolm aastat vandeadvokaadi või prokurörina, välja arvatud abiprokurörina, ja kandideerib kohtunikuks kolme aasta jooksul pärast vandeadvokaadi või prokurörina tegutsemise lõpetamist. Tagamaks õiguskutsete esindajate võrdne kohtlemine, teeb advokaatur ettepaneku muuta advokatuuriseadust järgmiselt:

paragrahvi 26 lõike 3 punkt 2 tunnistatakse kehtetuks;

paragrahvi 26 lõige 3¹ muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„Vandeadvokaadina võib advokatuuri liikmeks võtta isiku, kes on vähemalt kolm aastat tegutsenud vandeadvokaadina, kohtunikuna, kohtunikuna Euroopa Kohtus, Euroopa Inimõiguste Kohtus või Euroopa Liidu Üldkohtus, õiguskantslerina või prokurörina, välja arvatud abiprokurörina, ja soovib kolme aasta jooksul astuda advokatuuri pärast advokaaturist käesoleva seaduse § 36 lõike 1 punktis 1 või 4 sätestatud alusel välja arvamist, kohtuniku, õiguskantsleri või prokurörina tegutsemise lõpetamist.“

Kui isik on võetud advokatuuri liikmeks vandeadvokaadina advokatuuriseaduse § 26 lõike 3¹ alusel, võiks tal advokaadibüroo pidajana tegutsemise õigus tekkida alles pärast kolmeaastast tegutsemist. Kolmeaastase tegutsemise nõue on vajalik praktiliste oskuste omandamiseks, kutse-eeetika reeglitest ning kutseala tavadest arusaamiseks ja advokaadikutse järjepidevuse tagamiseks. Kui isikul puudub varasem advokaadibüroos töötamise kogemus või see ei ole olnud vahetu, siis ei pruugi isikul olla büroopidajana tegutsemiseks vajalikke kogemusi. Eeltoodust tulenevalt teeb advokatuur ettepaneku täiendada advokatuuriseadust järgmiselt:

paragrahvi 49 täiendatakse lõikega 2¹ järgmises sõnastuses:

„Kui vandeadvokaat on võetud advokatuuri liikmeks käesoleva seaduse § 26 lõike 3¹ alusel, võib ta olla pärast kolmeaastast tegutsemist advokaadibüroo pidajaks advokatuuri liikmena.“

Advokaadi sobivust tuleb hinnata ka kutse-eeetika ja -tegevuse nõuete tundmise põhjal ja seda viib eksami ühe osana läbi kutsesobivuskomisjon, mistõttu peaks ka vestlust läbi viima kutsesobivuskomisjon. Eeltoodust tulenevalt tuleks muuta advokatuuriseadust alljärgnevalt:

paragrahvi 26 lõiget 3² muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„Käesoleva paragrahvi lõikes 3¹ nimetatud alusel isiku advokatuuri vastuvõtmiseks viib kutsesobivuskomisjon isikuga läbi vestluse, mille eesmärk on hinnata isiku vastavust käesoleva seaduse § 23 lõike 1 punkti 5 nõuetele ning teadmisi advokaadi kutsetegevuse ja kutse-eeetika nõuete kohta. Juhatus otsustab isiku vastuvõtmise vestluse tulemuste alusel.“

paragrahvi 30 lõiget 1 täiendatakse punktiga 4 järgmises sõnastuses:

„viib läbi vestlusi käesoleva seaduse § 26 lõike 3¹ alusel advokatuuri liikmeks võetavate isikutega.“

Advokatuur teeb ettepaneku muuta karistusregistri seadust selliselt, et advokatuurile antakse juurdepääs karistusregistri arhiivandmetele.

Vastavalt advokatuuriseaduse § 27 lõike 1 punktile 3 ei võeta advokatuuri liikmeks isikut, kes on kriminaalkorras karistatud tahtlikult toime pandud kuriteo eest. Advokatuuri jätkuva seisukoha kohaselt on advokatuuriseaduse § 27 lõike 1 punkti 3 võimalik tõlgendada vaid imperatiivselt, st säte ei tee erisusi karistuse kehtivuse ajahetke osas, vaid sätestab kvalifitseeriva alusena karistatuse fakti kui sellise. Kui isik teeb avalduse

advokatuuri astumiseks, siis kinnitab ta avalduses, et vastab advokaadile seaduses esitatavatele nõuetele ning tema suhtes ei esine advokatuuri liikmeks võtmist välistavaid asjaolusid (mh kriminaalkaristuse ja sh kustunud karistuse puudumine). Kahtluse korral kontrollib advokatuur kehtivate karistuste olemasolu karistusregistrist. Karistusregistri seaduse § 5 kohaselt on registrisse kantud isiku karistusandmetel õiguslik tähendus isiku karistatuse ja kuriteo või väärteo korduvuse arvestamisel kuni andmete kustutamiseni. Tulenevalt advokatuuriseaduse § 27 lõike 1 punkti 3 tõlgendusest vajab advokatuur karistusregistrist andmeid ka selle kohta, kas isikul on lisaks kehtivale kriminaalkaristusele kustunud karistus. Seega on vajalik näha registrist kustutatud ehk arhiivi kantud andmeid. Kustunud karistuste osas ei ole advokatuuril avaldaja väiteid võimalik kontrollida karistusregistri arhiivandmetele juurdepääsu puudumise tõttu.

Kuna advokaadid on iseseisvad menetlusosalised, siis kehtivad advokaatide suhtes sama kõrged kutsenõuded (nõuded haridusele ning nõue olla aus ning kõrgete kõlbliste omadustega), kui kohtunike ja prokuröride osas ning seetõttu on advokatuur siiani evinud seisukohta ja praktikat, et advokatuuri liikmeks ei võeta kustunud karistusega isikuid. Seadus sätestab õiguskutsete esindajatele sarnased nõuded, kuid praktikas koheldakse neid siiski erinevalt. Nimelt kohtuniku- ja prokurörikandidaadi ametisse sobivuse hindamisel võetakse arvesse ka kustunud karistusi, kuid advokatuur oma liikmekandidaadi puhul seda teha ei saa, kuna karistusregistri seaduse kehtiv regulatsioon ei näe advokatuurile ette ligipääsu karistusregistri arhiivandmetele. Sarnaselt advokatuurile puudub ka kohtutel karistusregistri seaduse kohaselt karistusregistri arhiivandmetele juurdepääs, kuid arhiivandmete kontroll teostatakse julgeolekukontrolli raames. Seega vajaks eraldi kaalumist, kas ka kohtutele peaks olema tagatud ligipääs karistusregistri arhiivandmetele.

Advokatuuriseaduse § 23 lõike 1 punkti 5 kohaselt võib advokatuuri liikmeks võtta isiku, kes on aus ja kõlbeline ning advokaaditööks vajalike isiksuseomadustega. Advokatuuriseaduse § 12 punkti 6 kohaselt on advokatuuri juhatuse pädevuses otsustada advokatuuri vastuvõtmine ja vandeadvokaadi kutsenimetuse andmine. Seega hakkab advokatuuri juhatus hindama isiku vastavust advokatuuriseaduse nõuetele, analüüsides muuhulgas ka isiku karistusregistri arhiivandmeid. Seda tehes võetakse arvesse kustunud karistuse liiki (kas tegemist oli tahtliku/ettevaatamatusest põhjustatud kuriteoga, väärteoga), teo toimepanemise aega ning karistuse kustumisest möödunud aega. Tulenevalt advokatuuri juhatuse diskretsiooniõigusest otsustab juhatus, milliste asjaolude esinemisel tunnistatakse isik advokaaditööks mittesobilikuks. Isikuid, kelle karistusregistri arhiivandmetest nähtub kriminaalkaristus tahtlikult toimepandud kuriteo eest, advokatuuriseaduse § 27 lõike 1 punkti 3 alusel advokatuuri liikmeteks ei võeta.

Advokatuur esitab alljärgnevalt karistusregistri seaduse muudatusettepanekud, millega on edaspidi advokatuuril õigus saada isiku kohta registri arhiivis asuvaid andmeid eesmärgiga hinnata, kas isik on kohtuteenistuseks või advokaadikutseks sobilik.

paragrahvi 5 lõiget 2 täiendatakse punktiga 5³ järgmises sõnastuses:

„5³) käesoleva seaduse § 20 lõike 1 punktis 15 nimetatud juhul isiku Eesti Advokatuuri liikmeks võtmise otsustamisel ning Eesti Advokatuuri liikme seaduse nõuetele vastavuse kontrollimisel;“;

paragrahvi 20 lõiget 1 täiendatakse punktiga 15 järgmises sõnastuses:

„15) Eesti Advokatuuri liikmeks astuda soovija ja liikme advokatuuriseaduse nõuetele vastavuse kontrollimiseks“.

Advokatuuri liikmesuse peatamine sooviavalduse alusel

Advokatuur teeb ettepaneku täiendada advokatuuriseaduse § 35 lõikes 1 toodud advokatuuri liikmesuse peatamise aluseid selliselt, et advokatuuri liikmel oleks sõltumata põhjusest võimalik liikmesus peatada üheks aastaks. Sel perioodil oleks isikul võimalik puhata või teha mitteerialast tööd. Seda muudatust soovivad advokatuuri nooremad liikmed ning seda tingivad arengud tööjõuturul, mis muutub üha paindlikumaks. Kehtiva regulatsiooni järgi peab nn sabbatiaastat sooviv advokaat advokatuurist välja astuma või leidma ettekäändelise liikmesuse peatamise aluse, mis on selgelt ebamõistlik. Aastase eemalviibimise korral säilib advokatuuriseaduse § 35 lõikest 4¹ tulenevalt täiendusõppe kohustus. Eeltoodust tulenevalt tuleks muuta advokatuuriseadust alljärgnevalt:

täiendada paragrahv 35 lõiget 1 punktiga 5 järgmises sõnastuses:

„on esitanud sooviavalduse liikmesuse peatamiseks kuni üheks aastaks.“.

3.6. Tsiiviilkohtumenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu väljatöötamiskavatsus

Edasikaebõiguse piiramine

Advokatuur soovis rõhutada, et kehtivas tsiiviilkohtumenetluse seadustikus on juba olemas võimalus õiguslikult perspektiivituid apellatsioonkaebusi mitte menetleda. Tsiiviilkohtumenetluse seadustiku § 637 lg 1 p 6 sätestab, et kohus ei võta apellatsioonkaebust menetlusse, kui apellatsioonkaebuses toodud väidete õigsust eeldades ei saaks kaebust ilmselt rahuldada. Advokatuuri hinnangul ei ole õige eelnõu väljatöötamiskavatsuses märgitu, et kõrgendatud põhjendamiskohustuse tõttu ei rakendata viidatud õigusnorme tihti, kui võrd see tähendaks ressursi mõttes asja sisulist lahendamist. Eelnõu väljatöötamiskavatsuse kohaselt kehtestatakse kord, mille kohaselt saab apellatsioonkaebuse menetlusse mittevõtmise määruses esitada ka lühendatud põhjendused. Advokatuur leiab, et muudatuse eesmärk ei saa olla soodustada kohtuasjade lahendamist n-ö kõhutunde järgi. Kohtuotsuste põhjendamine on kohtusüsteemi usaldusväärsuse üheks tagatiseks. Otsuse põhjendav osa võimaldab jälgida otsuse resolutsiooni kujunemist ja on seetõttu otsuse kontrollitavuse seisukohalt määrava tähtsusega. Kui tsiiviilkohtumenetluse seadustik näeb ette võimaluse apellatsioonkaebuse menetlemisest keeldumiseks tsiiviilkohtumenetluse seadustikus § 637 lg 1 p-s 6 sätestatud madalama põhjendamiskohustusega, siis tekib küsimus kavandatava regulatsiooni põhiseaduspärasusest (vt nt 3-2-1-146-15).

Advokatuuri poole pöördusid mitmed advokatuuri liikmed, kes avaldasid muret eelnõu väljatöötamiskavatsuses käsitletud täiendavate apellatsioonkaebuste menetlusse võtmise tingimuste pärast. Üheselt rõhutati, et eelnõu väljatöötamiskavatsuses esitatud

ettepanekud maa- ja ringkonnakohtute töökoormusega seotud probleemide lahendamiseks vajavad põhjalikumat põhiseaduspärasuse analüüsi, sest kavandatavad muudatused riivavad isikute põhiõigusi. Eelnõu väljatöötamiskavatsuses antud hinnangud kavandatud riivete vähese intensiivsuse ja proportsionaalsuse kohta ei ole veenvad ega põhjendatud ning tegelikku olukorda arvestavad.

Arvestades, et tegu on põhiõiguste seisukohast väga oluliste muudatusettepanekutega, analüüsis advokatuuri põhiõiguste komisjon arvamuse avaldamiseks saadetud väljatöötamiskavatsust.

Lihtmenetluse rahalise piirväärtuse tõstmine

Lihtmenetluse rahalise piirväärtuse tõstmise kavatsuse osas märkis advokatuur, et võrdlus Euroopa väiksemate nõuete menetlusega on ebakohane. Asjaolu, et Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrus nr 2015/2421 koos määrusega nr 861/2007 seab lihtsustatud menetlusega väiksemate nõuete piirmääraks 5000 eurot, ei sobi selleks, et põhjendada samasuguse piirmäära sätestamist lihtmenetlustele tsiviilkohtumenetluse seadustikus. Euroopa väiksemate nõuete menetluse peamine eesmärk ei ole säästa mitte kohtute ressursi, vaid muuta piiriülene õiguskaitses isikutele kättesaadavamaks. Seetõttu on nähtud ette, et dokumente saab esitada etteantud vormidel, kohtuistungil võib pidada sidetehnoloogia vahendeid kasutades, puudub nn advokaadisund jne ehk sätestatud on sellised erisused, mis eeldatavalt peaksid abistama isikut teises liikmesriigis kohtusse pöördumisel ja kohtumenetluses osalemisel. Eelnõu väljatöötamiskavatsuse eesmärk ei ole abistada isikuid Eestis kohtumenetluses osalemisel, vaid säästa kohtu ressursi. Meetmed, mis on sobilikud selleks, et suurendada isikute ligipääsu kohtule, ei pruugi olla kohased ja proportsionaalsed selleks, et vähendada kohtute töökoormust.

Lihtmenetluse piirmäär kehtivas tsiviilkohtumenetluse seadustikus kohaldub ühtviisi kõigile tsiviilvaidlustele ja eelnõu väljatöötamiskavatsusest nähtuvalt kohalduks sarnaselt ka suurendatud piirmäär kõigile tsiviilmenetlustele. Piirmäära tõstmine 5000 eurole põhinõudelt ja 10 000 eurole kõigilt nõuetelt kokku viiks suure tõenäosusega selleni, et teatud liiki vaidlused, nt töövaidlused, oleksidki üldjuhul lihtmenetluse asjad. Eelnõu väljatöötamiskavatsuses puudub analüüs, milline oleks mõju nii isikutele kui ka kohtupraktika arengule, kui teatud liiki vaidlused muutuvadki peajasjalikult lihtmenetluse asjadeks. Seejuures tuleb arvestada, et näiteks töövaidluste puhul on üldjuhul tegemist isikutele oluliste hüvedega ja vaidlused paljudel juhtudel ei ole oma sisult lihtsad. Kohtul puudub küll kohustus teha menetluses lihtsustusi, kuid Riigikohtu praktika kohaselt on piirmäära ulatusse jääv tsiviilasi automaatselt lihtmenetluse asi¹.

Asjaolu, et piirmäära ulatusse jäävad tsiviilasjad on automaatselt lihtmenetluse asjad, tähendab TsMS § 637 lg 21 kohaselt automaatselt ka apellatsioonioiguse piirangut. Eelnõu väljatöötamiskavatsuses ei ole analüüsitud, milline on lihtmenetluse piirmäära tõstmisega kaasnev apellatsioonioiguse piirangu mõju ja kas see on taotletava eesmärgiga proportsionaalne.

¹ Vt nt RKTkm 06.04.2010 nr 3-2-1-20-10, p 11.

Intellektuaalomandi vaidluste kohtualluvus

Advokatuur toetab intellektuaalomandi asjades erandlikku kohtualluvust ning seeläbi kohtunike suuremat spetsialiseerumist intellektuaalomandi valdkonnale, eelistades alternatiivi B (vaidlused Harju Maakohtus ja Tartu Maakohtu Tartu kohtumajas ning apellatsioonkaebused vastavalt Tallinna ning Tartu Ringkonnakohtutes).

Eelnõu väljatöötamiskavatsust analüüsis lisaks põhiõiguste komisjonile ka advokatuuri intellektuaalse omandi ja IT-õiguse komisjon, kes märkis, et toetab samuti intellektuaalomandi asjades erandlikku kohtualluvust ning seeläbi kohtunike suuremat spetsialiseerumist intellektuaalomandi valdkonnale. Komisjonil ei ole tugevat eelistust selles osas, kas eelistada alternatiivi A (intellektuaalomandi vaidlused lahendatakse Harju Maakohtus ning apellatsioonkaebused lahendatakse Tallinna Ringkonnakohtus) või B (vaidlused Harju Maakohtus ja Tartu Maakohtu Tartu kohtumajas ning apellatsioonkaebused vastavalt Tallinna ning Tartu Ringkonnakohtutes). Advokatuuri intellektuaalse omandi ja IT-õiguse komisjon leiab siiski, et alternatiivi B rakendamisel on soovitatav Tartu Maakohtus sisse viia kohtunike spetsialiseerumine.

Advokatuur soovis täiendavalt juhtida tähelepanu asjaolule, et erandliku kohtualluvuse sisseviimisel peab arvestama, et intellektuaalomandi kohtuasjadega tegelevad Harju Maakohtus eelkõige 4 kohtunikku (Anu Uritam, Tiiu Hiiuväin, Viktor Brügel ja viimasel ajal ka Margret Henriksen) ning et intellektuaalomandi kohtuasjadega tegelevate esindajate ring on mõningaste kõrvalkalletega nii advokaatide kui ka patendivolinike seas üsna konstantne ja väike. Muudatuste sisseviimisel peab olema tagatud, et säilib kohtunike erapooletus. Seega eelistades varianti A, oleks vaja suurendada Harju Maakohtus intellektuaalomandile spetsialiseerunud kohtunike arvu.

Eelnõu väljatöötamiskavatsuses välja toodud statistika kohaselt on Tartu, Pärnu ja Viru Maakohtu koormus intellektuaalomandi asjades väga väike (kõigi peale kokku aastate lõikes 0–5 vaidlust). Seega variandi B puhul jääb Tartu Maakohtu koormus jätkuvalt väga väikseks ning ei võimalda tegelikult sealsetel kohtunikel spetsialiseeruda intellektuaalomandi asjadele.

3.7. Tsiiviilkohtumenetluse seadustiku jt seaduste muutmise seaduse eelnõu

I Edasikaebeõiguse piiramine

Eelnõu kajastab peamise teemana Riigikohtu ettepanekuid tsiiviilkohtumenetluses, täitemenetluses ja pankrotimenetluses edasikaebeõiguse piirangute kehtestamiseks. Edasikaebamise õigust kavandatakse piirata selliselt, et määruskaebuse kohta tehtud ringkonnakohtu määruse peale ei saa Riigikohtule edasi kaevata järgnevate maakohtu määruste korral:

- maakohtu trahvimäärus (TsMS § 48);
- määrus põlvnemise tuvastamise ekspertiisi sundkorras tegemiseks (TsMS § 300);
- otsuse parandamise määrus (TsMS § 447);
- esialgse õiguskaitse määrus hagita menetluses (TsMS § 477¹);

- hagita menetluses kohtu nimetatud isiku trahvimise või ametist vabastamise määrus (TsMS § 477²);
- määrus vanema õiguste määramise kohta lapse suhtes ja lapsega suhtlemise korraldamise kohta (TsMS § 563³);
- pankrotiavalduse menetluse võtmisest keeldumise määrus (PankrS § 14);
- pankrotihalduri vabastamise määrus (PankrS § 68);
- jaotusettepaneku kinnitamise määrus (PankrS § 145);
- kohtutäituri otsuse kohta tehtud määrus (TMS § 218).

Eelnõuga tehakse ettepanek tõsta kindlaksmääratud menetluskulude vaidlustamise piirmäära seniselt 200 eurolt 500 euroni ning Riigikohtusse edasikaebamisel 2000 euroni. Samuti võib eelnõu kohaselt pool esitada määruskaebuse ainult selliste maa-kohtu või ringkonnakohtu määruste peale, millega kohus hagi tagas, ühe tagamisabi-nõu teiseaga asendas või hagi tagamise TsMS §-s 386 sätestatud alusel tühistas. Lisaks muudetakse ka tagatava hagi hinna ülempiiri, mille puhul võib Riigikohtusse pöörduda. Alampiiir tõuseb praeguselt 63 900 eurolt 100 000 euroni.

Piirangute kehtestamist ei ole piisavalt põhjendatud

Eelnõu seletuskirjas on edasikaebeõiguse piiramise põhjenduseks lakooniliselt märgitud, et muudatuste eesmärgiks on menetlusökoonoomia ja kohtumenetluse säästlikkuse tõstmine ning seeläbi riigivaltsemise kulude vähendamine.

Menetlusökoonoomia ja kohtumenetluse säästlikkuse tõstmine on mõistlik eesmärk, aga kui selle saavutamise vahendiks on kohtusse pöörduvate isikute menetluspõhiõiguste piiramine, peaks muudatustel olema ka sisuline eesmärk ja põhjendus. Eelnõu seletuskirjas ei ole välja toodud, et ringkonnakohtute või Riigikohtu töökoormus oleks hetkel liiga suur. Samuti puudub ülevaade sellest, kui suurt mõju muudatustega loodetakse saavutada. Kavandatavad muudatused on väga otseselt ja selgelt suunatud põhiseaduses sätestatud oluliste põhiõiguste piiramisele ja seetõttu on vajalik põhiõiguste riive analüüs. Eelnõu seletuskirjas toodud järeldus, et muudatustega ei kaasne olulist mõju, on lubamatult lihtsustatud ja pealiskaudne.

Muudatused riivavad PS § 24 lõikes 5 tagatud edasikaebeõigust

Muudatused, millega välistatakse ringkonnakohtu määruse peale Riigikohtusse määruskaebuse esitamine eelnimetatud juhtudel, millega tõstetakse kindlaksmääratud menetluskulude vaidlustamise piirmäära seniselt 200 eurolt 500 euroni ning Riigikohtusse edasikaebamisel 2000 euroni ja millega tõstetakse tagatava hagi hinna ülempiiri, mille puhul võib Riigikohtusse pöörduda, riivavad PS § 24 lõikes 5 tagatud edasikaebeõigust.

PS § 24 lõike 5 kohaselt on igapäevaeliselt õigus kaevata tema kohta tehtud kohtu otsuse peale seadusega sätestatud korras edasi kõrgemalseisvale kohtule. PS § 24 lõikes 5 on tagatud menetluslik põhiõigus, mis on osa üldisest põhiõigusest kohtulikule kaitsele ja mille eesmärgiks on tagada kohtulahendi kontroll, et vältida eksimusi kohtulahendites (Riigikohtu üldkogu 14.04.2011 otsus kohtuasjas nr 3-2-1-60-10, p 45). PS § 24

lõike 5 kaitseala riivab igasugune takistus kõrgema astme kohtu poole pöördumisel (Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi 18.06.2010 otsus kohtuasjas nr 3-4-1-5-10, p 16).

PS § 24 lg 5 kaitseb nii õigust kaevata esimese astme kohtu lahendi peale edasi ringkonnakohtusse kui ka õigust kaevata ringkonnakohtu lahendi peale edasi Riigikohtusse, kuid see ei tähenda samas seda, et kõiki kohtulahendeid peab olema võimalik vaidlustada kahes kohtuastmes (vt ka RKÜKm 3-2-1-75-14 p 62). Seadusandja võib edasikaebeõigusele seadusega sätestada nii menetluslikke piiranguid kui ka materiaalseid piiranguid, välistades mingit liiki kaebuste edasikaevatavuse põhiseadusega kooskõlas oleval põhjusel (samam, p 63). Edasikaebeõiguse riive on intensiivsem juhul, kui seadus ei võimalda esitada kohtulahendi peale esmakordset kaebust kõrgemalseisvale kohtule, ning vähem intensiivne, kui seadus piirab võimalust pöörduda Riigikohtusse, st kaevata kohtulahendi peale teist korda edasi (samam).

PS § 24 lõike 5 riive põhiseaduspärasuse hindamisel tuleb arvestada samuti seda, et kindlaksmääratud menetluskulude vaidlustamise piirmäär ja tagatava hagi hinna ülempiir riivab PS § 12 lõikes 1 tagatud võrdsuspõhiõigust, mis keelab kohelda sarnases olukorras isikuid ebavõrdselt. Seades edasikaebamise õiguse sõltuvusse menetluskulude suuruselt või tagatava hagi hinnast, kohtleb eelnõu menetlusosalisi ebavõrdselt. Näiteks riigi õigusabi asjades osutavad advokaadid õigusteenust oluliselt madalamate tasumääradega kui kokkuleppelistes asjades. Riigi õigusabi korras määratud advokaadi tasu tsiviilkohtumenetluses osalemise eest on üldjuhul 40 eurot + km, kuid kokku mitte üle 400 euro ühes kohtuastmes. Kokkuleppelistes asjades võivad tunnitasmäärad erineda mitmekordselt, kohtud peavad mõistlikuks tunnihindasid vahemikus 100–130 eurot + KM ning keerulisemates vaidlustes on kohtud põhjendatuks pidanud ka 153 eurost tunnihinda (nt Riigikohtu lahend 3-2-1-115-14). On ilmne, et enamikel juhtudel jääb kindlaksmääratud menetluskulude määr alla seaduses sätestatud edasikaebe piirmäär just riigi õigusabi asjades, kus menetlusosaliseks on väiksema sissetulekuga isikud.

Eelnõu seletuskirjas on märgitud, et muudatus, millega tõstetakse vaidlustatavate menetluskulude alampiiri, puudutab ka ringkonnakohtusse edasikaebamise õigust, kusjuures 2016. aastal oli ringkonnakohtutes tsiviilasjades 152 apellatsioon- ja määruskaebusmenetlust seoses menetluskulude kindlaksmääramise vaidlustamisega. Esialgse hinnangu kohaselt puudutab alampiiri tõstmine u 5% neist menetlustest. Advokatuurile antud tagasiside kohaselt jätavad paljud riigi õigusabi osutavad advokaadid menetluskulude kohta tehtud otsesuse kohta kaebuse esitamata, et vältida täiendavate menetluskulude tekkimist. Leitakse, et riigilõiv ei ole, arvestades vaidlustatavat summat, proportsionaalne. Enne eelnõu menetlemisega jätkamist tuleks analüüsida, kas edasikaebeõigus on vähekindlustatud isikutele reaalset tagatud.

Lisaks eeltoodule riivab kindlaksmääratud menetluskulude vaidlustamise piirmäär ja tagatava hagi hinna ülempiir PS §-s 32 tagatud omandipõhiõigust. Kuna menetluslike põhiõiguste eesmärgiks on tagada isiku materiaalsete põhiõiguste teostamine, tuleb menetluslike põhiõiguste riive põhiseaduspärasuse hindamisel arvestada ka seda, milliste põhiõiguste kaitseks soovib isik oma menetluslikke õigusi kasutada (vt Riigikohtu

üldkogu 22.03.2011 otsus kohtuasjas nr 3-3-1-85-09, p 75). Menetluskulude kindlaksmääramine riivab menetlusosaliste PS §-s 32 tagatud omandipõhiõigust, kuna sellega pannakse ühele menetlusosalisele varaline kohustus teise menetlusosalise kasuks või tehakse seda osaliselt või jäetakse see tegemata. Samuti võib hagi tagamine või tagamata jätmine riivata menetlusosaliste omandipõhiõigust.

Riive ei ole proportsionaalne

PS § 11 kohaselt tohib õigusi ja vabadusi piirata ainult kooskõlas põhiseadusega. Riigikohtu järjepideva praktika kohaselt saab põhiõiguste riivet pidada põhiseaduspäraseks ja lubatavaks juhul, kui sellel on legitiimne eesmärk ning riive on proportsionaalne. Proportsionaalsus omakorda tähendab, et riive peab olema eesmärgi saavutamiseks sobiv, vajalik ja mõõdukas. Sobiv on abinõu, mis soodustab eesmärgi saavutamist. Abinõu on vajalik, kui eesmärki ei ole võimalik saavutada mõne teise, kuid isikut vähem koormava abinõuga, mis on vähemalt sama efektiivne kui esimene. Abinõu mõõdukuse üle otsustamiseks tuleb kaaluda ühelt poolt põhiõigusse sekkumise ulatust ja intensiivsust ning teiselt poolt eesmärgi tähtsust (vt nt RKPJVKo 3-4-1-16-08, p 29).

Nii PS § 24 lõikes 5 tagatud edasikaebeõigus, § 12 lõikes 1 tagatud võrdsuspõhiõigus kui ka §-s 32 tagatud omandipõhiõigus on lihtsa seadusereservatsiooniga põhiõigused, mis on piiratud igal põhiseadusega kooskõlas oleval põhjusel.

Viidatud muudatuste eesmärgiks on eelnõu seletuskirja kohaselt menetlusökonoomia ja kohtumenetluse säästlikkuse tõstmine ning seeläbi riigivalitsemise kulude vähendamine (vt eelnõu seletuskirja, p 2 eelnõu eesmärk). Kohtumenetluse ökonoomsust tuleb pidada legitiimseks eesmärgiks PS § 24 lõikes 5, § 12 lõikes 1 ja §-s 32 sätestatud põhiõiguste riivamiseks (vrd Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi 25.03.2004 otsus kohtuasjas nr 3-4-1-1-04, p 21).

Abinõu sobivuse osas leiab advokatuur, et iga põhiõiguse piirang toob riigile paratamatult kaasa ressursside kokkuhoiu ning edasikaebeõiguse piirang toob möödapääsmatult kaasa ka kohtusüsteemi koormuse vähenemise. Samas nähtub eelnõu seletuskirjast, et puudub ülevaade, mis ulatuses valitud vahendid soodustavad soovitud eesmärgi saavutamist. Näiteks on eelnõu seletuskirjas märgitud (vt eelnõu seletuskirja, p 6.1.2. sotsiaalne mõju – õigusemõistmise kättesaadavus ja kiire kohtupidamine), et „*On siiski oluline märkida, et määruste peale, mille edasikaebamise õigust piiratakse, esitatakse Riigikohtusse vähe kaebusi, mistõttu on ka mõjutatud menetlusosaliste arv suhtarvuna kõigist menetlusosalistest pigem väike*“. Seega, kui määruste peale, mille edasikaebamise õigust piiratakse, esitatakse Riigikohtusse vähe kaebusi, ei saa nende kaebuste esitamise piiramine muuta kohtu tööd senisest märgatavalt efektiivsemaks ja vähendada oluliselt kohtupidamise kulusid.

Eelnõust ei selgu, kas kaaluti ka teisi mõistlikke alternatiivseid lahendusi, sh olemasoleva regulatsiooni tõhusamat rakendamist, et saavutada soovitud eesmärgid. Kuivõrd eelnõus toodud muudatuste tulemusena võib põhiseaduses sätestatud edasikaebeõigus muutuda praktiliselt formaalseks, tuleks pigem analüüsida ja kavandada meetmeid

kohtute tegevuse tõhustamiseks ja otsuste kvaliteedi tõstmiseks. Advokatuur ei toeta lähenemist, et osade põhiõiguse kandjate menetluspõhiõigusi piiratakse, selle asemel, et kasutada kohtusüsteemi siseseid optimeerimise vahendeid (sh kohtunike ja kohtujuristide koolitamine, tõhusam menetlus ja menetluse juhtimine).

Eelnõus ei ole viidatud ega analüüsitud seda, kui palju ringkonnakohtute lahenditest Riigikohtus tühistatakse ja millistel põhjustel. See näitaks, kui paljude isikute õiguste riivet kavandatav muudatus üldse puudutaks, millise kvaliteediga töötab ringkonnakohtus ning kas eelviidatud kohtusüsteemi siseste optimeerimise vahendite abil oleks võimalik samuti soovitud eesmärki saavutada.

Samuti on alates 2017. a algusest menetlusosalisi üles kutsutud järgima kohtumenetluse parima praktika edendamise suuniseid, mis kajastavad kohtunike ja advokaatide (kriminaalajades ka prokuröride) ühist arusaama mõistlikust, tõhusast ja osapoolte menetlusõigusi austavast kohtumenetlusest kõigis kohtuasjades sõltumata nõude suuruselt. Suunistes on oluliseks peetud mh kohtu poolt aktiivset menetluse juhtimist ning menetlusosaliste poolt ülemääraste menetlusdokumentide esitamise vältimist, mis peaks oluliselt kaasa aitama kohtumenetluse tõhusamaks muutmisele ja menetluse kestuse vähendamisele sõltumata asja hinnast. Advokatuurile teadaolevalt rakendatakse suuniseid praktikas edukalt ja need avaldavad juba tegelikku mõju kohtumenetluse tõhususele. Seega ei ole kaebeõiguse piiramine ainus ja vältimatu viis senisest tõhusama kohtumenetluse saavutamiseks.

Kui seadusemuudatusega kaasnevad nii olulised piirangud põhiõigustele, tuleb alternatiivina käsitleda ja analüüsida ka kohtutele täiendava ressursi eraldamise võimalusi.

Pikemas perspektiivis peaks kohtute ülekoormuse vähendamiseks rakendama meetmeid kaebuste kohta, mis on esitatud põhimõtteliselt kaebamise ja protsessimise tahtest või näiteks kolmandale isikule ebamugavuste tekitamise soovist või muust taolisest põhjendamatust eesmärgist. See saab toimuda läbi ühiskonnas valitsevate hoiakute muutmise.

Riive mõõdukust analüüsid leiab advokatuur, et edasikaebeõiguse riive on intensiivne, kusjuures riive on eriti intensiivne siis, kui piiratud on maakohtu määruste edasikaebamist ringkonnakohtusse (nt muudatus, mille kohaselt tõstetakse kindlaksmääratud menetluskulude vaidlustamise piirmäärana seniselt 200 eurolt 500 euroni). Eelnõu seletuskirjas toodud põhjendus, et piirtase 200 eurot on olnud muutumatu aastast 2006 ja ei arvesta inflatsiooni, ei ole veenev (vt eelnõu seletuskirja, p 2 eelnõu eesmärk). Inflatsioon (THI muutus) perioodil 2006–2017 on olnud 39%, mitte 150%. Paljude menetlusosaliste jaoks on 500 eurot oluline summa ja seadusega sellises summas neile kohustust paneva lahendi vaidlustamise võimaluse välistamine ei ole põhjendatud. Edasikaebeõiguse riive on intensiivne ka siis, kui ringkonnakohtu määruse peale Riigikohtule edasikaebamine on seotud kõrgete piirmääradega (nt kindlaksmääratud menetluskulude vaidlustamise piirmäärana kehtestamine Riigikohtusse edasikaebamisel 2000 euroni). Menetluskulude rahalise suuruse kindlaksmääramisel otsustatakse menetlusosaliste varaliste õiguste (PS § 32) üle lõplikult. Arvestades kehtestatud piirmäärana ja Eesti elanike sissetulekuid, võib riive olla seejuures väga intensiivne,

kusjuures kõige kriitilisem on riive siis, kui nt alla 500 euro piiri jäävate lahendite vaidlustamine on täielikult välistatud. Ei ole välistatud, et menetluskulude kindlaksmääramise vaidlustamise õigus võiks olla seatud sõltuvusse teatud piirmäärast, kuid eelnõus toodud piirmäärad ületavad mõistliku määra. Riive muudab intensiivseks asjaolu, et muudatuste tulemusena ei jää kohtule otsustusruumi, kas menetleda kaebust või mitte, vaid kirjutatakse rangelt ette, et edasikaebeõigus puudub.

Samuti suurendab edasikaebepõhiõiguse riive intensiivsust asjaolu, et eelnõu kohtleb menetlusosalisi ebavõrdselt nii määruste ringkonnakohtusse kui ka Riigikohtusse kaebamise seisukohalt. Võrdsuspõhiõigusest tulenevalt tuleb menetluslikke ressursse jagada samas olukorras isikute vahel võrdselt. Riigikohus on leidnud, et ebavõrdse kohtlemise mõistlikuks ja asjakohaseks põhjuseks ei saa olla administratiivsed või tehnilist laadi raskused (vt Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi 21.01.2004 otsus kohtuasjas nr 3-4-1-7-03, p 39), samuti ei tohi isikute erinevat kohtlemist õigustada asutuste ja ametnike töökiirusega (Riigikohtu üldkogu 17.03.2003 otsus kohtuasjas nr 3-1-3-10-02, p 38).

Kaaludes PS § 24 lõikes 5 tagatud edasikaebepõhiõiguse riivet koostoimes § 12 lõikes 1 tagatud võrdsuspõhiõiguse ja §-s 32 tagatud omandipõhiõiguse riivega, leiab advokatuur, et põhiõiguste riived on sedavõrd intensiivsed, et neid ei saa pidada menetlusökonoomia saavutamiseks mõõdukaks.

Eelnõu on seotud Euroopa Liidu õigusega ja vajalik on analüüsida, kas muudatused on Euroopa Liidu õigusega kooskõlas

Nõustuda ei saa seisukohaga, et eelnõu ei ole seotud Euroopa Liidu õigusega (vt eelnõu seletuskirja, p 1.3. märkused). EL põhiõiguste harta art 47 sätestab õiguse tõhusale õiguskaitsevahendile ja õiglasele kohtulikule arutamisele, mis on antud eelnõu puhul kahtlemata asjakohased. Samuti tuleks analüüsida EIK praktikat, kuna PS § 15 lg 1 riive puhul tuleb arvestada EIÕK art 6 ja 13 (õigus õiglasele ja avalikule kohtumõistmisele, õigus tõhusale menetlusele) ning nende tõlgendamise EIK poolt, samuti on EIK andnud suuniseid edasikaebeõiguse tagamise osas.

EIK on EIÕK artikli 6 lg 1 tõlgendamisel järjepidevalt leidnud, et juurdepääs riigi kõrgeimale kohtule võib olla piiratum ja protseduurireeglid formalistlikumad kui madalamates kohtutes ning et riigisisese õiguses võib juurdepääsuõigusele kehtestada piiranguid, sh rakendada loasüsteemi.² Riigikohtusse väljajõudmise potentsiaali peakisid põhiseaduse kohaselt omama vähemalt kohtuasjad, milles otsustatakse lõplikult ja isiku suhtes koormavalt isiku (põhi)õiguste või kohustuste üle.³

2 vt nt EIK otsused *Mazzoni vs Itaalia* 16.06.16, 20485/06, p 41; *Viard vs. Prantsusmaa* 09.01.2014, 71658/10, p 30; *Egić vs. Horvaatia* 05.06.2014, 32806/09, p-d 46–47.

3 Analoogsetest lähtekohtadest on Riigikohtu kriminaalkolleegium varasemas praktikas andnud isikule erikaebeõiguse, mida menetlusseadustik ette ei näinud (vt nt RKKKm 17.06.2004, 3-1-1-57-04, p-d 9, 11 ja 14; RKKKm 09.01.2002, 3-1-1-121-01, p 6.5).

II Täitemenetluse läbiviimine ühisvara arvelt (TMS § 13 ja § 14)

Vastavalt eelnõu seletuskirjale tehakse lähtuvalt Riigikohtu tsiviilkolleegiumi 26.04.2017 otsusest (lahend nr 3-2-1-111-16) täitemenetluse seadustikus muudatused, mille kohaselt tunnistatakse TMS § 13 lõige 1, mis sätestab vallasasjade puhul lahusvara eelduse, kehtetuks ja muudetakse TMS § 14 sõnastust selliselt, et kohtutäitur saab abikaasade ühisvarale sissenõude pööramisel eeldada abikaasa nõusolekut. Kohtutäitur võib ühisvara arestida, müüa või pöörata sellele sissenõude. Vastuväite esitamise korral võib sissenõudja nõuda ühisvara jagamist. Ühisvara jagamise menetluskulud kannavad abikaasad (vt eelnõu seletuskirja, p 3 eelnõu sisu ja võrdlev analüüs, täitemenetluse seadustiku muutmise).

Seega olukorras, kus abikaasa ei ole kohtutäiturile vastuväidet esitanud, on eelnõu kohaselt võlgnikust abikaasa suhtes toimuv täitemenetluses ühisvara arvel täitmine lubatud. Erand on tehtud võlgnikuks mitteoleva abikaasa sissetuleku ja tema nimel avatud pangakontol oleva raha arestimisele – nende ühisvaraks olevate sissetulekute puhul abikaasa nõusolekut ei eeldata. Samuti ei saa ka edaspidi TMS § 13 lg 2 kohaselt sissenõuet pöörata võlgnikuks mitteoleva abikaasa asjadele, mis sobivad olemuslikult ainult tema isiklikuks kasutuseks (vt eelnõu seletuskirja, p 3 eelnõu sisu ja võrdlev analüüs, täitemenetluse seadustiku muutmise).

Advokatuur ei toeta täitemenetluse seadustiku muutmist eeltoodud viisil ning sellega minnakse tunduvalt kaugemale sellest, mida Riigikohus on viidatud otsuses probleemina osundanud. Muudatus kujutab endast võlgnikuks mitteoleva abikaasa omandiõiguse ebaproportsionaalset riivet.

Vaatamata perekonnaseaduses sätestatud varaühisuse põhimõtetele saab eelnõu seadusena jõustumise järgselt pöörata sissenõuet mistahes ühisvarale, tuginedes abikaasa nõusoleku eeldamisele. Selline eeldus on õiguslikult vastuolus perekonnaseadusest tuleneva varaühisuse mõttega. Lisaks sellele ei tulene ei täitemenetluse seadustikust ega ühestki teisest seadusest otseselt reegel, et kui võlgnikuks mitteolev abikaasa esitab TMS § 14 alusel toimuvale sundtäitmisele vastuväite, siis ei saa ühisvara suhtes sundtäitmist läbi viia. Eelnõu seletuskirjas antakse mõista, et abikaasa vastuväitel justkui peaks selline toime olema, aga sõnaselgelt seda üheski normis kirjas ei ole. Sellise normi puudumisel on ilmselge, et täitemenetlustes hakkab toimuma TMS § 14 sätestatud eelduse kuritarvitamine. Minimaalselt oleks kuritarvituste vältimiseks vajalik TMS §-s 14 sätestada, et abikaasade ühisvara suhtes sundtäitmise läbiviimisel peab kohtutäitur abikaasat sundtäitmise kavatsusest teavitama ja abikaasa nõusolekut eeldatakse vaid juhul, kui abikaasa ei ole teavitamisest alates näiteks 10 päeva jooksul kohtutäiturile avaldanud, et vaidleb ühisvara suhtes sundtäitmise läbiviimisele vastu (st esitab vastuväite).

3.8. Tsiviilseadustiku üldosa seaduse ning võlaõigusseaduse, tsiviilseadustiku üldosa seaduse ja rahvusvahelise eraõiguse seaduse rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu

Eelnõuga plaaniti pikendada täitedokumentidega tunnustatud nõude aegumistähtaega praeguselt 10 aastalt 25 aastale, kui tunnustatud nõue tuleneb kas kahju õigusvastasest

tekitamisest või kui tegemist on kriminaalmenetluse raames esitatud tsiviilhagi alusel väljamõistetud nõudega.

Advokatuur märkis alustuseks, et ka kriminaalmenetluse raames tsiviilhagiga esitatud nõue on kahju õigusvastasest tekitamisest tulenev nõue (KrMS § 38¹ lg 1). Seega on normitehniliselt küsitav kahju õigusvastasest tekitamisest tuleneva nõude ja kriminaalmenetluses tsiviilhagiga esitatud nõude eraldi nimetamine eelnõu praeguses sõnastuses.

Advokatuur leidis, et plaanitav muudatus ei ole põhjendatud ulatuses, milles tegemist ei ole kuriteoga tekitatud kahjuga.

Aegumise regulatsiooni üks oluline eesmärk on õiguskindlus – teatud hetkest peab olema selge, kas nõue on veel aktuaalne või mitte. Kahju õigusvastase tekitamisega on tegemist erinevatel juhtumitel, mis ei puuduta ainult surma või kehavigastuse/ tervisekahjustuse põhjustamist. Kahju õigusvastasest tekitamisest tulenev nõue võib olla seotud ka näiteks isiku au teotamise, ebaõigete andmete avaldamise, omandiõiguse või valduse rikkumisega vms. Advokatuuri hinnangul oleks ebaproportsionaalne sätestada kõiki taolisi nõudeid puudutavatele täitedokumentidele aegumistähtjaks 25 aastat. Otstarbekas ei ole soodustada jõustunud kohtuotsuse täitmisele pööramisega ootamist kuni 25 aastat. Kuna täitedokumendi täitmiseks esitamisega aegumine katkeb ja algab uuesti (TsÜS § 159 lg 1), võib selliselt taoliste täitedokumentide puhul aegumistähtaeg venida pea 50 aastani.

On küsitav, miks peaks lepinguväliseid kahju hüvitamise nõudeid pidama sedavõrd kaalukamaiks kui lepingulisi hüvitusnõudeid, et kohaldada kohtuotsusega tunnustatud nõuetele 2,5-kordselt erinevaid aegumistähtaegu. Lepingu rikkumine ei ole ühiskondlikult vähem taunitav kui näiteks omandisarnase õiguse rikkumine.

Tervisekahjustuse tekitamisest või ka surma põhjustamisest tuleneva kahju hüvitamise nõudeid on paljudel juhtudel võimalik esitada konkureerivalt kas lepingulisel või lepinguvälisel alusel. Nii on see näiteks tööõnnetusest või kutsehaigusest tingitud kahju puhul. Riigikohtu praktika kohaselt võib nõude esitaja tugineda ka ühtaegu nii lepingulisele kui ka lepinguvälisele alusele ja kohus peab õiguse kohaldamise raames kontrollima, kas ühe või teise vastutuse kohaldamise alused on täidetud/tõendatud. Advokatuuri hinnangul ei ole õigustatud kohaldada kohtuotsuse täitmisele pööramisele oluliselt erinevat aegumistähtaega sõltuvalt sellest, kas isik esitas või kohus kvalifitseeris nõude lepingulisel või lepinguvälisel alusel.

Kaitsmaks ühiskonna õiglustunnet, võib advokatuuri hinnangul toetada ideed pikendada täitedokumendiga tunnustatud kuriteoga tekitatud kahju hüvitamise nõude aegumistähtaegu. See eeldab mõistagi, et võlgnik on jõustunud kohtuotsusega tunnustatud kuriteos süüdi. Nimetatud regulatsiooni TsÜS-i lisamisel puudub advokatuuri hinnangul vajadus teha vahet sellel, kas kuriteoga tekitatud kahju hüvitamise nõuet tunnustati tsiviil- või kriminaalmenetluses. Seega võiks § 157 lg 1¹ sõnastus olla järgmine: „Kui käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud täitedokumendiga on tunnustatud kuriteoga tekitatud kahju hüvitamise nõue, siis on sellise nõude aegumistähtaeg 25 aastat.“

4. Eesti Advokatuuri täiendkoolitustest

Eesti Advokatuuri 2017. aasta täiendkoolituste kava koostamisel lähtuti sellest, et tasuta koolitused toimuksid kõigis olulisemates õigusvaldkondades. Lisaks arvestati 2016. aastal läbiviidud küsitlusel saadud ning advokatuuri liikmete poolt jooksvalt edastatud tagasisidet.

2017. aastal oli planeeritud 25 erinevat koolitust, neist 19 tasuta ja 6 tasulist koolitust. Koolituste hulgas toimus deliktiõiguslike kaasuste lahendamise metoodika koolitus kolmes grupis ning praktiline läbirääkimiskoolitus kolmes erinevas etapis. Mõlemal poolaastal toimus üks koolitus Tartus.

Lisaks koolituskavas kinnitatud koolitustele toimus 2017. aastal viis tasuta huvikoolitust.

2017. aastal võttis advokatuur kasutusele täiendusõppes veebiseminaride formaadi. Veebiseminarid võimaldavad osaleda koolitusel reaalajas ja saada selle eest täiendusõppe punkte. Koolitused salvestatakse ning on järelvaadatavad.

5. Advokaadi kutsetegevus ja kutse-eeetika. Juhatuse poolt teostatud järelevalve.

Advokaadibüroode kontrollimine

2017. aastal kontrolliti kokku 19 advokaadibürood. Büroode kontrollimisel lähtuti juhatus 10.01.2017 istungil kinnitatud 2017. aasta järelevalvetegevuse plaanist. Kontrolli eesmärgiks oli hinnata, kas advokatuuri liikmed juhendavad oma tegevuses seadusest ja kutse-eeetika nõuetest ning selgitada välja, kas esineb vajadus täiendavate juhendite või kordade väljatöötamiseks. Järelevalve käigus kontrolliti advokaadibüroo pidamist ja asjaajamist reguleerivate sätete järgimist ning õigusteenuse osutamisega seonduvate nõuete täitmist, sh rahapesu- ja terrorismi rahastamise tõkestamise seadusest tulenevate nõuete järgimist. Ühtlasi tutvuti sellega, kuidas advokaadibüroos on korraldatud kliendi ülesande vastuvõtmine, kliendilepingu sõlmimine, õigusteenuse osutamine ning korraldatud kliendimaterjalide hoidmine ja tagatud kutsesaladuse hoidmine.

Kontrollitud büroodest esines puudusi 13 bürool, mis peamiselt seisnesid järgnevas:

- puudus kliendiregister, seda peeti paber kandjal või puudusid registrist advokaadibüroo pidamise juhendi § 5 lõike 1 punktis 1 nõutud andmed, sh suuliste lepingute andmed;
- advokaadibüroos ei olnud vastu võetud iseseisvaid protseduurireegleid rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise kohustuse täitmiseks;
- kliendilepingud ei vastanud AdvS §-s 55 sätestatud nõuetele – puudus alus rahapesu ja terrorismi rahastamise kahtluse korral lepingu ülesõtmiseks või kliendilepingutes, mille sisuks oli kliendi nimel juhtorganisse kuulumine, ei olnud reguleeritud advokaadi taandamise ja tagasi kutsumise korda;
- puudus rendilepingutes klausel, mis välistab rendileandja pandiõiguse advokaadibüroos olevate andmekandjate suhtes;

- advokaadibüroo advokaadid ei olnud esitanud advokatuuri juhatusele teavitusi juhtorganitesse kuulumiste kohta.

Kõik tuvastatud puudused kõrvaldati kontrolli käigus või vahetult pärast kontrolli teostamist.

Advokaadibüroode tegevuse lõpetamine juhatuse järelevalve all

Advokatuuri juhatuse järelevalve all on tehtud toiminguid ja lõpetatud tegevus järgmistes advokaadibüroodes: Advokaadibüroo GLIMSTEDT OÜ, Kais, Pihlak & Partnerid Advokaadibüroo OÜ, Advokaadibüroo Mullari & Koch OÜ, Advokaadibüroo Kraavi & Partnerid OÜ, Advokaadibüroo Andresson Consulting Network OÜ, Aare Raigi Advokaadibüroo OÜ, Advokaadibüroo Rechtsanwaltskanzlei Hundertmark OÜ, CVL Advokaadibüroo OÜ, OÜ Advokaadibüroo Roman Levin.

Advokaatide ja advokaadibüroode tegevus

I

Advokaadibüroo A veebilehel oli märgitud, et isik B on spetsialiseerunud maksuõigusele ning nõustanud kliente nii materiaalkui ka menetlusõigusega seotud küsimustes, tegeleb ettevõtete maksustruktureerimisega ning nõustab ettevõtteid ja eraisikuid kõikides maksuküsimustes ning püüab leida alati võimalusi, kuidas maksukohustust seaduse piires vähendada. Lisaks nähtus advokaadibüroo veebilehel avaldatud artiklist, et teemaga seotud küsimuste korral tuleks võtta ühendust B-ga. Eesti Advokatuur juhtis büroopidaja tähelepanu, et kuivõrd B ei ole advokaat, puudub tal õigus advokaadibüroo vahendusel õigusteenuse osutamiseks, sh klientide konsulteerimiseks ja esindamiseks, ning palus eksitav informatsioon advokaadibüroo kodulehelt viivitamatult kõrvaldada.

II

Eesti Advokatuur tuvastas, et Advokaadibüroo C kodulehel olev teave on inglisekeelne ning kodulehelt eesti keele valimisel kuvatakse eesti keeles üksnes bürood tutvustav kahelauseline lõik koos advokaadibüroo kontaktandmetega. Muu kodulehel olev teave on ka eestikeelses versioonis inglisekeelne. Eesti Advokatuur juhtis nimetatud asjaolule büroopidaja tähelepanu. Büroopidaja kinnitusel on advokaadibüroo koduleht muutmisel ning seda informatsiooni võetakse uue kodulehe tegemisel arvesse.

III

Eesti Advokatuur tuvastas, et advokaadibüroo kodulehe ja www.cvkeskus.ee kuulutuse andmetel on advokaadibüroo tegevuskohaks aadress, mis ei vasta Eesti Advokatuuri juhatusele teatatud kontaktaadressile. Tulenevalt advokaadibüroo pidamise juhendi § 4 lõike 1 punktide 2 ja 4 on büroopidaja kohustatud advokatuuri juhatust viivitamata teavitama kontaktandmete ja tegutsemiskoha muutumisest, mistõttu palus advokatuur teatada juhatusele õiged kontaktandmed. Büroopidaja teavitas juhatust uutest kontaktandmetest. Samuti otsis advokaadibüroo töökuulutuste portaalis www.cvkeskus.ee oma kollektiivi juristi, kelle tööülesanneteks on muuhulgas klientide esindamine kohtus. Advokatuur juhtis büroopidaja tähelepanu, et AdvS § 40 lõike 3 kohaselt ei või advokaadibüroo kaudu või vahendusel õigusteenust osutada isikud, kes ei ole advokatuuri liikmed. Büroopidaja kinnitusel on eksitavad andmed kuulutuses

eemaldatud ning korrigeeritud teksti sõnastust selliselt, et juristi tööülesanneteks on muuhulgas advokaadi abistamine kohtus esindamisel.

IV

Eesti Advokatuurile sai teatavaks, et Advokaadibüroo D otsib töökuulutuste portaalil www.cv.ee oma kollektiivi juristi, kelle tööülesanneteks on klientide nõustamine äri-, maksu- ja tööõiguse alastes küsimustes. Samuti nähtub advokaadibüroo kodulehel, et advokaadibüroo jurist E nõustab kliente. Eesti Advokatuur juhtis büroopidaja tähelepanu, et AdvS § 40 lõike 3 kohaselt ei või advokaadibüroo kaudu või vahendusel õigusteenust osutada isikud, kes ei ole advokatuuri liikmed. Eeltoodust tulenevalt tuleb juristi poolt õigusabi osutamine viivitamatult lõpetada. Kuivõrd büroopidaja advokatuuri pöördumistele ei vastanud, saadeti asi lahendada advokatuuri aukohtule.

V

Advokatuur tuvastas, et Advokaadibüroo G kodulehel on välja toodud mitte advokatuuri liikmete tegevusvaldkonnad, millest võib advokatuuri hinnangul jääda ekslikult mulje, et isikud osutavad nimetatud valdkondades õigusabi. Advokatuur juhtis büroopidaja tähelepanu, et vastavalt advokatuuri juhatuse 05.09.2017 istungi protokollile 6.2 peab isikute puhul, kes ei ole advokatuuri liikmed, olema võimalik selgelt aru saada, et nad ei osuta advokaadibüroo vahendusel õigusteenust.

VI

Eesti Advokatuur tuvastas, et kahe assotsieerunud liikme püsiv tegutsemiskoht on Riia, Läti Vabariik. Kuivõrd AdvS § 66 lõikest 1 tulenevalt antakse advokatuuri assotsieerunud liikmena tegutsemise õigus isikule, kes soovib Eestis alaliselt tegutseda, kes on Euroopa Liidu liikmesriigi kodanik ja kellel on õigus tegutseda Euroopa Liidu liikmesriigis täieõigusliku advokaadina ning assotsieerunud liikmed ei tegutsenud püsivalt Eestis, leidis advokatuur, et neil ei ole täidetud assotsieerunud liikmena tegutsemise eeldused. Seetõttu juhtis advokatuur assotsieerunud liikmete tähelepanu AdvS §-s 66 sätestatud tingimustele ning palus viia oma tegevus nende nõuetega kooskõlla. Ühe assotsieerunud liikme osas on järelevalvetegevus lõppenud, teise üle jätkub järelevalve teostamine 2018. aastal.

VII

Eesti Advokatuur tuvastas, et Advokaadibüroo H kodulehel on märgitud advokaadibüroo partneritena isikud, kes ei vasta antud tiitli kasutamisele esitatud nõuetele. Tulenevalt Eesti Advokatuuri juhatuse 13.06.2017 otsusest on partneri tiitli kasutamine advokaadibüroos lubatud eeldusel, et tiitli kandjaks on vandeadvokaadist advokatuuri liige või advokatuuri assotsieerunud liige, kes on (1) advokaadibüroo pidajaks oleva advokaadiühingu osanik või aktsionär, (2) advokaadibüroo pidaja füüsilisest isikust ettevõtjana või (3) isik, kes omab sarnast otsustusõigust advokaadibüroo üle lepingulisel alusel. Juhatus andis advokaadibüroodele aega kaks kuud partneri tiitli kasutamise juhatuse otsusega kooskõlla viimiseks.

VIII

Advokatuur tuvastas, et Advokaadibüroo I veebilehel on kajastatud vandeadvokaadina advokatuurist välja arvatud isiku kontaktandmed. Advokatuur juhtis büroopidaja tähelepanu, et tulenevalt advokatuuriseaduse § 22 lg-st 3 võib Eestis advokaadi kutsenime-

tuse all õigusteenust osutada üksnes Eesti Advokatuuri liige. Kuivõrd nimetatud isik ei ole enam Eesti Advokatuuri liige ega vandeadvokaat, on tema kontaktandmete kajastamine advokaadibüroo veebilehel sellisel kujul Eesti Advokatuuri hinnangul eksitav.

IX

Vandeadvokaat J edastas advokatuurile teate Advokaadibüroo K asutamise kohta, millest nähtuvalt oli advokaat korralduslikel põhjustel ajutiselt kahe advokaadibüroo juhatuse liige ja osanik. Advokatuur juhtis advokaadi tähelepanu, et tekkinud olukord on vastuolus AdvS § 50 lõikega 2 ning palus see viivitamatult kõrvaldada.

X

Eesti Advokatuur tuvastas, et advokatuuri liikme nimele on registreeritud äriühing, mille kaudu osutab advokaat äriühingu kodulehekülje andmetel õigusabi kolmandatele isikutele. Advokatuur juhtis advokaadi tähelepanu, et tulenevalt AdvS § 49 lg-st 1 osutab advokaat õigusteenust advokaadibüroo kaudu. Kuigi advokaadi liikmesus oli advokatuuris alates 2014. a jaanuarist kuni 2017. a juulini peatatud, võib AdvS § 35 lg 1 p 2 kohaselt advokatuuri liikmesuse peatada, kui isik astub avalikku teenistusse või astub töö- või teenistuslepingu alusel tööle ülikooli õigusteaduse õppekava täitmist nõudval ameti- või töökohal, tingimusel, et tööandja tegevusalaks ja töö sisuks ei ole õigusteenuse osutamine kolmandatele isikutele. Seega ei ole läbi õigusbüroo teenuse osutamine lubatud ka liikmesuse peatamise ajal. Advokatuur palus advokaadil esitada läbi õigusbüroo kolmandatele isikutele õigusabi osutamise kohta oma kirjalikud selgitused ning rikkumine lõpetada. Advokatuuri pöördumisele vastas advokaadi patroon, kes selgitas, et tegemist ei olnud tahtliku rikkumisega ning kinnitas, et advokaat ei osuta enam läbi õigusbüroo õigusabiteenuseid kolmandatele isikutele ning alates 24.08.2017 ei kuulu õigusbüroo enam tema nimele.

XI

Advokatuurile sai teatavaks, et Advokaadibüroo L büroopidaja ei viibi pikemat aega Eestis. Kuivõrd advokaadibüroos tegutses ka vandeadvokaadi abi, teostas advokatuuri juhatuse järelevalvet vandeadvokaadi abi patroneerimise üle olukorras, kus advokaadibüroo pidaja viibib enam ajast Eestist eemal. Vandeadvokaadi ja büroopidaja selgituste kohaselt toimub patroneerimine e-kirja ja Skype vahendusel. Kui uus asi tuleb, arutatakse omavahel asju ja pannakse mingi suund paika. Kliendilepingud allkirjastab büroopidaja digitaalselt. Kliendiregistrit peab samuti büroopidaja, kellele jõuab info kliendilepingute kohta lepingute sõlmimisel.

Kutsekindlustused

Eesti Advokatuur juhtis 2017. aastal kolme advokaadibüroo tähelepanu kutsekindlustuspoliisi kehtivuse lõppemisele ning vajadusele esitada Eesti Advokatuurile koopia uuest kutsekindlustuse poliisist.

Advokaadi kutsenimetuse ebaõige kasutamine

I

Eesti Advokatuurile sai teatavaks, et usaldusühing kasutab oma nimes ning veebilehel väljendit „advokaat“. Pärast tähelepanu juhtimist muudeti usaldusühingu nime.

II

Otsingumootoris www.google.ee reklaamib mitu õigusbürood ennast kasutades väljendit „advokaat“. Eesti Advokatuur pöördus nende õigusbüroode poole nimetatud viidete kõrvaldamiseks.

III

Eesti Advokatuurile sai teatavaks, et suhtlusvõrgustikus Facebook on endise advokatuuri liikme kasutajakonto kaanepildil foto temanimisest nimesildist koos kutse nimetusega „advokaat“. Kuivõrd isik osutab õigusteenust läbi õigusbüroo, oli advokatuuri hinnangul tegemist eksitava kauplemisvõttega, mistõttu paluti eksitav foto eemaldada.

Võlgnevused

2017. aastal esitas Eesti Advokatuur kahe võlgniku vastu maksekäsu kiirmenetluse avalduse. Üks võlgnik tasus võla kohtu poolt koostatud makseettepaneku alusel. Kuna teine isik kohtumäärust vabatahtlikult ei täitnud, esitas Eesti Advokatuur kohtutäiturile taotluse täitemenetluse alustamiseks.

Samuti esitas advokatuur avalduse täitemenetluse alustamiseks advokaadi osas, kes ei pidanud kinni poolte vahel kokku lepitud võla tasumise tähtaegadest.

Eksitavad viited ajakirjanduses

Eesti Advokatuur tuvastas kahel korral, et ajalehe artiklites esitleti mitte advokatuuri liiget advokaadina. Advokatuur palus eksitavad viited artiklitest eemaldada.

6. Välissuhtlus

2017. aastal osales Eesti Advokatuur jätkuvalt CCBE tegevuses. Advokatuuri esindajate koosseis CCBE komiteedes ja töögruppides on:

1. Delegatsiooni juht – Jaanus Tehver;
2. Õigusabi – Madis Päts;
3. Kutsekindlustus – Madis Päts;
4. Konkurents – Kirsti Pent;
5. Äriõigus – Maivi Ots;
6. Kutse-eesitika – Indrek Sirk;
7. Kriminaalõigus – Jaanus Tehver;
8. Rahapesu tõkestamine – Toomas Vaher;
9. Euroopa eraõigus – Ene Soop;
10. FAL2 ja ETP – Katrin Kose.

Lisaks arvukatele CCBE päringutele ja küsimustikele, mis on suunatud CCBE tegevuses vajalike otsuste eelnõude või seisukohtade väljatöötamisele, on Eesti Advokatuur vastanud teiste riikide advokatuuride päringutele Eesti seadusandluse ja regulatsioonide kohta.

Advokatuuri juhatus saab jätkuvalt kutseid esindajate lähetamiseks mitmesugustele välisriikides toimuvatele üritustele. Arvestades advokatuuri eelarve piiratud võimalusi, on juhatus võtnud seisukoha lähetada esindajad üksnes Eesti Advokatuuri jaoks olulist tähtsust omavatele üritustele.

Eesti Advokatuuri esindasid:

- Advokatuuri aseesimees Jaanus Tehver 23–25.02.2017 Viinis toimunud *45th European Presidents' Conference 2017*.
- Advokatuuri aseesimees Jaanus Tehver 23.02.2017 Viinis toimunud *CCBE Standing Committee*.
- Vandeadvokaat Ene Soop 19.–20.06.2017 Strasbourg'is toimunud *HELP (Human Rights Education for Legal Professionals)* võrgustiku aastakonverents, mille teemaks oli „*HELP for friendly justice*“.
- Advokatuuri aseesimees Jaanus Tehver 15.09.2017 Brüsselis toimunud *CCBE Standing Committee*.
- Advokatuuri aseesimees Jaanus Tehver 24. novembril 2017. a Brüsselis toimunud *CCBE Plenary Session*.

CCBE presidendi Ruthven Gemmell'i visiit Eesti Advokatuuri

23.03.2017 külastas Eesti Advokatuuri CCBE president Ruthven Gemmell. Advokatuuri esindasid kohtumisel esimees Hannes Vallikivi ning aseesimees Jaanus Tehver. Kohtumisel arutati olulisemaid CCBE-s hetkel aktuaalseid olevaid teemasid – CCBE kui organisatsiooni efektiivsuse tõstmise võimalused, Euroopa Liidu teenuste direktiiviga seotud küsimused ning CCBE panus põgenikekriisi lahendamisse. CCBE presidendile anti ülevaade advokatuurist kui kutseorganisatsioonist ning selle olulisematest väljakutsetest. Samuti külastas CCBE president e-Estonia Showroomi, kus tutvustati Eesti e-teenuseid ning advokatuuri poolt kasutatavaid IT arendusi (advokaatide andmebaas, eksamikeskond ja riigi õigusabi infosüsteem).

7. Advokatuuri liikmete ühistegevusest

Ühiste teatrikülastuste traditsioon on advokatuuris kestnud alates 2008. aastast. 2017. a külastati Eesti Draamateatri, Tallinna Linnateatri ja Theatrumi etendusi.

Eesti Advokatuuri korpallimeeskond (koosseisus Toivo Viilup, Tanel Küün, Raiko Lipstok, Kristjan Mägi, Indrek Kangur, Janar Urres, Kristo Teder, Hannes Küün ja Toomas Mälberg) osales 02.12.–03.12.2017. a Leedu Vabariigis, Kaunases Sabonise korpallikoolis toimunud traditsioonilisel Balti advokatuuride ja advokaadibüroode meeskondade korpalliturniiril. Kokku osales kuus võistkonda Eestist, Lätist ja Leedust. Turniiri võitjaks tuli seekord Leedu Advokatuur, kellelt Eesti Advokatuuri meeskonnal tuli finaalis vastu võtta kaotus. 2016. a saavutas advokatuuri korpallimeeskond II koha, 2015. a III koha ning 2014. a turniirivõidu.

Korvpallimeeskond

03.03.2017 toimus Vanemuise kontserdimajas, Tartus üldkogu jätkupidu, kus tantsuks mängis Gerli Padar & The Moon ning õhtut juhtis Karol Kuntsel.

15.12.2017 toimus Eesti Vabaõhumuuseumi territooriumil uues Klinkbergi peotelgis Eesti Advokatuuri aastalõpupidu, kus muusikalist meelelahutust pakkus ansambel Curly Strings ning õhtut juhtis Liina Randpere. Välja kuulutati aunimetuse aasta advokaat nominendid.

8. Hea nõu lastega peredele

2017. aastal nõustati Eesti Advokatuuri ja Lastekaitse Liidu koostööprojekti “Hea nõu lastega peredele” raames rekordiarv peresid – 154 peret. Võrreldes eelnevate aastatega on ennekõike kasvanud isaduse tuvastamise küsimusega seotud pöördujate arv. Alates aastast 2010 on advokatuur projekti raames nõustanud kokku üle 1250 lastega pere.

Lisaks näost näkku nõustamisele Tallinnas toimuvad nõustamised ka Skype’i vahendusel Sillamäel ja Hiiumaal. Projekt jätkub ka 2018. aastal, mil projektis löövad kaasa advokaadid Ene Ahas, Tiina Mare Hiob, Helen Hääl, Ene Mõtte, Liis Mäcker, Marje Mängel, Katrin Orav, Senny Pello, Anneliis Räpo, Natalja Santaševa, Eve Selberg, Oksana Sobko, Eva Tibar ja Helen-Lumelille Tomberg.

Nõustamised toimuvad eesti ja vene keeles liidu büroos eelregistreerimisega igal kolmapäeval ning nõustamine on kõikidele tasuta. Nõustamise teemad on perekonnaõigust puudutavad küsimused, lapse õigused, laste õigused suhetes vanematega, vanemate kohustused suhetes lastega, erinevad peremudelid – õigused ja kohustused, üksikvanema õigused, hooldus, eestkosted, lapsendamine.

RIIGI ÕIGUSABI KORRALDAMISEST. KOKKUVÕTTED 2017. AASTAST

Riigi õigusabi numbrites: riigi õigusabi infosüsteemi (RIS) 2017. aasta statistika

2017. aastal esitati RIS-i kokku 14 206 advokaadi määramise taotlust. Nendest kiireloomulised, kus advokaat tuleb leida loetud tundide või isegi tunni jooksul, olid 6995 taotlust (s.o 49% taotlustest, 2016. aastal ligikaudu 48%). Taotluste arv 2017. aastal võrreldes 2016. aastaga (15 452) vähenes ligikaudu 8,1%. Riigi õigusabi (edaspidi RÕA) sai umbes 12 035 inimest. Ligikaudu 15%-le inimestest määrati RÕA korduvalt. Märkida tuleb, et alaealistele üheperelastele esitatakse kohtust üks advokaadi määramise taotlus juhul, kui neil puudub huvide konflikt. Seega on RÕA saanud inimeste arv mõnevõrra suurem, kui ülal toodud number. Kõige rohkem advokaadi määramise taotlusi esitati liigis määratud kaitse kriminaalmenetluses, s.o kokku 9347, mis moodustab tellimuste koguarvust ligikaudu 66%. Teisena laekus enim taotlusi isiku esindamises tsiviilasja kohtueelses menetluses ja kohtus, kokku aasta jooksul 4397 taotlust ehk 31% kogu taotluste arvust (Tabel 1).

Tellijad esitasid advokaadi määramise taotlusi järgmiselt. Prokuratuur 4507 taotlust, uurimisasutused 3771 taotlust ning kohtud esitasid 5928 taotlust.

Kohustuslikus korras määrati advokaat 104 korral, neist kantsleri esildisega kahel juhul. Enim nimetati advokaate kohustuslikus korras märtsis (15 korral), aprillis ja novembris (13 korral), mais (10 korral). 2016. aastal määrati advokaat kohustuslikus korras 87 korral, neist esildisega 7 juhul.

Tabel 1

Aasta 2017 ja 2016 võrdlus

Riigi õigusabi liik	2017	2016	Muutus %	Osakaal % (2017)
Määratud kaitse kriminaalmenetluses	9016	10160	-11,3	63,5
Isiku esindamine kriminaalasja kohtueelses menetluses ja kohtus	331	231	43,3	2,3
Isiku mkaitmine väärtuasja kohtuvälises menetluses ja kohtus	143	188	-23,9	1,1
Isiku esindamine tsiviilasja kohtueelses menetluses ja kohtus	4397	4625	-4,9	31
Isiku esindamine halduskohtumenetluses	59	75	-21,3	0,4
Isiku esindamine haldusmenetluses	3	8	-62,5	0,02
Isiku esindamine täitemenetluses	72	21	242,9	0,5
Isiku esindamine teistmismenetluses	1	3	-66,7	0,007
Õigusdokumendi koostamine	33	29	13,8	0,2
Isiku muu õigusnõustamine või muu esindamine	151	112	34,8	1,1
Kokku	14206	15452	-8,1	100

Vaadeldes esitatud taotlusi piirkonniti (Tabel 2), esitati jätkuvalt enim taotlusi Tallinnast, seejärel Tartust, Jõhvist ja Narvast. Vähim taotlusi esitati Kärdlast ning Kohtla-Järvelt. Enim taotlusi esitati Tallinnas, s.o 5844, mis moodustab tellimuste arvust 41%. Teisel kohal on Tartu (9,6%) ning kolmandal kohal Jõhvi (8,4%). Ida-Viru piirkonnas (Narva, Kohtla-Järve ja Jõhvi) on esitatavate taotluste osakaal kokku ligikaudu 17%.

Tabel 2

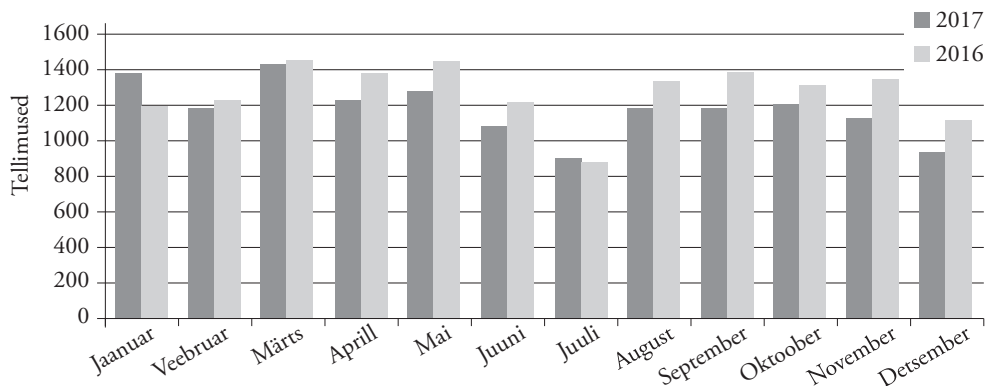
Aasta statistika 2017

01.01.2017– 31.12.2017	Kokku	Haapsalu	Jõgeva	Jõhvi	Kohtla-Järve	Kuressaare	Kärdla	Narva	Paide	Põlva	Pärnu	Rakvere	Rapla	Tallinn	Tartu	Valga	Viljandi	Võru
Määratud kaitse kriminaalmenetluses	9016	123	295	791	4	122	23	831	171	183	581	451	241	3610	927	203	228	232
Isiku esindamine kriminaalasja kohtueelses menetluses ja kohtus	331	5	4	4		3	3	12	1	8	8	79	7	52	17	63	64	11
Isiku kaitsmine väärteoasja kohtuvälises menetluses ja kohtus	143	2	3	8		3		9		4	12	4	5	69	13	3	5	3
Isiku esindamine tsiviilasja kohtueelses menetluses ja kohtus	4397	43	101	307	35	45	9	319	128	46	241	219	84	1982	393	102	224	5959
Isiku esindamine halduskohtumenetluses	59			2	1			3	1			3		47	2			
Isiku esindamine haldusmenetluses	3			1										2				
Isiku esindamine täitemenetluses	72							1						7		63		1
Isiku esindamine teistmismenetluses	1													1				
Õigusdokumendi koostamine	33		4	6	2			2					1	8	2	3		3
Isiku muu õigusnõustamine või muu esindamine	151			14	1			8	2	2	4	9		66	15	4	2	24
Üldkokkuvõte	14206	173	407	1195	43	173	35	1185	303	243	846	765	338	5844	1369	441	523	323

Joonisel 1 nähtub, et enim taotlusi esitati märtsis (1441 tellimust) ning vähim juulis (913 tellimust). Suvekuude tellimusi mõjutavad puhkused ja seega on tellimusi ootus-päraselt vähem, kui teistel kuudel. Aasta teises pooles on taotlusi esitatud ligikaudu 14% võrra vähem, kui esimeses pooles. Kuude võrdluses on vaid jaanuaris ja juulis esi-tatud taotluste arv ületanud eelmise aasta näitajaid.

Joonis 1

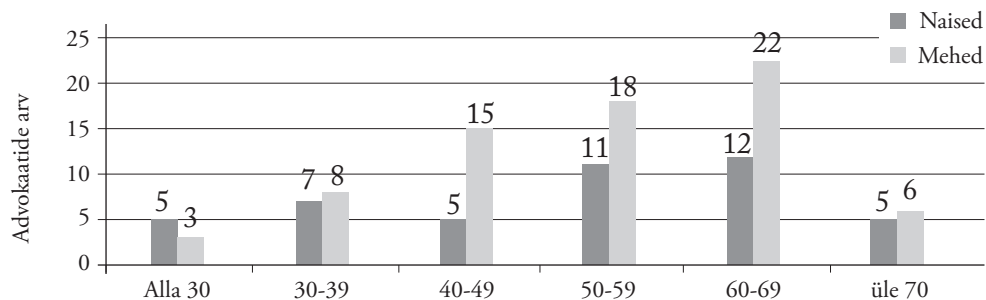
2017. ja 2016. aastal esitatud tellimused kuude lõikes

RÕA osutamine on enim levinud 60- kuni 69-aastaste meeste seas, s.o 19%. Naistest osutavad RÕA enim samuti 60- kuni 69-aastased, s.o 10%. Graafiku koostamisel on aluseks võetud 2017. aasta detsembrikuu keskel ennast RÕA osutajaks märkinud 117 advokaadi andmed.

Joonis 2

RÕA osutavate advokaatide vanuseline ja sooline jaotumine

RIS andmetest nähtub, et keskmiselt on 2017. aastal RÕA osutanud 100 advokaati. 06.01.2018 seisuga on ennast RÕA osutajateks märkinud 114 advokaati. Neist ligi-kaudu 71% on vandeadvokaadid, 17% vandeadvokaadi vanemabid ja 12% on vande-advokaadi abid. Ligikaudu 63% RÕA osutavatest advokaatidest on mehed. Tellimusi on aasta jooksul täitmiseks võtnud 168 advokaati, neist 16 advokaati on võtnud ühe taotluse. 14 206 taotlusest on advokaatidel täitmisel ligikaudu 50% taotlustest (s.o 7087 taotlust).

Nädalavahetustel ja riigipühadel esitati 3% taotlustest ning tööpäevas keskmiselt 54 taotlust.

Tabelist nr 3 nähtub, et suurim koormus on Tallinna advokaatidel, kes täidavad 60 taotlust advokaadi kohta aastas. Suur koormus on ka Jõhvis ja Tartus. Väikseim Kohtla-Järvel ja Kärdlas, kus esitati 4 taotlust advokaadi kohta. Paljud piirkonnad teevad taotlusi kõrvalpiirkonna advokaatide abiga.

Tabel 3

Linn	Taotlused	Neist kiireloomulised	Taotlused täitmiseks võtnud advokaadid	Taotlust advokaadi kohta ühes aastas
Haapsalu	173	64	20	9
Jõgeva	407	84	34	12
Jõhvi	1195	490	36	33
Kohtla-Järve	43	7	10	4
Kuressaare	173	103	11	16
Kärdla	35		8	4
Narva	1185	570	64	19
Paide	303	71	30	10
Põlva	243	80	30	8
Pärnu	846	513	41	21
Rakvere	765	258	42	18
Rapla	338	206	22	15
Tallinn	5844	3133	98	60
Tartu	1369	801	52	26
Valga	441	185	31	14
Viljandi	523	232	32	16
Võru	323	160	29	11
Kokku	14206	6957	168	85

Tasumääruse muudatused 2017. aastal

26.07.2016 võttis justiitsminister vastu määruse nr 16 „Riigi õigusabi osutamise eest makstava tasu arvestamise alused, maksmise kord, tasumäärad, riigi õigusabi osutamisega kaasnevate kulude hüvitamise ulatus ja kord ning taotluse esitamise tingimused“ (edaspidi tasumäärus). Tasumäärus jõustus 01.08.2016 ja seda muudeti tulenevalt Eesti Advokatuuri 2016. aasta esitatud aastaaruandest ja ettepanekutest alates 01.07.2017.

Täpsemalt esitas 15.06.2017 advokatuur Justiitsministeeriumile advokaatidelt kogutud mitmeid näiteid äärmiselt mahukatest RÕA asjadest, milles on jäänud tasumääruse piirangute tõttu tasustamata oluline hulk töötunde. Täiendavalt juhiti tähelepanu, et RÕA osutavate advokaatide keskmine vanus on küllaltki kõrge ja suured tasupiirangud ning madal tasumäär ei soosi RÕA osutavate advokaatide pealekasvu ega RÕA süsteemi jätkusuutlikkust. Viidati ka asjaolule, et madal töö tasustamine või tasustamata jätmise raskendab RÕA tellimuste jagamist, mille tõttu õigusabi osutamine võib tea-

tud juhtudel viibida ning tekitada ebamugavusi nii kliendile kui ka teistele menetluspooltele. Ministeeriumi eelnõule esitati arvamus, milles tõdeti, et eelnõuga kavandatud muudatused aitavad kaasa olukorra osalisele leevendamisele. Tõhusaks meetmeks hindas advokatuur ja esitas Justiitsministeeriumile ettepaneku tõsta tasu suurendamise võimalust asja erilise töömahukuse ja/või keerukuse puhul kuni kümnekordseks (seejuures jääks lõplik otsustusõigus alati menetlejale), kuid nimetatud ettepanek leidis toetust üksnes vähendatud mahus. Advokatuur avaldas lootust, et nii see ettepanek kui ka muud RÕA osutamise ja korraldamise süsteemi kvaliteeti ja toimimist parandavad ettepanekud võetakse Justiitsministeeriumi poolt tõsiselt kaalumiseks ka edaspidi ning vastavad vahendid on võimalik planeerida RÕA järgnevate perioodide eelarvetesse.

Tasumäärust muudeti alates 01.07.2017 nii, et liigis muu õigusnõustamise tasu piirmäära suurendati 240 euronni senise 120 euro asemel. Tsiviilasja kohtueelses menetluses suurendati RÕA osutamise tasu piirmäära 320 euronni senise 160 euro asemel. Lisaks laiendati menetleja (kohus, uurimisasutus ja prokuratuur) õigust suurendada RÕA osutamise eest makstava tasu piirmäära kõigis asjades kuni 300 protsenti (eelnevalt kehtinud määruse kohaselt kuni 100 protsenti), kui RÕA osutamine on eriliselt töömahukas.

17.11.2017 edastas advokatuur Justiitsministeeriumile ettepanekud tasumääruse muutmiseks. Advokatuur andis teada, et vajalik ja otstarbekas oleks kehtestada sõidule kulutatud aja tasustamise põhimõte ja seda esmalt tsiviilasjades. Tsiviilasjades (eriti eestkostesajades ning alaealistega seotud asjades) on võrreldes tööajaga (menetlustoimingu kestusega) sõidule kulutatud aeg sageli ebaproportsionaalselt suur. Sõitmised ei toimu sageli mitte menetleja juurde (kus võiks samaaegselt õnnestuda ka muid toiminguid teha), vaid ka teenuse saaja elukohta või muusse viibimiskohta. Tsiviilasjades on tajutav teenuse pakkujate huvi langus, mis omakorda mõjutab RÕA tagamist tsiviilasjades. Süsteemi efektiivseks toimimiseks on vaja, et RÕA osutajad leitakse võimalikult kiiresti.

Teiseks tehti ettepanek anda menetlejatele laiemad kaalutuspiirid tasu suurendamise võimaluseks erilise töömahukuse tõttu. Senise kuni 300 protsendini suurendamisvõimaluse pealt peaks advokatuuri hinnangul tõstma võimalikku suurendamise protsenti kuni 500 protsendini. Eesmärk on tagada, et mahukates asjades ei jääks töötunnid tasustamata ja RÕA kvaliteet ei langeks. Praktikas on ilmnunud, et mahukates asjades jäävad vajalikud ja osutatud teenusele kulunud töötunnid tasustamata. Potentsiaalne töötasuta jäämise võimalus takistab ka ette teada mahukate asjade tellimuste jagamist.

Advokatuuri kaebeõigus riigi õigusabi tasu määruste ja riigi õigusabi määramise määruste peale

07.01.2017 jõustus riigi õigusabi seaduse (edaspidi RÕS) muudatus, millega anti advokatuurile tsiviil- ja haldusajades RÕA andmise määrusele määruskaebuse esitamise õigus. Määruskaebeõigus anti ka RÕA tasu suuruse ja kulude hüvitamise ulatuse kindlaksmääramise kohtulahendile, mis on tehtud tsiviil- ja haldusajades. Eelnõu seletuskirjas on märgitud, et viimase puhul üksnes juhtudel, kui advokaadile on määratud suurem tasu, kui seda on RÕA tasumääruse järgi võimalik määrata.

RÕA määramise määrused

Advokatuur esitas määruskaebuse, milles taotles Viru Maakohtu 09.06.2017 määruse nr 2-15-4775 tühistamist osas, millega määrati RÕA Euroopa Inimõiguste Kohtus (EIK) esindamiseks. RÕS § 37 lg 1 sätestab üheselt, et siseriiklikult on võimalik saada RÕA üksnes kuni võimaluse tekkimiseni taotleda õigusabi EIK-lt. EIK-le esitatud kaebus oli edastatud Eesti Vabariigile vastamiseks, millest tulenevalt oli EIK reglemendi punkti 100 lg 1 järgi õigus taotleda õigusabi EIK-lt. Ringkonnakohus rahuldab 24.07.2017 advokatuuri määruskaebuse, selgitades, et EIK on kaebusest Eesti Vabariigi Valitsust (EVV) teavitanud ja ootab EVV seisukohta kaebuse sisu ja vastuvõetavuse osas. Seega on reglemendi kohaselt isikul võimalus õigusabi taotleda EIK-lt. Ringkonnakohtu arvates puudus ka sisuline põhjendus määrata kaebajale kõnealusel EIK menetlusetapis RÕA Eesti riigi kumul, sest edasine menetlus sõltub EIK toimingutest. Samuti ei olnud õigusabi andmise aluseks asjaolu, et isik ei valda võõrkeeli, mis võiks takistada EIK-ga suhtlemist. Seega tuleb isikul õigusabi saamiseks pöörduda EIK poole.

RÕA tasu kohtulahendid

Advokatuur esitas Harju Maakohtu 30.06.2017 kohtumäärusele tsiviilasjas nr 2-16-7650 määruskaebuse, sest tuvastati advokaadile määratud suurem tasu kui tasumääruse järgi võimalik. Kohus andis isikule RÕA EIK pöördumiseks tema pikaajalise kinnipidamise ja varjupaigamenetlusega seoses. Advokatuur oli seisukohal, et advokaat taotles tasu ületades tasumääruse §-s 15 sätestatud piirmäära, mis sätestab tasu muude RÕA liikide puhul. Ringkonnakohtu 21.09.2017 kohtumäärusega tühistati Harju Maakohtu 30.06.2017 määrus osaliselt RÕA tasu suuruse osas ja tehti tühistatud osas uus määrus. Ringkonnakohus jäi seisukohale, et EIK-i kaebuse koostamise ja sellega seotud toimingute eest tasu määramisel tuleb juhendada tasumääruse §-s 15 sätestatud tasumäärast 30 eurot iga poole tunni kohta ja tasu piirmäärast 120 eurot. Nimetatud piirmäär kehtib kogu osutatud õigusabi kohta tervikuna, st kõigi õigusabi osutamisel tehtud toimingute osas ühiselt.

Samuti teavitati 2017. aastal kahel korral ebaõigest kohtumäärusest Justiitsministeeriumi, kes esitas mõlemal juhul määruskaebused (kohtuasjad nr 1-14-9996 ja 2-16-18726). Ringkonnakohtud rahuldasiid mõlemad määruskaebused ning põhistasid veelkord, et RÕA korras EIK-sse kaebuse esitamist ei saa käsitada isiku esindamisena haldusmenetluses või halduskohtumenetluses tasumääruse tähenduses. Kaebuse koostamine EIK-i on tasustatav tasumääruse § 15 järgi.

RÕA määramine Eesti kodakondsuse ja elamisloata isikule (sh rahvusvahelise kaitse taotlejale)

Harju Maakohus määras Usbekistani Vabariigi kodanikule (rahvusvahelise kaitse taotleja) RÕA EIK pöördumiseks ja tunnistas põhiseadusvastaseks ning jättis kohaldamata RÕS § 37 lg 1 osas, milles see ei võimalda anda RÕA kaebusega EIK-sse pöördumiseks isikule, kes ei ole Eesti kodanik või Eesti elamisloa alusel viibiv isik. Riigikohus (5-17-31) jättis Harju Maakohtu taotluse läbi vaatamata põhjusel, et RÕS § 37 lg 1 asjaspepuutuvuses polnud võimalik veenduda. Riigikohtu praktika järgi on säte asjaspepuutuv, kui see on kohtuasja lahendamisel otsustava tähtsusega. Riigikohus peab asjas-

sepuutuvuse kontrollimisel hindama ka seda, kas esialgset õigusvaidlust lahendanud kohus on tuvastanud asja lahendamiseks olulise tähtsusega asjaolud. **Kolleegium selgitas, et kui kohtule on esitatud RÕS § 37 lg 1 alusel riigi õigusabi taotlus kaebusega EIK-sse pöördumiseks, peab kohus muude asjaolude seas tegema RÕS § 37 lg-st 3 tulenevalt kindlaks, kas esitatav kaebus oleks inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artikli 35 järgi vastuvõetav.** Sellisel juhul on tegemist **kaebuse perspektiivi hindamisega**, mida kohus peab tegema ka riigisisese kohtusse pöördumiseks RÕA andmisel. Kolleegium tõi esile mitmed maakohtu määruse puudused. Nimelt peab määruks olema tuvastatud, kas kaebaja on ammendanud kõik riigisisese õiguskaitsevahendid (konventsiooni art 35 lg 1). Selleks peab maakohus välja selgitama, mille peale isik soovib EIK-le kaebust esitada, ja samuti tutvuma Eesti kohtutele põhiasjas esitatud kaebuste sisuga. Samuti peab maakohtu määruks olema tuvastatud, et kaebus ei ole selgelt põhjendamatu (konventsiooni art 35 lg 3 p a). See nõuab konventsiooni kohaldamise praktika alusel hinnangu andmist, kas konkreetses kaebuses toodud asjaoludel võiks olla tegemist konventsiooni mõne artikli rikkumisega. **Juhul kui esineb konventsioonist tulenev kaebuse vastuvõetavust välistav asjaolu, tuleb RÕA andmisest keelduda RÕS § 37 lg 3 alusel ega saa kohaldada RÕS § 37 lg 1.** Enne RÕS § 37 lg 1 põhiseaduse vastaseks tunnistamist tuleb kohtul analüüsida nimetatud sätte koostoimet pagulasseisundi konventsiooni art 16 lg-ga 2, mille kohaselt on pagulasel võrdselt tema asukohariigi kodanikuga õigus pöörduda kohtusse ja saada õigusabi.

Riigi õigusabi osutamisest haldusajades, mis on seotud rahvusvahelise kaitse (RVK) menetlusega ja sellele järgneva halduskohtumenetlusega

31.12.2017 lõppes projekt AMIF2015-20

Siseministeeriumi (SiM) ja Eesti Advokatuuri vahel 01.10.2015 sõlmitud toetuslepingu nr 14-8.6/94-1 kohaselt eraldas SiM Eesti Advokatuurile Varjupaiga-, Rändaja Integratsioonifondi (edaspidi *AMIF*) projekti AMIF2015-20 „Riigi õigusabi osutamine rahvusvahelise kaitse menetluses ja sellele järgnevas halduskohtumenetluses“ tegevuste elluviimiseks Euroopa Liidu toetust ja kaasfinantseeringut. Projekti kulude abikõlblikkuse perioodiks oli 01.10.2015–31.12.2016. 2016. a oktoobris leppisid SiM ning Eesti Advokatuur kokku, et projekti vahendite alakasutuse tõttu pikendatakse projekti kuni 31.12.2017.

1. hanke võitjatega, Advokaadibüroo (AB) LMP ja AB LEXTAL, sõlmiti 30.09.2015 lepingud teenuse osutamiseks kuni 31.12.2016. 2. hanke võitjaga, AB LMP, sõlmiti 28.11.2016 leping teenuse osutamiseks kuni 31.12.2017. Kuigi 2. hankes esitas pakumuse vaid AB LMP, pidi AB LEXTAL osutama õigusabi asja lõpliku lahendamiseni (RÕS § 19 lg-st 1 tulenev nõue). Kokkuleppel vastutava asutusega (SiM) kanti ka AB LEXTAL RÕA osutamise tasud ja kulud projekti vahenditest. AB LMP jagunes ja RÕA osutamise kohustused RVK taotlejatele läksid alates 03.11.2017 üle AB LINDEBERG OÜ-le ja õigusabi osutamist jätkasid samad advokaadid, kes eelnevalt AB LMP koosseisus.

Projekti põhieesmärgiks ja planeeritud tulemuseks oli RÕA korras esindaja määramine viivituseeta ning õigeaegne ja kvaliteetne õigusabi osutamine. Abikõlblikkuse perioodil osutati RÕA 94 isikule (118 korral). RÕA tellimusi laekus planeeritust vähem ja

seetõttu oli sihtrühmale planeeritud summa kasutus väiksem. Tellimuste ja õigusabi osutamise mahtu mõjutasid välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seaduse alates 01.05.2016 jõustunud kaks muudatust. RÕA ei antud enam haldusmenetluseks (s.o RVK taotluse menetlus PPA-s) ja pikendati kinnipidamise põhjendatuse kohtuliku kontrolli intervalli seniselt kahelt kuult neljale kuule. Samuti on langenud ka Politsei- ja Piirivalveametile esitatavate RVK taotluste arv.⁴

Seoses projekti lõppemisega 31.12.2017, on vajalik alates 2018. a planeerida rahvusvahelise kaitse taotlejatele riigi õigusabi osutamise vahendid täies mahus Justiitsministeeriumi eelarvesse ühtselt muu riigi õigusabi planeerimisega.

Esmatasandi õigusabi

Justiitsminister kuulutas 12.01.2017 välja avaliku konkursi üldise õigusnõustamise kättesaadavuse parandamiseks. Konkurs toimus RÕS § 31 lg 3 ja justiitsministri 05.01.2017 määruse nr 1 alusel (konkursimäärus). Konkursiga otsiti õigusnõustajaid eesti, inglise ja vene keeles minimaalselt 15-s Eesti linnas ning kõigis õigusvaldkondades (välja arvatud üksikud erandid) nõustamiseks.

Juhatus küsis 20.01.2017 liikmetelt tagasisidet huvi kohta koostöös advokatuuriga osutada üksikisikutele õigusabi konkursimäärusega ettenähtud korras konkursimääruses toodud keeltes (konkursimääruse § 3 lg 3), valdkondades (§ 3 lg 2) ja piirkondades (§ 3 lg 5) tunnihinnaga 33–37 eurot + km (konkursi tingimustes sisalduva tunnitasu piirmäära ja tunnihinna vahega kaetaks nõustamise korraldamisega seotud advokatuuri kulud). Tunnihind sisaldaks kõiki bürookulusid ja osutamisega kaasnevaid kulusid (k.a transpordi- ja tõlkekulud ning kulud ühtsele kliendihaldustarkvarale). Tagasiside laekus kolmelt advokaadibüroolt, kellest kaks ei pidanud võimalikuks toodud tingimustel õigusabi osutada, üks pidas seda võimalikuks ühes 15 linnast. Laekunud tagasiside kohaselt ei olnud konkursi tingimused advokatuuri liikmetele vastuvõetavad. Advokaatide hinnangul on kehtiva RÕA osutamise süsteemiga tagatud kõigile põhjendatud õigusabi vajavatele isikutele riigipoolne õigusabi, sh teatud tingimustel täiesti tasuta. Advokaadid ei pidanud õigeks ka nii suurele arvule isikutele konkursiga sätestatud soodustatud tingimustel õigusabi andmist. Kui vaadata näitena Viljandi maakonnas elavate inimeste keskmist sissetulekut, siis soodustatud õigusabi saajateks oleksid enamuse Viljandi maakonna elanikest. See aga tähendaks riigi rahaliste ressurside, mille ebapiisavust tuuakse teravalt esile RÕA süsteemi rahastamisel, ebaotstarbekat kasutamist. Märgiti, et kuna õigusnõu pakkumise kulud ei kata isegi advokaadibüroo ülalpidamise kulusid, oleks ebaeetiline võtta maksejõulistelt klientidelt sellevõrra suuremat tasu, et katta riigi poolt väljakuulutatud üksikisikute õigusnõustamisega tekkinud kahjumit. Advokaadi poolt osutatud õigusabi, millele laienevad kõrgendatud nõuded, samuti kohustuslik vastutuskindlustus, eeldab ka professionaalsusele ja advokaaditööle esitatud nõuetele vastavat tasu.

Juhatus, analüüsinud olukorda ning liikmetelt saadud tagasisidet, leidis, et liikmete ebapiisava huvi tõttu puudub advokatuuril võimalus konkursil osaleda ja otsustas justiitsministri poolt 12.01.2017 välja kuulutatud konkursil üksikisikutele soodustatud tingimustel õigusabi pakkujate leidmiseks mitte osaleda.

⁴ <https://www2.politsei.ee/dotAsset/218156.pdf>

ÜLEVAADE EESTI ADVOKATUURI REVISJONIKOMISJONI TEGEVUSEST 2017. AASTAL

Eesti Advokatuuri revisjonikomisjoni kuulusid 2017. aastal enne 03.03.2017 toimunud üldkogu vandeadvokaadid Alla Jakobson, Ene Ahas ja Marko Tiiman. Revisjonikomisjoni esimeheks oli Ene Ahas, asendusliikmeteks Sirje Must ja Jüri Sirel. Arvates 03.03.2017 jätkavad revisjonikomisjonis Alla Jakobson, Ene Ahas ja asendusliige Sirje Must. Marko Tiimani asemel kuulub komisjoni Enno Heringson.

Revisjonikomisjon kontrollis advokatuuri majandustegevust ning esimehe, juhatuse ja kantsleri asjaajamist. Aruandeperioodil on revisjonikomisjon kontrollinud Eesti Advokatuuri 2016. a neljanda kvartali andmeid, 2016. a majandusaasta aruannet ning 2017. a kolme esimese kvartali majandustegevust. 2017. a neljanda kvartali andmed ning Eesti Advokatuuri 2017. a majandusaasta aruanne on revisjonikomisjoni liikmetele kättesaadavad alles pärast käesoleva tegevusaruande koostamist 2018. aastal. Lõpliku seisukoha saab esitada advokatuuri majandustegevuse kohta pärast eelnimetatud teabega tutvumist.

Aruandeperioodil ei tuvastanud revisjonikomisjon minetusi Eesti Advokatuuri esimehe, juhatuse ja kantsleri asjaajamises. Samuti ei esinenud rikkumisi advokatuuri tavapärasel majandustegevuses.

Esile kerkib jätkuvalt asjaolu, et väga palju tähelepanu nõuab riigi õigusabi osutamise seonduv probleemistik, mida saab pidada jätkuvalt suurimaks väljakutseks nii aastal 2017 kui ka jooksva aastal.

Vastavalt advokatuuriseadusele loetakse advokatuuri majandustegevuseks ka riigi õigusabi osutamise korraldamist ja riigieelarvest eraldatud raha kasutamist. Revisjonikomisjoni käsutuses olevast teabest nähtuvalt jäi seisuga 31.12.2017 eelarveliste vahendite (eraldise) jääk positiivseks ning puudujääki ei tekkinud. Olemasoleva teabe alusel ei tuvastanud revisjonikomisjon riigi õigusabi korraldamisel rikkumisi. Samuti ei tuvastatud minetusi riigieelarvest saadud rahade kasutamisel.

ÜLEVAADE EESTI ADVOKATUURI KUTSESOBIVUSKOMISJONI TEGEVUSEST 2017. AASTAL

Eesti Advokatuuri kutsesobivuskomisjoni 2017. aasta koosseisu kuulusid vandeadvokaadid Urmas Ustav (komisjoni esimees), Aadu Luberg, Toomas Tamme, Toomas Taube, Alice Salumets ja Kadri Michelson; asendusliikmetena Tanel Mällas ja Kalev Saare. Justiitsministeeriumi esindas komisjonis Gunnar Vaikmaa ning Tartu Ülikooli õigusteaduskonda Karin Sein, kelle asendusliikmeteks olid vastavalt Alar Must ja Ülle Madise. Kohtunikest olid komisjoni liikmeteks Iko Nõmm Tallinna Ringkonnakohtust ja Meeli Kaur Harju Maakohtust, asendusliikmeteks Urmas Reinola Tallinna Ringkonnakohtust ja Velmar Brett Harju Maakohtust. Prokuratuuri esindas Tristan Ploom.

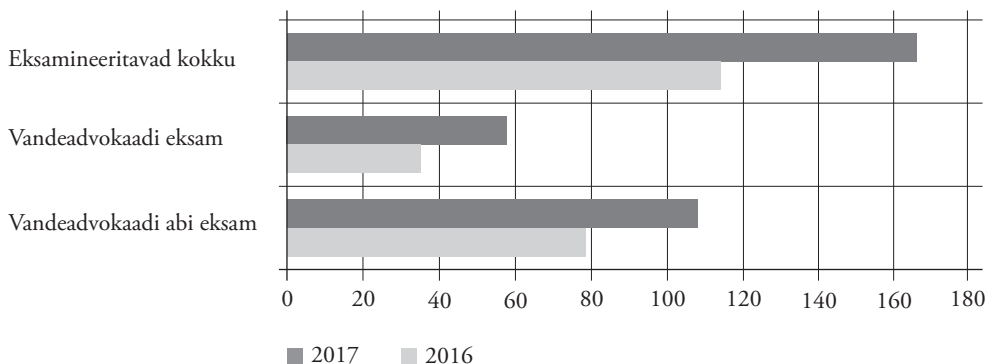
Advokaadiksamite korraldamine

2017. a jaanuaris ning juulis viidi läbi konsultatsioonid advokaadiksamiks valmistumiseks.

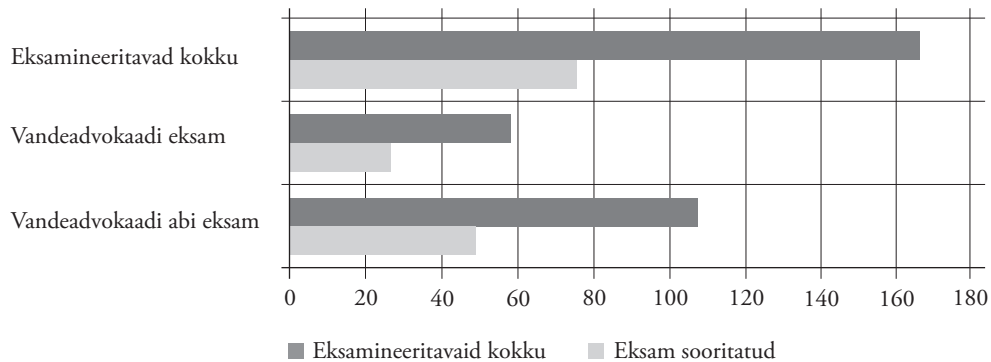
2017. aastal toimusid korralised advokaadiksamid 24. jaanuaril ja 28. augustil. Advokaadiksamit tegi 166 isikut (2016. a 114 isikut). Eksami sooritas positiivsele tulemusele 76 isikut, s.o 46% eksamineeritavatest (2016. a 44%, 2015. a 63%, 2014. a 62%).

Vandeadvokaadi eksamit tegi 58 isikut, neist 27 (47%) sooritas eksami positiivsele tulemusele. Vandeadvokaadi abi eksamit tegi 108 isikut, neist 49 (45%) sooritas eksami positiivsele tulemusele. Testi tulemuse vaidlustas 9 isikut, kaasuse tulemuse 8 isikut ning suulise eksami tulemuse 1 isik. Testi osas rahuldati vaidlustused 5 korral, kaasuse osa 2 korral. Vaidlustust suulise eksami osas ei rahuldatud. Järeleksamit sooritas kokku 12 isikut, sh 4 vandeadvokaadi eksamit ning 8 vandeadvokaadi abi eksamit. Positiivsele tulemusele sooritas eksami 8 isikut, sh 3 vandeadvokaadi eksami ning 5 vandeadvokaadi abi eksami.

Eksamineeritavate arv

Eksami sooritus

ÜLEVAADE EESTI ADVOKATUURI AUKOHTU TEGEVUSEST 2017. AASTAL

Aukohtu esimeheks oli 2017. a Andres Aavik ja liikmeteks vandeadvokaadid Liina Linsi, Küllike Namm, Tõnis Tamme, õigusteadlane Raul Narits ning kohtunikud Gaida Kivinurm ja Imbi Sidok-Toomsalu. Asendusliikmeteks olid vandeadvokaatidest Priit Manavald, Marko Tiiman, Leon Glikman ja kohtunikest Merike Varusk.

2017. a toimus 22 aukohtu istungit. Kokku arutati aukohtumenetluses 101 pöördumist 104 advokaadi tegevuse peale. 2017. a kaevati kokku 78 erineva advokaadi tegevuse peale. Nendest 80 korral tegid aukohtule ettepaneku aukohtumenetluse algatamiseks eraisikud, 12 korral erinevad kohtud ja kohtunikud, ühel korral kohalik omavalitsus ning 8 korral Eesti Advokatuur. Arutatud kaebustest 60 olid seotud riigi õigusabi asjadega ning üks oli seotud pankrotihalduri tegevusega.

Aukohus arutas 2017. a kolme 2016. a menetlusse võetud kaebust ning algatas aukohutumenetluse 30 korral. Nendest 7 korral otsustati advokaati karistada noomitusega, kahel korral rahatrahviga ning ühel korral kutsetegevuse peatamisega üheks aastaks. 14 korral lõpetati menetlus advokaati karistamata, juhtides 6 korral advokaadi tähelepanu tema tegevuses esinenud minetustele ning kutsudes advokaati üles kutse-eesitika nõuete hoolsamale järgimisele. Kolm menetlust lõpetati, kuna kaebuse esitanud isik võttis oma kaebuse tagasi, üks menetlusse võetud kaebus lõppes pooltevahelise kompromissiga ning 2 kaebuse menetlus jätkub 2017. a. 67 korral otsustas aukohus menetlust mitte algatada, millest 9 korral juhtis aukohus advokaadi tähelepanu tema tegevuses esinenud minetustele ning kutsus advokaati üles kutse-eesitika nõuete hoolsamale järgimisele.

Peamised etteheited advokaadi tegevusele on rahulolematuse kohtuotsusega, mida seostatakse ebarahuldava kaitsjatöö või esindusega, rahulolematuse õigusteenuse kvaliteediga (kliendiülesande täitmata jätmise või selle ebapiisav täitmine, asjatundmatu õigusabi osutamine, kliendi huvides apellatsioon- või kassatsioonkaebuse esitamata jätmise jne), lugupidamatu suhtumine kohtu või kliendi suhtes, erinevad kommunikatsiooniprobleemid (sh kliendi kõnede ja e-kirjadele mittevastamine), huvide konfliktis tegutsemine, riigi õigusabi korras õigusabi osutamisel lisaraha võtmine, advokaadi tasuvaidlused jms.

Lühiülevaade mõningatest aruandeperioodil aukohtu poolt tehtud otsustest.

12.01.2017

Vandeadvokaadile heideti ette RÕS § 18 lg 1 rikkumist, kuna advokaat ei asunud koheselt riigi õigusabi osutama. Kaebaja tõi välja, et advokaat ei asunud alates 30.11.2016 kuni 15.12.2016 vastuvõetud ülesannet täitma, mistõttu rikkus advokaat

RÕS § 18 lg 1 ning kaebaja subjektiivseid õiguseid. Aukohus ei tuvastanud advokaadi tegevuses distsiplinaarsüüteo tunnuseid. Advokaadi selgitustest nähtuvalt keeldus ta riigi õigusabi korras ülesannet vastu võtmast suure töökoormuse tõttu. Pärast advokaadi kohustamist AdvS § 64¹ alusel kaebajale riigi õigusabi korras õigusteenuse osutamiseks, võttis advokaat ülesande vastu, kuid ei olnud oma töökohustuste tõttu võimeline seda enne 10.01.2017 täitma asuma. Aukohtule esitatud materjalidest ei nähtu, et advokaat oleks viivitanud riigi õigusabi korras õigusteenuse osutamise alustamisega tahtlikult. Advokaat planeeris kaebaja külastamist esimesel võimalusel. Samuti ei ole kaebaja esitanud tõendeid, millest nähtuks, et advokaadipoolne viivitus oleks toonud kaebajale kaasa pöördumatuid tagajärgi. Aukohus juhtis siiski advokaadi tähelepanu, et edaspidi tuleks suure töökoormuse korral keelduda riigi õigusabi tellimuse vastuvõtmisest riigi õigusabi osutamise juhendi § 7 lg 2 p 3 alusel.

16.02.2017

Vandeadvokaadi tegevuse peale esitati lühikese perioodi vältel neli kaebust, kus heideti ette:

- 1) eetikakoodeksi § 8 lg 2, RÕS § 18 lg 1 ja eetikakoodeksi § 14 lg 3 rikkumist, kuna advokaat venitas kliendiülesannete täitmisega;
- 2) eetikakoodeksi § 14 lg 4 rikkumist, kuna advokaat ei vastanud klientide pöördumistele;
- 3) eetikakoodeksi § 20 lg 1 ja 2 rikkumist, kuna advokaat jättis kohtuistungile ilmumata, kohut sellest eelnevalt teavitamata.

Aukohtule esitatud kaebustest nähtuvalt venitas advokaat kõigi kolme riigi õigusabi saaja asjas õigusabi osutamise ja kohtutele hagiavalduste esitamisega. Klientide küsimustele, millal hagiavaldused esitatakse, andis advokaat järjest uusi kuupäevi ning katteta lubadusi, jättes dokumendid kohtule siiski esitamata. Aukohtule esitatud selgitustes tunnistas advokaat end kahe hagiavalduse esitamisega venitamises süüdi ning leidis, et hagiavalduste esitamata jätmise põhjustas hooletus. Ühe riigi õigusabi saaja kaebust pidas advokaat aga põhjendamatuks. Aukohus leiab, et advokaadi tegevus õigusabi osutamise viivitamisel on olnud süstemaatiline. Kaebajate nõuded ei olnud aukohtu hinnangul keerulised ega ajamahukad. Samas on ühe kaebaja nõude näol tegemist väga ajatundliku asjaga, kuivõrd klient soovis esitada hagi isaduse tuvastamiseks ning elatise välja mõistmiseks ning elatise väljamõistmise algus on otseses sõltuvuses hagiavalduse esitamise tähtpäevaga. Seega tekitas advokaat hagiavalduse esitamisega viivitamisega oma kliendile kahju saamata jäänud tulu näol. Arvestades eeltoodud leidis aukohus, et advokaat on rikkunud eetikakoodeksi § 8 lg-st 2, RÕS § 18 lg-st 1 ja eetikakoodeksi § 14 lg-st 3 tulenevaid nõudeid ning väärrib karistust.

Aukohtule esitatud kaebustest nähtuvalt andis advokaat vastusena klientide küsimustele, millal hagiavaldused esitatakse, järjest uusi tähtpäevi ning katteta lubadusi, jättes lõpuks klientide pöördumistele ja telefonikõnedele üldse vastamata. Samuti jättis advokaat korduvalt tähtaegselt vastamata advokatuuri pöördumistele ning esitamata selgitused kaebuse osas. Kaebusele selgituste esitamata jätmist põhjendas advokaat piinlikkustundega. Aukohus juhtis advokaadi tähelepanu, et eetikakoodeksi § 14 lg 4 kohaselt peab advokaat klienti regulaarselt teavitama ülesande täitmisega seonduvatest

asjaoludest ning vastama kliendi järelepärimistele asjakohaselt ja õigeaegselt, võimalusel pöördumises kasutatud keeles. Samuti on advokaadil kohustus esitada juhatusel või juhatuse määratud isikule advokaadibüroo asjaajamisega ja advokaadi kutsetegevusega seotud dokumente. Olukord, kus advokaat viivitab klientide ülesannete täitmisega, annab klientidele pidevalt uusi lubadusi, neid täitmata ning lõpuks eirab klientide pöördumisi sootuks, on taunimisväärne ning ebaeetiline. Advokaadi tegevusetust ei õigusta ka põhjendus, et viivituse tekkimine on põhjustatud tema suurest töökoormusest. Kui advokaat tajus, et ta ei jõua olemasolevaid töökohustusi tähtaegselt ning klientidele põhjendamatuid kulutusi tekitamata täita, oleks advokaat pidanud sellest kliente viivitamata teavitama ning leidma endale asendaja või võtma tarvitusele muud meetmed, et klientide ülesannete täitmine oleks tagatud mõistliku aja jooksul. Seda aga advokaat teinud ei ole.

Harju Maakohus heitis oma pöördumises advokaadile ette planeeritud kohtuistungile ilmumata jätmist. Kohtuistungil päeval Harju Maakohtu poolt Eesti Advokatuurile tehtud telefonikõnes teavitas kohtunik advokatuuri juristi, et advokaat ei ilmunud planeeritud kohtuistungile ega teavitanud kohut kohtuistungile ilmumata jätmise mõjuvatest asjaoludest, mistõttu ilmusid kohtusse nii süüdistatav, kannatanu kui ka viis tunnistajat, kellest üks toodi kohale Tallinna Vanglast. Samuti ei olnud advokaat kohtule telefoni teel kättesaadav. Advokaadi selgitustest nähtuvalt kukkus advokaat kohtuistungile minnes õnnetult. Tundes tugevat valu ning kahtlustades luumurdu, läks advokaat koju tagasi. Kohtule oma õnnetusest ning kohtuistungile ilmumata jätmisest mitteteavitamist pidas advokaat aukohtu istungil antud selgitustes ka ise häbiväärseks ning möönis, et oleks pidanud kohut nendest asjaoludest koheselt teavitama. Lisaks eeltoodule on Eesti Advokatuuri jurist juhatusel järelevalvetoimingute korras võtnud kuulajana osa 17.11.2016 Harju Maakohtus toimunud kohtuistungist, kus ühe esindajana pidi osalema ka advokaat. Nimetatud kohtuistungile advokaat ei ilmunud, kohut oma mitteilmumisest ei teavitanud ning kohtu telefonikõnele ei vastanud. Kohtu poolt kokkulepitud järgmisele kohtuistungile advokaat samuti õigeaegselt ei ilmunud ega teavitanud oma hilinemisest. Kohtu telefonikõne tagajärjel jõudis advokaat kohtusse 40-minutilise hilinemisega. Aukohus leiab, et kuigi advokaadil olid mõlemale kohtuistungile ilmumata jätmiseks tervislikud põhjused, ei olnud need põhjused sellised, et need oleks takistanud advokaati kohut kohtuistungile mitteilmumisest teavitada. Aukohus leiab, et advokaat peab suhtluses kohtuga ning teiste menetlusosalistega käituma lugupidavalt. Jättes kohut kohtuistungile mitteilmumisest teavitamata, on advokaat näidanud kohtu suhtes üles lugupidamatust ning rikkunud eetikakoodeksi § 20 lg 1 ja 2.

Kokkuvõtvalt leidis aukohus, et arvestades advokaadile etteheidetud rikkumiste süstemaatilisust, ulatust ja tagajärgi, väärriks advokaat advokatuurist välja heitmist. Arvestades asjaolu, et advokaadil puuduvad kehtivad karistused, ning andes advokaadile võimaluse enda tegevuse üle järele mõelda ja oma käitumist parandada, määras aukohus advokaadile karistusena kutsetegevuse peatamise üheks aastaks.

23.02.2017

Vandeadvokaadile heideti ette korduvat kohtuistungitelt puudumist. Kaebuse kohaselt on istungitel osalenud küll asenduskaitsjad, kuid see on tekitanud kaebajas segadust.

Eriti küsitluse käigus on kaebajal puudunud võimalus kaitsjaga konsulteerida, kuna kaebaja ei saa isegi aru, kes teda kaitsma peaks. Aukohus ei tuvastanud advokaadi tegevuses distsiplinaarsüüteo tunnuseid. Aukohtule esitatud asjaoludest nähtuvalt on asenduskaitssjad kohtuistungitel osalenud, seega ei ole kaebaja huvid jäänud kaitseta. Hoolimata asjaolust, et asenduskaitse kasutamine on seadusega lubatud, pidas aukohus vajalikuks juhtida advokaadi tähelepanu, et võttes riigi õigusabi korras ülesande vastu, tuleb advokaadil seda ülesannet eelkõige ise täita ning asenduskaitse kasutamine peaks toimuma erandlikel juhtudel.

16.03.2017

Vandeadvokaadile heideti ette eetikakoodeksi § 20 lg 2 rikkumist, kuna advokaat ei ilmunud kohtuistungile. Aukohtule esitatud asjaoludest nähtuvalt tingis advokaadi õigel ajal kohtuistungile ilmumata jätmise advokaadi hooletus istungi aja üles märkimisel. Samas nähtub advokaadi selgitustest, et oma eksimusest teada saades võttis advokaat tarvitusele vajalikud meetmed, et jõuda esimesel võimalusel kohtusse. Kui võrd advokaat on oma viga tunnistanud, teinud endast oleneva, et siiski istungile jõuda ning kohtuniku ees vabandanud, ei pea aukohus vajalikuks advokaati karistada. Küll aga juhib aukohus tähelepanu, et advokaadil tuleb oma töö selliselt korraldada, et olulised menetlustähtjad ei jääks tähelepanuta.

13.04.2017

Vandeadvokaadile heideti ette korduvalt riigi õigusabi korras tellimuste vastuvõtmisest keeldumist AdvS § 64¹ korras RÕS-is sätestatud keeldumise alusega. Advokaat põhjendas riigi õigusabi vastuvõtmisest keeldumist asjaoluga, et kedagi ei saa sundida tasuta tööd tegema. Samuti heidab advokaat ette, et nimetatud ülesannet ei suunatud kellelegi Virumaa advokaatidest, kes ei oleks pidanud sõidule aega kulutama. Aukohus leidis, et riigi õigusabi osutamine on vabatahtlik. Kui advokaat on end riigi õigusabi süsteemiga sidunud, siis tuleb tal arvestada riigi õigusabi osutamise korraga ning juhinduda seda reguleerivatest õigusaktidest. Advokaadi etteheide, et advokaatuur ei ole määranud nimetatud ülesannet kliendiga samas piirkonnas tegutsevatele advokaatidele, ei ole aukohu hinnangul asjakohane. Advokaadil on endal võimalik RIS-is määrata õigusabi osutamise piirkond ning advokaat on märkinud oma tegutsemispiirkondadeks (sh kiireloomuliste asjade tegutsemispiirkonnaks) muuhulgas ka Jõhvi, Narva ja Kohtla-Järve. Seega pidi advokaat arvestama, et talle määratakse riigi õigusabi korras ülesandeid ka nimetatud piirkondadesse. Samas nõustub aukohus, et asja kiirema ja efektiivsema menetlemise huvides tuleks riigi õigusabi osutaja määramisel valida advokaat eelistatult kliendiga samast piirkonnast ning alles siis, kui samast piirkonnast ei ole võimalik esindajat leida, määrata esindaja muust piirkonnast. Aukohus leidis kokkuvõtvalt, et advokaadi tegevuses esinevad minetused, kuid kuna advokaati ei ole varasemalt karistatud ning tegemist on esmakordse olukorraga, siis piirdus aukohus seekord üksnes advokaadi tähelepanu juhtimisega ega pidanud vajalikuks teda karistada.

27.04.2017

Vandeadvokaadile heideti ette eetikakoodeksi § 8 lg 2 ja § 14 lg 4 rikkumist, kuna advokaat jättis kohtule tähtaegselt esitamata nõuete kalkulatsiooni ega vastanud kae-

baja kõnelele ja kirjadele. Aukohus tuvastas, et kohus on jätnud 01.09.2015 kohtumääruse põhjendavas osas hageja (aukohtumenetluses kaebaja) menetluskulud kostja kanda, kuid kohtumääruse resolutiivosas ei ole menetluskulusid kostjalt välja mõistetud. Advokaadi sõnul oli Harju Maakohtu 01.09.2015 kohtumäärus kummaline, sest advokaadi hinnangul oleks menetluskulud pidanud jääma hageja (kaebaja) kanda. Eeltoodud põhjustel ei pidanud advokaat vajalikuks kohtumäärust vaidlustada ega leidnud selleks ka alust. Aukohtule esitatud materjalidest nähtuvalt lõppes hageja väidetav õiguste rikkumine Harju Maakohtu 16.03.2015 määruse kostjapoolse täitmisega, mistõttu jättis kohus 01.09.2016 kohtumäärusega hagi kooskõlas TsMS § 423 lg 2 p-ga 2 läbi vaatamata ning märkis kohtumääruse põhjendavas osa, et hageja menetluskulud tuleb jätta TsMS § 168 lg 5 alusel kostja kanda. Kuna kohus oli 16.03.2015 määrusega vaidluse lahendanud ning hageja oli oma eesmärgi saavutanud, oli hageja aukohtu hinnangul TsMS § 162 lg 1, § 168 lg-te 2 ja 5 ning menetluskulude välja mõistmise loogikast lähtuvalt õigustatud nõudma menetluskulude välja mõistmist kostjalt. Harju Maakohus on hageja sellisele õigusele kohtumääruse põhjendavas osas ka viidanud, kuid jätnud menetluskulude jaotuse määruse resolutsioonis märkimata. Kuivõrd kohus jättis määruse resolutsioonis menetluskulud jaotamata ja nende suuruse välja selgitamata, oleks advokaat pidanud esitama kohtule TsMS § 177 lg 5 kohase taotluse või määruskaebuse. Kuigi advokaadi selgitustest nähtuvalt ei pidanud ta menetluskulude kostjalt välja mõistmist võimalikuks ega leidnud alust määruse vaidlustamiseks, ei ole see aukohtu hinnangul advokaadi hooletust vabandav. Seda enam olukorras, kus kohus on määrukses selgelt viidanud menetluskulude välja mõistmise võimalikkusele. Lisaks kinnitas advokaat aukohtu istungil ka ise, et Harju Maakohtu 01.09.2015 kohtumäärus tundus talle kummaline, mistõttu oleks advokaat pidanud astuma samme kliendi huvide kaitseks menetluskulude välja mõistmisel. Arvestades menetluskulude välja mõistmise loogikat, asjaolu, et kaebaja saavutas hagi esitamise soovitud eesmärgi ning et kohus viitas määruse põhjendavas osas ka ise kaebaja õigusele menetluskuludele, oleks advokaat pidanud seisma selle eest, et kliendi poolt tasutud menetluskulud saaksid talle hüvitatud ning esitama kohtule taotluse määruse täpsustamiseks või määruskaebuse. Seda tegemata minetas kaebaja õiguse nõuda menetluskulude jaotuse kindlaksmääramist ning vastaspoolelt välja nõudmist. Samale seisukohale on jõudnud ka Harju Maakohus oma 26.05.2016 kohtumääruses, leides, et hagejal oli õigus esitada taotlus 01.09.2015 määruse täiendamiseks TsMS § 447 lg 2 kohaselt, kuid kuna hageja vastavasisulist taotlust ei esitanud, minetas hageja õiguse menetluskuludele. Eeltoodust tulenevalt leiab aukohus, et advokaat on jätnud kaebaja huvid kaitseta. Kaebusele lisatud kirjavahetusest nähtuvalt on kaebaja pöördunud e-kirja teel korduvalt advokaadi poole, kuid ei ole advokaadilt vastuseid saanud. Advokaadi poolt aukohtule esitatud materjalidest ei nähtu, et advokaat oleks kliendi pöördumistele vastanud. Kuivõrd kaebaja pöördumised olid seotud advokaadi poolt osutatud õigusabiga, on advokaat kliendi pöördumistele vastamata jätmisega rikkunud kliendi teavitamise kohustust. Eeltoodust tulenevalt leiab aukohus, et advokaat on rikkunud eetikakoodeksi § 8 lg 2 ja § 14 lg 4. Kuivõrd advokaadi tegevusetuse tõttu jäid kaebaja õigused kaitseta ning kaebajale tekkis seeläbi kahju saamata jäänud menetluskulude näol, leidis aukohus, et advokaat väärrib noomitust. Aukohus juhtis advokaadi tähelepanu, et edaspidi tuleb advokaadil olla töökohustuste täitmisel hoolikam, hoida kliente asjaga seotud asjaoludega jooksvalt kursis ning vastata klientide päringutele õigeaegselt.

18.05.2017

Vandeadvokaadile heideti ette eetikakoodeksi § 14 lg 3 rikkumist, kuivõrd advokaat esitas kassatsioonkaebuse tähtaega ületades. Aukohus ei tuvastanud advokaadi tegevuses distsiplinaarsüüteo tunnuseid. Advokaadi selgitustest nähtuvalt sai advokaat kohtumäärusest teada alles 25.01.2017. Tutvudes e-toimikus kohtuotsuse menetlusinfo, nähtus, et määrus on advokaadile kätte toimetatud 25.01.2017. Infot selle kohta, et dokument oleks kaebajale kätte toimetatud 09.01.2017, e-toimikust ei nähtunud, mistõttu alustas advokaat aukohtu hinnangul põhjendatult kaebetähtaja arvutamist 25.01.2017 ning esitas määruskaebuse 01.02.2017. Kuivõrd e-toimikust ei nähtunud, et kohtumäärus oleks kaebajale kätte toimetatud ning advokaadile ei olnud teatatud kohtumääruse tegemise aega, ei saanud ega ka pidanud advokaat teadma kohtumääruse tegemisest ega selle vaidlustamise tähtaja kulgemisest. Advokaat on kõikidele kaebuses toodud etteheidetele põhjalikult vastanud ning aukohtul puudub alus advokaadi selgitustes kahelda. Samuti nähtub aukohtule esitatud asjaoludest, et advokaat on esitanud tekkinud olukorra lahendamiseks Riigikohtule tähtaja ennistamise taotluse ja individuaalkaebuse.

18.05.2017

Vandeadvokaadile heideti ette eetikakoodeksi § 21 lg 2 rikkumist, kuivõrd advokaat jättis kohtu poolt määratud istungile ilmumata. Kohtu poolt esitatud teatest nähtuvalt jättis advokaat, sõltumata asjaolust, et kohus ei rahuldanud advokaadi taotlust istungi edasi lükkamiseks, kohtuistungile ilmumata. Advokaat põhjendas istungile ilmumata jätmist asjaoluga, et seoses tema kliendi elukoha muutumisega on muutunud ka kliendi elukorraldus ning kliendi hinnangul võib see muuta tema laste seisukohta selles osas, millise vanema juures nad soovivad elada. Laste seisukoht võib aga mõjutada kohtu lõplikku otsust, mistõttu soovisid advokaat ja tema klient lisaiega, et lastel oleks võimalik enne kohtuotsuse tegemist ema uue elukorraldusega tutvuda. Kui advokaat ja tema klient oleks kohtu poolt määratud istungile läinud, oleks kohus ilma uusi asjaolusid arvestamata suure tõenäosusega otsuse ära teinud ja seda advokaadi kliendile ebasoodsas suunas. Aukohtule esitatud materjalidest ei nähtunud mõjuvaid põhjuseid kohtuistungil mitteosalemiseks. Samuti ei ole sellistest asjaoludest teavitatud kohut. Seega leidis aukohus, et advokaat on rikkunud TsMS §-st 345 ning eetikakoodeksi § 21 lg-st 2 tulenevat kohustust. Advokaat peab kliendi huvide kaitsmisel lähtuma seadusest ning kutse-eetika nõuetest, mida advokaat aukohtu hinnangul teinud ei ole. Protsessinormide rikkumist ei vabanda aukohtu hinnangul asjaolu, et istungile mitte ilmumine oli kliendi huvides või klient andis advokaadile sellise suunise. Eetikakoodeksi § 8 lg 3 kohaselt võib advokaat õigusabi andmisel täita üksnes neid kliendi ülesandeid, mis ei ole õigusvastased ega kahjusta advokaadi au ja väärikust. Kui advokaat leidis, et tema kliendile positiivse kohtulahendi jaoks on vajalik leida täiendav aeg, et lastel oleks võimalik ema uue elukorraldusega tutvuda, oleks advokaat pidanud kohut selles kohtuistungil veenma, mitte jätma kohtusse põhjusega ilmumata. Kohtu nõuete eiramine, sh põhjusega kohtuistungile ilmumata jätmine, kahjustab advokaadi au ning võib seeläbi kahjustada ka tema kliendi huve. Kuna advokaat omas varasemast ajast sama tegevuse eest kehtivat karistust, määras aukohus karistuseks rahatrahvi summas 150 eurot. Tulenevalt asjaolust, et advokaat on lühikese aja jooksul korduvalt eiranud kohtu korraldusi, tekkis aukohtul kahtlus, et advokaat ei ole saanud aru advokaadi

rollist olukorras, kus kliendi huvid lähevad vastuollu seaduse nõuetega, ega oma teadmisi protsessinormidest ja kutse-etikast. Seetõttu tegi aukohus advokatuuri juhatajale ettepaneku suunata advokaat kutsesobivuse hindamisele, kontrollimaks advokaadi teadmisi kutse-etikast ja protsessinormidest.

25.05.2017

Vandeadvokaadile heideti ette AdvS § 40 lg 2 ja eetikakoodeksi § 8 lg 2 rikkumist, kuna advokaat ei esitanud tähtaegselt määruskaebust ning jättis seeläbi kaebaja õigused kaitseta. Advokaadi selgitustest nähtuvalt eksis advokaat kaebetähtaja kalendrisse märkimisel numbritega ning jättis sellest tulenevalt määruskaebuse tähtaegselt esitamata. Aukohus, võttes arvesse, et advokaat on oma viga tunnistanud, sellest aru saanud ning kaebaja ees vabandanud, piirdus advokaadi karistamisega noomitusega ning juhtis advokaadi tähelepanu, et edaspidi tuleb kaebetähtaegade arvutamisel ning üles märkimisel olla hoolsam, et klientide huvid ei saaks kahjustada.

25.05.2017

Advokaadile heideti ette AdvS 48 lg 3 ja § 46 lg 2 rikkumist, kuna advokaat ei esitanud õigeaegselt kutsekindlustuslepingu ära kirja ning jättis korduvalt advokatuuri pöördumistele vastamata. Advokaadi selgitustest nähtuvalt ei ole advokatuuri 09.02 ja 03.03.2017 e-kirjad väidetavalt advokaadibürooni jõudnud ning 31.03.2017 e-kirjale on advokaadibüroo töötaja unustanud vastata. Kuivõrd advokaadibürool on kehativ kutsekindlustuspoliis sõlmitud ning advokatuuri kirjadele mittevastamise osas on advokaat vabandanud, ei pidanud aukohus vajalikuks advokaati seekord karistada. Küll aga juhtis aukohus tähelepanu, et advokaadibüroo peab korraldama oma tegevuse selliselt, et advokaadibüroosse saadetud e-kirjad jõuaksid adressaadini ning need ei jääks vastusetä.

25.05.2017

Vandeadvokaadi vanemabile heideti ette AdvS § 40 lg 2 ja eetikakoodeksi § 8 lg 2 rikkumist, kuna advokaat ei pööranud kuue aasta pikkuse karistusega nõustumisel tähelepanu, et Eestis täidetava ja ärakantava liitkaristuse tähtaeg pole kooskõlas konventsiooni, kriminaalmenetluse seadustiku ning karistusseadustiku nõuetega ega esitanud maakohtu määrusele määruskaebust, jättes seeläbi oma kaitsealuse õigused kaitseta. Advokaat tunnistas oma eksimust ning hooletust ja avaldas, et teda võis eksitada prokuröri seisukoht, kes on advokaadi hinnangul seda liiki asjades pika praktikaga. Aukohtu hinnangul ei vabanda prokuröri pimesi usaldamine advokaati vastutusest. Advokaat peab tegutsema kaitsekohustuse täitmisel kliendi huvides, tõendeid, õigusakte ja kohtupraktikat põhjalikult uurides. Tulenevalt eeltoodust ning võttes arvesse, et advokaat oma viga tunnistas, sellest aru sai ning lubas edaspidi selliste vigade kordumist vältida, piirdus aukohus advokaadi karistamisega noomitusega.

15.06.2017

Vandeadvokaadi abile heideti ette korduvalt riigi õigusabi korras tellimuste vastuvõtmisest keeldumist seaduses sätestatud keeldumise aluseta. Advokaadi poolt esitatud keeldumise põhjustest nähtuvalt puudusid advokaadil seaduses sätestatud riigi õigus-

abi vastuvõtmisest keeldumise alused. Aukohtule esitatud selgitustes on advokaat põhjendanud riigi õigusabi tellimusest keeldumist asjaoluga, et advokaat ei tundnud end konkreetses tsiviilõiguse valdkonnas pädevana ning püüdis vältida olukorda, kus tema kutseoskused ei võimalda parimal viisil kaitsta õigusabi saaja huve. Eetikakoodeksi § 12 lg 4 kohaselt ei võta advokaat ülesannet vastu, kui tema töökoormus seda ei võimalda, samuti siis, kui advokaadi kutseoskused ja -teadmised selles valdkonnas ei võimalda kliendi huve parimal võimalikul viisil kaitsta. Aukohus märkis, et kui advokaadil esinevad riigi õigusabi korras määratud ülesande vastuvõtmist takistavad asjaolud, tuleb ülesande vastuvõtmisest keeldumisel tuua keeldumise aluseks olevad asjaolud selgelt välja. Seega, kui advokaat tundis, et tema kutsealased teadmised ei võimalda kliendi ülesannet täita, pidanuks ta ülesande vastuvõtmisest keeldumisel nendele asjaoludele selgelt viitama. Kuivõrd advokaat on oma eksimusest aru saanud ja vabandanud, ei pidanud aukohus vajalikuks advokaati sel korral karistada.

15.06.2017

Vandeadvokaadile heideti ette eetikakoodeksi § 20 lg 2 rikkumist, kuna advokaat ei ilmunud kohtuistungile ega teavitanud kohut mitteilmumise põhjustest. Aukohtule esitatud selgitustest nähtuvalt oli advokaadi kohtuistungile mitteilmumine tingitud eksimusest istungi algusaja suhtes. Advokaat on kohtu ees vabandanud ning lubanud edaspidi istungite algusaegu täpselt jälgida. Kuivõrd kohus ei ole pidanud advokaadi karistamist vajalikuks, ei pidanud seda otstarbekaks ka aukohus.

20.07.2017

Advokaadile heideti ette eetikakoodeksi § 4 lg 1, § 9 lg 1 ja kliendi vara hoidmise juhendi § 2 lg 1 ja 3 ning § 3 lg 1 rikkumist, kuna advokaat ei tagastanud kliendile advokaadibüroo deposiiti kantud rahalisi vahendeid. Aukohtule esitatud asjaoludest nähtuvalt võõrandas vandeadvokaat 03.07.2015 oma kliendile kuuluva kinnisasja. Kinnisasja müügihind kanti advokaadibüroo arveldusarvele kahes osas. Sõltumata asjaolust, et klient on palunud perioodil 2015. a juulist kuni 2017. a märtsini advokaadil korduvalt raha üle kanda, tagastas advokaat 1 aasta ja 8 kuu jooksul tagastamisele kuuluvast 50 000 eurost vaid 5000 eurot. Advokaat möönis aukohtu istungil, et oleks pidanud koheselt raha tagasi kandma ja mitte hakkama raha tagastamisega venitama, kuid selgitas, et tema hinnangul pidanuks klient välisriigi residendina Eestis maksud deklareerima ning kuivõrd nimetatud asjaolude osas kokkulepe puudus, ta raha kliendile ei tagastanud. Advokaat leidis, et ta oleks pidanud kliendiga kohe kokku leppima tähtajas, mille jooksul raha üle kanda, kuludes ning eraldi käsundis maksude tasumise osas. Aukohtu hinnangul ei anna kokkuleppe puudumine raha tagastamise tähtaja osas advokaadile alust raha tagastamisega viivitada. Kliendi vara hoidmise juhendi § 3 lg 1 kohaselt tuleb kliendi vastaval nõudmisel vara kliendile esimesel võimalusel üle anda, kuid seda advokaat teinud ei ole. Maksude deklareerimine ning tasumine on kliendi kohustus. Aukohtule esitatud materjalide kohaselt ei olnud advokaadile antud käsundit maksude tasumiseks, mistõttu puudus alus ka sellel põhjusel raha tagastamisega viivitamiseks. Küll aga võinuks raha kinni hoidmine tekitada kliendile maksuõigusliku viivise tekkimise riski. Seega on advokaat jätnud kliendi käsundi nõuetekohaselt täitmata ning rikkunud kliendi vara hoidmise juhendi § 3

lg-s 1 sätestatud kohustust. Advokaadi poolt aukohtu istungil antud selgituste kohaselt on ta teadlik, et deponeeritud summade arvelt kinnipidamiste tegemine ei ole lubatud ning möönis, et on neid nõudeid rikkunud, kuid jättis sellest hoolimata raha tähtaegselt tagastamata ka pärast seda, kui kolleegid advokaadi kliendi palvel 2017. a märtsis raha tagastamise nõudega tema poole pöördusid. Advokaat selgitas, et jättis raha 2017. a märtsis tähtaegselt tagastamata põhjusel, et raha ülekandmine advokaadibüroo pangakontole võttis aega. Aukohus tuvastas advokaadi selgituste põhjal, et kahe advokaadibüroo ühinemisel tegi advokaat kliendi deponeeritud rahasumma väärtuses väljamakse oma isiklikule kontole ning kandis selle uue advokaadibüroo pangakontole vahetult enne kliendile raha tagastamist. Enda kontole väljamakse tegemise alust advokaat aukohtu istungil välja tuua ei osanud. Kliendi vara hoidmise juhendi § 2 lg 1 kohaselt tuleb kliendi vara hoida hoolsalt, eesmärgipäraselt ning eraldi advokaadi varast. Sama sätte lg 3 kohaselt peab raha deponeerima vastavale eraldi kontole („kliendikonto“) krediitiasutuses, mida tuleb pidada eraldi teistest advokaadi kontodest. Kandes deponeeritud summad advokaadibüroode ühinemisel oma isiklikule pangakontole, on advokaat rikkunud kliendi vara hoidmise juhendi § 2 lg 1 ja 3. Eeltoodust tulenevalt leidis aukohus, et advokaat ei ole käitunud väärikalt, kooskõlas advokatuuri organite õigusaktidega ega kutse-eeetika nõuetega ning on oma tegevusega kahjustanud nii enda, advokaadibüroo kui ka advokatuuri mainet ja väärrib karistust. Kuigi advokaat on aukohtumenetluse kestel deponeeritud rahasumma koos intressidega kliendile tagastanud, on aukohtu hinnangul taunimisväärne ka asjaolu, et advokaat, mõistes oma tegevuse õigusvastasust, eiras raha tagastamise nõuet ka pärast seda, kui kolleegid juhtisid advokaadi tähelepanu tema tegevuse õigusvastasusele ning andsid võimaluse oma rikkumised kõrvaldada. AdvS § 19 lg 2 p 2 kohaselt on võimalik distsiplinaarkaristusena kohaldada rahatrahvi advokatuuri kasuks summas 64 kuni 16 000 eurot. Arvestades asjaolu, et advokaadi rikkumised – advokaat ei täitnud nõuetekohaselt kliendi käsundit, viivitas raha tagastamisega alusetult peaaegu kaks aastat, kasutas kliendi raha isiklikuks otstarbeks ja tekitas kliendile võimaliku maksuõigusliku viivise tekkimise riski – on tõsised, kahjustavad advokatuuri mainet ning advokaat ei tagastanud kliendi raha ka pärast korduvaid tähelepanu juhtimisi, pidas aukohus otstarbekaks määrata advokaadile karistuseks rahatrahvi summas 6000 eurot.

20.07.2017

Kohus kõrvaldas advokaadi menetlusest eetikakoodeksi § 8 lg 2 rikkumise tõttu, kuna advokaat ei kaitsnud lapse huvisid piisava hoolsusega. Kuigi advokaadi sõnul on ta kohtunud nii lapse kui ka vanematega, emaga isegi mitmel korral, esitanud kohtule kahel korral oma seisukohad ning osalenud kahel kohtuistungil, tuvastas aukohus, et advokaat suhtles pooltega ja osales kohtuistungitel hooldusõiguse määramise asjas, kuid lepitusmenetluses piirdus advokaat ühelauselise seisukohaga ning kohtuistungile ei ilmunud, põhjendades seda teises mahukas menetluses osalemisega. Kohus on advokaadi tegevust hinnanud ning tuvastanud, et advokaat on lapse esindajana tegutsenud hooletult, kõrvaldades ta RÕS § 20 lg 3¹ alusel menetlusest. Aukohus nõustus kohtu seisukohaga, et ühelauselise vastust kohtu pöördumisele ei saa pidada kliendi huvide kaitsmisel piisavaks. Arvestades laste nõrka positsiooni hooldusõiguse vaidlustes, peab advokaat lapse huvide kaitsmisel tegutsema erilise hoolsusega. Kui advokaat osaleb mahukas menetluses, mis ei võimalda tal teistes menetlustes osaleda, tuleb seda uute

ülesannete vastuvõtmisel arvestada. Eeltoodust tulenevalt leidis aukohus, et advokaat väärrib noomitust ning soovitas advokaadil tungivalt normeerida edaspidi oma menetlusse võetavate asjade arvu, eriti riigi õigusabi korras perekonna- ja hooldusõiguse asjades, ning rangelt juhendada Eesti Advokatuuri juhatus 13.06.2017 kinnitatud juhendist seoses alaealiste esindamisega tsiviilkohtumenetluses.

14.09.2017

Kohus heitis advokaatidele ette eetikakoodeksi § 20 lg 1, § 14 lg 2 ja § 9 lg 1 rikkumist, kuna advokaadid käitusid kohtuistungil sündsusetult, kohtu vastu lugupidamatust väljendaval viisil ning asjatundmatult ja pahatahtlikult. Lisaks heitis kohus ette, et kohtule esialgselt esitatud hagiavaldus ei vastanud menetluslikele nõuetele. Aukohus, hinnates asjas esitatud materjale ja seisukohti, ei tuvastanud advokaatide tegevuses distsiplinaarsüüteo tunnuseid. Advokaadid esindasid kohtuistungil hagejat. Kohus heitis advokaatidele ette ning kõrvaldas advokaadid menetlusest, kuna advokaadid käitusid kohtuistungil sündsusetult, kohtu vastu lugupidamatust väljendaval viisil ning asjatundmatult ja pahatahtlikult. Lisaks heitis kohus ette menetluslikele nõuetele mittevastava hagiavalduse esitamist. Advokaatide lugupidamatut suhtumist kohtu suhtes kinnitavad ka kohtuistungil kostjat esindanud advokaadid, kelle sõnul annab istungil toimunud objektiivse ülevaate Harju Maakohtu määrus, milles kirjeldatu vastab istungil toimunule. Samas ei nähtu aukohtule esitatud kohtuistungi protokollist advokaatide poolset menetlusõiguste rikkumist, sh kohtu suhtes pahatahtlikult, lugupidamatul või solvaval viisil käitumist. TsMS §-st 55 tulenevalt saab kohtuistungi või muu protokollitud menetlustoimingu menetlusreeglite rikkumist tõendada üksnes protokollile tuginedes. Samuti ei nähtu kohtumäärusest, milles seisnesid kummagi advokaadi konkreetset rikkumised, mistõttu puudub aukohtul võimalus kohtu väiteid kontrollida. Advokaadi poolt oma menetlusõiguste kasutamist ei saa aukohtu hinnangul advokaadile ette heita. Kui kohus on jätnud advokaadi hinnangul põhjendamatult tema taotluse rahuldamata või tekib kahtlus kohtuniku erapooletuses, on advokaadil TsMS §-st 333 ja §-st 24 tulenevalt õigus esitada kohtu tegevusele vastuväide või kohtuniku taandamise taotlus. Siiski pidas aukohus vajalikuks juhtida advokaatide tähelepanu, et kohtuistungil tuleb olla viisakas ja vaoshoitud, jälgida protsessinorme ning käituda vastavalt kohtuniku poolt sätestatud korrale. Riigilõivu tasumise kohustus on TsMS § 138 lg-st 2 ja § 146 lg 1 p-st 1 tulenevalt menetluse algatamist või muu menetlustoimingu tegemist taotlenud menetlusosalisel, mitte tema esindajal. Samuti sõltub kaebuse juurde esitatavate lisade esitamine tihti menetlusosalise, mitte tema esindaja, tegevusest. Advokaat peab kaebuse esitamisel kinni pidama seaduses sätestatud menetlustähtaegadest ning saab kliendile üldjuhul üksnes selgitada lisade esitamise ja riigilõivu tähtaegselt tasumise kohustust. Eeltoodust tulenevalt juhtis aukohus tähelepanu, et advokaat peaks tegema kõik endast oleneva, et koos kaebusega esitaks kõik kaebuse lahendamisel tähtsust omavad lisad ning riigilõivu tasumist tõendav maksekorraldus või märgitaks menetluskohustus riigilõivu tasumise kontrollimist võimaldavad andmed (TsMS § 339 lg 2 ja 3).

14.09.2017

Kohus heitis advokaadile ette menetluskohustuse olulises osas põhjendamata, riigilõivu tasumata ning menetluskohustuse lisade esitamata jätmist. Kuigi kohus ei ole konk-

reetsele eetikakoodeksi sättele viidanud, kvalifitseeruvad kohtu etteheited eetikakoodeksi § 8 lg 2, § 14 lg 2 ja § 21 lg 2 rikkumise alla, kuivõrd kohtu hinnangul näitab advokaadi selline käitumine tema asjatundmatust, tekitab kohtule põhjendamatu töökoormust ning kahjustab kliendi huvisid. Advokaadi selgituste kohaselt oli antud juhul tegemist lühikese kaebetähtajaga, asja materjalid olid paberikandjal kliendi käes ning klient ei jõudnud materjale advokaadile tähtaegselt esitada ega riigilõivu palutud ajaks tasuda. Aukohus ei tuvastanud advokaadi tegevuses distsiplinaarsüüteo tunnuseid. Riigilõivu tasumise kohustus on TsMS § 138 lg-st 2 ja § 146 lg 1 p-st 1 tulenevalt menetluse algatamist või muu menetlustoimingu tegemist taotlenud menetlusosalisel, mitte tema esindajal. Samuti sõltub kaebuse juurde esitatavate lisade esitamine tihti menetlusosalise, mitte tema esindaja, tegevusest. Advokaat peab kaebuse esitamisel kinni pidama seaduses sätestatud menetlustähtaegadest ning saab kliendile üldjuhul üksnes selgitada lisade esitamise ja riigilõivu tähtaegselt tasumise kohustust. Eeltoodust tulenevalt juhtis aukohus tähelepanu, et advokaat peaks tegema kõik endast oleneva, et koos kaebusega esitataks kõik kaebuse lahendamisel tähtsust omavad lisad ning riigilõivu tasumist tõendav maksekorraldus või märgitaks menetlusdokumendis riigilõivu tasumise kontrollimist võimaldavad andmed (TsMS § 339 lg-d 2 ja 3). Samuti ei tuvastanud aukohus esitatud asjaolude põhjal, et advokaat oleks jätnud kliendi huvid kaitseta. Väited, et samad puudused on advokaadi tegevuses esinenud ka teistes tsiviilasjades, ei olnud aukohtu hinnangul asjasse puutuvad, kuivõrd kohus ei ole varasemates menetlustes väidetavalt esinenud minetuste osas tähtaegselt aukohtu poole pöördunud ning aukohus ei ole neid asjaolusid kontrollinud.

14.09.2017

Kohus heitis advokaadile ette eetikakoodeksi § 20 lg 1 ja § 22 lg 3 rikkumist, kuna ta käitus kohtu suhtes lugupidamatult ning mõjutas kohtu hinnangul tunnistajaid. Samuti heitis kohus advokaadile ette eetikakoodeksi § 2 lg 3, § 4 lg 1 ja § 4 lg 5 nõuete rikkumist. Aukohtule esitatud materjalidest nähtuvalt esitas advokaat kohtuistungil taotluse esitada kriminaalasjas täiendava tõendina kahe tunnistaja vaheline Facebooki vestluse väljavõte. Kohtu hinnangul rikkus selline tõend sõnumisaladust ning oli esitatud väljaspool kohtuistungit, mistõttu tagastas kohus tõendi. Advokaat esitas kohtu tegevusele vastuväite, et kohus on põhjendamatu keeldunud tema poolt esitatud tõendi kogumisest ning kirjaliku taotluse samade tõendite vastuvõtmiseks. Kohus tagastas tõendid ka järgmisel istungil, kuna ausa ja avaliku kohtumenetluse reegliskohaselt on esitada taotlusi kohtuistungil, mitte kirjalikult kohtule istungite vaheajal. Pärast kohtu poolt tõendite tagastamist esitas advokaat kohtuistungil protokolliga parandamise taotluse, mis oli kohtu hinnangul kohut solvav, ning kohtuniku taandamistaotluse. Aukohus, analüüsis nii kohtu kui ka advokaadi seisukohti ning esitatud tõendeid, ei tuvastanud advokaadi tegevuses distsiplinaarsüüteo tunnuseid. Aukohtu hinnangul ei ole esitatud materjalide põhjal võimalik asuda seisukohale, et advokaat oleks kogunud tõendeid ebaseaduslikult või mõjutanud tunnistajaid. Olukorras, kus Facebooki vestlus on avaldatud advokaadile selle ühe osapoole poolt, ei ole aukohtu hinnangul tegemist sõnumisaladuse rikkumise või jälitustegevuse tulemusel saadud tõendiga. Advokaadi selgituste kohaselt helistas tunnistaja A talle isiklikult sooviga avaldada enda ja advokaadi kliendi vahelise vestluse sisu. Aukohtule esitatud tõenditest ei nähtu, et advokaat oleks tunnistajat mõjutanud. Pelgalt asjaolust, et tunnistaja A advokaadiga

ühendust võttis, sellist järeldust aukohtu hinnangul teha ei saa. Lisaks on A ka isikulikult kinnitanud, et advokaat ei ole teda mõjutanud. Kui kohus on jätnud advokaadi hinnangul põhjendamatult tema taotluse rahuldamata või tekib kahtlus kohtuniku erapooletuses, on advokaadil TsMS §-st 333 ja §-st 24 tulenevalt õigus esitada kohtu tegevusele vastuväide või kohtuniku taandamise taotlus. Advokaadi poolt oma menetlusõiguste kasutamist ei saa asukohtu hinnangul advokaadile ette heita. Aukohus peab siiski vajalikuks juhtida advokaadi tähelepanu, et kohtuistungil tuleb olla viisakas ja vaoshoitud ning käituda vastavalt kohtuniku poolt sätestatud korrale.

19.10.2017

Aukohus tuvastas, et advokaadile heideti ette eetikakoodeksi § 8 lg 2 rikkumist, kuna advokaat ei võtnud enne istungite algust mitte kordagi kaebaja esindajaga ühendust, ei tutvustanud süüdistusakti ega toimikuid, ei küsinud kaebaja esindaja seisukohti ega kaasanud kaebaja esindajat kaitseakti koostamise juurde. Samuti heidetakse advokaadile ette eetikakoodeksi § 9 lõike 1 rikkumist, kuna advokaat viibis 25.07.2017 alates kell 13.00 Tartu kohtumaja kohtuistungil ilmses alkoholijoobes. Aukohus, hinnates aukohtule esitatud materjale, ei tuvastanud, et advokaat oleks jätnud õigusteenuse osutamisel kliendi huvid kaitseta. Advokaadi selgitustest nähtuvalt asus ta protsessis kaebajat kaitsma kolleegi asendajana, kes oli kaebajale toimikut juba tutvustanud. Aukohtu hinnangul puudus advokaadil sellises olukorras kohustus toimiku täiendavaks tutvustamiseks, kuid aukohus soovitas advokaadil edaspidi võtta vaidluste ärahoidmiseks kliendilt kinnitus, et ta on toimikuga tutvunud ega vaja täiendavat materjalide tutvustamist. Kaebaja etteheide, et advokaat ei võtnud enne istungite algust mitte kordagi kaebaja esindajaga ühendust, oli aukohtu hinnangul põhjendatu. Kaebaja ei ole välja toonud, mis põhjusel oleks advokaat pidanud kaebajaga ühendust võtma. Samas nähtus advokaadi selgitustest, et kaebaja pole ka ise menetluse kestel kordagi advokaadi poole pöördunud. Asjakohatu oli aukohtu hinnangul ka kaebaja etteheide, et advokaat ei kasutanud istungi vältel kordagi arvutit. Aukohtu hinnangul ei saa arvuti kasutamise või mitte kasutamise faktist teha järeldusi advokaadi poolt osutatud õigusabi kvaliteedi kohta. Samas kinnitas advokaat, et kuna kohtumenetluses ei olnud asja sisulise arutamiseni veel jõutud, puudus advokaadil vajadus kohtuistungil arvuti ja toimiku avamiseks. Kaebusest nähtuvalt oli kaebaja esitanud kohtule korduvaid taotlusi advokaadi kõrvaldamiseks. Aukohtule esitatud materjalidest ei nähtunud, et kohus oleks advokaadi menetlusest tema asjatundmatuse või hooletuse tõttu kõrvaldanud. Eeltoodust tulenevalt ei tuvastanud aukohus advokaadi tegevuses eetikakoodeksi § 8 lõike 2 rikkumist. Samas tuvastas aukohus, et advokaat viibis maakohtu istungil ilmses alkoholijoobes. Aukohus leidis, et advokaat on käitunud alkoholijoobes kohtuistungile ilmudes lugupidamatult ning advokaadi ja advokatuuri mainet kahjustavalt, rikkudes sellega eetikakoodeksi § 9 lg 1. Kuivõrd advokaat vabandas kohtu ja menetluse osapoolte eest, tegi juhtunust oma järeldused, kahetses ja lubas, et selline olukord enam ei kordu, piirdus aukohus advokaadi karistamisega noomitusega.

19.10.2017

Kohus heitis advokaadile ette eetikakoodeksi § 20 lg 2 rikkumist, kuna advokaat ei ilmunud kohtuistungile ning enda mitteilmumise põhjusest kohtule ei teatanud. Advokaat

kaadi selgituste kohaselt tingis nimetatud olukorra segadus istungite kalendrisse märkimisel, mille tõttu jäi 12.09.2017 kuupäevale istung ekslikult märkimata ning advokaat arvas, et tal sellel päeval kohtuistungit ei toimu. Aukohus võttis arvesse, et tegemist oli inimliku eksitusega, advokaat on oma eksimust mõistnud ja kahetseb, mistõttu ei pidanud aukohus vajalikuks advokaati karistada, kuid juhtis tähelepanu, et edaspidi tuleb advokaadil olla tööalaste tähtpäevade ülesmärkimisel hoolsam.

26.10.2017

Kaebaja heitis advokaadile ette eetikakoodeksi § 8 lg 2 rikkumist, kuna advokaat jättis kaebaja huvid kaitseta. Aukohus ei tuvastanud, et advokaat oleks jätnud kaebaja huvid kaitseta või andnud kaebajale asjatundmatut õigusabi. Küll aga tuvastas aukohus, et ringkonnakohtu otsusest nähtuvalt heidetakse advokaadile ette, et advokaat on esitanud kohtule võrkeelseid tõendeid. Puuduste kõrvaldamiseks anti advokaadile täiendav tähtaeg, kuid advokaat kohtu poolt antud tähtjaks puuduseid ei kõrvaldanud. Advokaat tunnistas, et tal jäi see asjaolu tõepoolest tähelepanuta, kuid hagi ei jäänud rahuldamata mitte tõendite tõlkimata jätmise tõttu, vaid põhjusel, et korteriühistel ei olnud võimalik kahju tekkimist välja selgitada, kuna korteris veekahjustusi ei tuvastatud. Kuivõrd advokaat mõistis oma viga, tegi sellest järeldused ning advokaadi minevused tõendite esitamisel ei mõjutanud asjas tehtud lõpplahendit, ei pidanud aukohus vajalikuks advokaati sel korral karistada. Küll aga juhtis aukohus karmilt advokaadi tähelepanu, et edaspidi tuleb advokaadil olla hoolsam ning kõrvaldada puudused kohtu poolt määratud tähtaja jooksul.

26.10.2017

Aukohus tuvastas, et advokaadile heideti ette eetikakoodeksi § 21 lg 2, § 8 lg 2 ja RÕS § 18 lg 1 teise lause rikkumist, kuna advokaat ei täitnud kohtu korraldust, viivitas, ei koostanud hagi avaldust ning tegutses kaebaja vastu. Aukohus asus seisukohale, et kaebaja etteheide hagi esitamata jätmise osas oli põhjendamatu. Advokaadi selgituste kohaselt kohtus advokaat kaebajaga vanglas 07.07.2017 ning selgitas temale edasisi võimalusi – esitada määruskaebus Harju Maakohtu 30.06.2017 määruse peale või koostada hagi. Advokaadi selgitustest nähtuvalt kirjutas advokaat kaebaja jaoks kohtumäärusele edasise tegutsemise variandid ja enda mobiiltelefoni numbri, selgitades määruskaebuse esitamise tähtaega ja selle tähtsust. Kuna kaebaja ei helistanud advokaadile ega andnud muul viisil teada oma soovist, püüdis advokaat 14.07.2017 kohtuda kaebajaga vanglas, kuid kaebaja keeldus kohtumisest. Kuivõrd kaebaja ei näidanud ise üles aktiivset huvi hagi või määruskaebuse esitamise vastu, ei olnud hagi esitamata jätmine aukohtu hinnangul advokaadile etteheidetav. Samuti ei nähtunud kaebusest, milles seisnes advokaadipoolne vastutegevus ning sellist tegevust ei tuvastanud aukohus ka ise. Kaebaja heitis kaebuses ette ka kohtu korralduse täitmata jätmist. Kuivõrd kaebusest ei nähtunud, millises osas jättis advokaat kaebaja hinnangul kohtu korralduse täitmata ning sellist etteheidet ei ole esitanud ka kohus, ei tuvastanud aukohus, et advokaat oleks jätnud kohtu korraldused täitmata. Seoses kaebaja etteheitega, et advokaat viivitas asjaga alates 01.09.2016, tuvastas aukohus, et advokaat võttis riigi õigusabi tellimuse vastu 11.09.2016 ning kohtus kaebajaga 07.10.2016. Aukohtu hinnangul ei saa RÕS § 18 lg-st 1 tulenevalt pidada ligi ühekuulist õigus-

abi osutamisega viivitamist mõistlikuks, kuid arvestades asjaolu, et viivitus ei tekitanud kaebajale antud juhul kahju, ei pidanud aukohus vajalikuks advokaati karistada. Küll aga tegi aukohus advokaadile ettepaneku vähendada oma töökoormust, et advokaadil oleks võimalik menetlustoimingutes õigeaegselt osaleda. Eeltoodust tulenevalt ei tuvastanud aukohus advokaadi tegevuses kutse-eeetika nõuete rikkumisi. Küll aga tekkis aukohtul advokaadi kirjalike ja suuliste selgituste pinnalt kahtlus, et advokaadi teadmised kohtumenetluse normidest võivad olla puudulikud, mistõttu tegi aukohus advokatuuri juhatusele ettepaneku suunata advokaat kutsesobivuse hindamisele, kontrollimaks advokaadi teadmisi protsessinormidest.

16.11.2017

Kohus ja klient pöördusid aukohtu poole seoses advokaadipoolse eetikakoodeksi § 8 lg 2, KrMS § 45 lg 5 ja RÕS § 19 lg 1 rikkumisega, kuna advokaat jättis oma kaitsealuse nimel kassatsioonkaebuse esitamata. Aukohtule esitatud materjalidest nähtuvalt oli advokaadi kliendi sooviks Tallinna Ringkonnakohtu otsuse peale kassatsioonkaebuse esitamine. Advokaadi selgituste kohaselt puudus tal vajalik informatsioon eduka kassatsioonkaebuse koostamiseks, millest oli ta kaitsealust korduvalt teavitanud. Sellest hoolimata ei esitanud kaitsealune advokaadile kassatsioonkaebuse esitamiseks vajalikke dokumente, mis tõendaks tema väiteid Tartumaal töötamise osas. Aukohus nõustus advokaadiga, et olukorras, kus puuduvad kaebuses esitatud väiteid tõendavad dokumendid, puudub advokaadil võimalus perspektiivse kaebuse koostamiseks. Siiski pidas aukohus vajalikuks juhtida advokaadi tähelepanu, et kaitsekohustust tuleb lõpuni täita, kui klient seda soovib. Juhul kui riigi õigusabi saaja huve ei ole võimalik menetluses kaitsta, tuleb klienti sellest RÕS § 19 lg-s 1 sätestatud korras teavitada. Kuivõrd kassatsioonkaebuse esitamata jätmine oli tingitud kaebaja enda tegevusetusest, advokaat on oma töö edaspidiseks paremaks korraldamiseks järeldused teinud ning kinnitanud, et edaspidi teavitab klienti kirjalikult, kui asjas ei ole võimalik klienti poolt soovitud eesmärki saavutada, ei pea aukohus vajalikuks advokaati karistada.

23.11.2017

Advokaadile heideti ette eetikakoodeksi § 17 lg 5 ning eetikakoodeksi § 8 lg 2 ja § 14 lg 2 rikkumist, kuna advokaat on võtnud riigi õigusabi korras õigusteenuse osutamise eest kaebaja emalt täiendavat tasu ning andis kaebajale ebaõiget nõu. Aukohus, tutvudes kaebusega, maakohtu otsusega, kolmanda isiku kirjalike selgitustega ning kuulates advokaadi aukohtu istungil uuesti ära, leidis, et advokaadi tegevuses esineb minetusi. Aukohtule esitatud materjalidest nähtuvalt ei olnud advokaat kaebaja ega tema lähikondsetega seaduses nõutud vormis kirjalikku lepingut sõlminud. Samuti ei ole advokaat katkestanud ega lõpetanud riigi õigusabi osutamist. Ühel ja samal ajal samas asjas õigusabi osutamine ei saa toimuda kahe erineva lepingu alusel – riigi õigusabi korras ja kliendilepingu alusel. Osutades õigusabi riigi õigusabi korras, ei ole advokaat õigustatud võtma kliendilt advokaaditasuna või kulude hüvituseks muid rahasummasid. Advokaadil oli õigus küsida osutatud õigusabi ja toimingute eest tasu riigilt, mitte aga kaebajalt ega tema lähikondsetelt. Arvestades, et advokaat on kaebaja emale raha tagastanud ega ole varasemalt karistatud, piirdus aukohus noomitusega. Aukohus ei tuvastanud, et advokaat oleks andnud kaebajale seoses tema väärtetasuga ebaõiget juriidi-

list nõu. Nii advokaadi kui ka kaebaja selgitustest nähtuvalt selgitas advokaat kaebajale, et kaebajal tuleb väärtetootsuse vaidlustamiseks taotleda riigi õigusabi. Muuhulgas selgitas advokaat, et kui otsus jõustub, tuleb taotleda kaebetähtaja ennistamist ja rõhutas, et kaebajal tuleks kaebus kohtule esitada esialgu ise. Olukorras, kus advokaat oli määratud kaebajale õigusabi osutama üksnes kriminaalasjas, tegi advokaat väärtetoosajas kaebajale riigi õigusabi taotlemise korda tutvustades endast maksimumi. Kaebaja edasised tegevused väärtetootsuse vaidlustamisel ja riigi õigusabi taotlemisel jäid kaebaja enda otsustada ning need ei ole käesoleval juhul advokaadile etteheidetavad.

07.12.2017

Aukohus tuvastas, et mitmele advokaadile ning ühele advokaadibüroo töötajale, kes ei ole advokaat, heideti ette eetikakoodeksi § 8 lg 2 ja § 14 lg 2 ja 2¹ rikkumist, kuna advokaadid eirasid osanike koosoleku ettevalmistamisel ja läbiviimisel osaiühingu põhikirjas ja äriseadustiku § 172 lg-s 3 sätestatud nõudeid, rikkudes kliendi huvisid ja tekitades põhjendamatu kulusid. Samuti heitis kaebaja advokaatidele ette kaebajat puudutava koosoleku protokollil väljastamata jätmist. Mitte advokatuuri liikme tegevuse suhtes aukohus seisukohta ei võtnud, vaid märkis, et advokaadibüroo töötajate tegevuse eest vastustab büroopidaja. Kuigi büroopidaja kinnitusel ei osutanud büroo töötaja klientidele õigusabi, osaledes koosolekul vaid koosoleku juhatajana, juhtis aukohus büroopidaja tähelepanu, et tulenevalt AdvS § 40 lg-st 3 ei või advokaadibüroo kaudu või vahendusel õigusteenust osutada isikud, kes ei ole advokatuuri liikmed. Büroopidajal tuleb korraldada oma tegevus selliselt, et klientidele ei osutaks advokaadibüroo vahendusel õigusteenust isikud, kes ei ole advokaadid ning kolmandatel isikutel ei tekiks selles osas vääriti mõistmist. Aukohus, hinnanud esitatud asjaolusid, ei tuvastanud advokaatide tegevuses koosoleku kokkukutsumisel ja läbiviimisel distsiplinaarsüüteo tunnuseid. Advokaatide selgitustest nähtuvalt toimus koosoleku kokkukutsumine ja läbiviimine kooskõlas vastavate äriseadustiku sätetega. Kaebuses esitatud asjaolude pinnalt ei olnud võimalik asuda seisukohale, et advokaadid oleks koosoleku kokkukutsumisel või läbiviimisel rikkunud äriseadustikust tulenevat korda. Kuivõrd koosoleku kokkukutsumise ja läbiviimise korda puudutav vaidlus on Harju Maakohtu menetluses, tuvastab väidetavad rikkumised või nende puudumise kohus. Ka kaebajale protokollil esitamata jätmisel ei tuvastanud aukohus advokaatide tegevuses selliseid minetusi, mis väärriks karistamist. Protokollil kaebajale väljastamata jätmist põhjendasid advokaadid kaebajaga kliendisuhte puudumisega ning AdvS § 45 lg-st 1 tuleneva kutsesaladuse hoidmise kohustusega. Siiski pidas aukohus vajalikuks juhtida advokaatide tähelepanu, et edaspidi tuleks advokaatidel olla tähelepanelikum olukordades, kus advokaadid täidavad kliendi ülesandel mõnda rolli, mille suhtes võib kolmandatel isikutel olla seadusest tulenevaid õigusi, mille nõuetekohase hoolsusega täitmine ei pruugi täielikult ühtida kliendi poolt advokaadile antud ülesannetega.

07.12.2017

Advokaadibüroo pidajale heideti ette Eesti Advokatuuri kodukorra § 20 ja AdvS § 40 lg 3 rikkumist, kuna advokaadibüroo pressiteates nimetati advokaadibüroo juhatuse liiget, kes ei ole advokatuuri liige, partnerriks ning pressiteatest võis jääda mulje, et büroo töötaja osutas advokaadibüroo vahendusel õigusabi. Aukohus ei tuvastanud

advokaadi tegevuses distsiplinaarsüüteo tunnuseid. Advokaadi selgitustest nähtuvalt oli juhatuse liikme pressiteates partneriks nimetamine turundusassistendipoolne viga, mis koheselt parandati. Büroopidaja kinnitusel tegutses juhatuse liige pressiteates kajastatud asjas vandeadvokaadi juhendamisel ja vastutusel ega omanud kliendiga iseseisvat vahetut kokkupuudet. Kuigi advokaadi kinnitusel tagab ta edaspidi advokatuuri juhatuse 13.06.2017 juhiste järgimise partneri nimetuse kasutamisel, juhtis aukohus advokaadi tähelepanu, et advokaat peab oma õiguste teostamisel ja kohustuste täitmisel käituma vastavalt seaduste ja teiste õigusaktide, sealhulgas advokatuuri juhatuse ja teiste organite otsuste, ning kutse-etiika nõuetele. Advokaat peab büroopidajana veenduma nende nõuete täitmisel ka advokaadibüroo töötajate poolt.

ÜLEVAADE EESTI ADVOKATUURI EETIKA- JA METOODIKAKOMISJONI TEGEVUSEST 2017. AASTAL

Eetika- ja metoodikakomisjoni esimeheks oli 2017. a Martin Tamme. Omal soovil kutsuti komisjonist tagasi Mari Männiko ja Tõnis Tamme. Komisjoniga liitusid uute liikmetena Ants Mailend ja Sten Luiga. Komisjonis jätkasid Pirkko-Liis Harkmaa, Elmer Muna, Andres Simson ja Aare Tark.

Eetika- metoodikakomisjoni põhifookuses olid 2017. a kutsetegevuse ja -eetikaga seotud koolitused ning eetikakoodeksi kommentaarid.

06.01.2017 ja 07.07.2017 toimusid juba traditsiooniks saanud eetikakoolitused eksami valmistujatele. 13.04.2017 toimus Harju Maakohtu tööpiirkonna kohtumenetluse parima praktika suuniste rakenduskoolitus koostöös Harju Maakohtuga.

Eetikakoodeksi kommentaaride koostamiseks on moodustatud eraldi töörühm, milles osalevad eetika- ja metoodikakomisjonist Martin Tamme ja Elmer Muna ning täiendavateks liikmeteks on Ain Alvin, Liina Linsi, Uno Lõhmus, Anneli Soo ja Hannes Vallikivi. Kommentaarid antakse välja raamatuna, mille väljaandmine on kavandatud 2018. a IV kvartalis. 2017. a jooksul toimusid esmased arutelud ja kommentaaride esmaversiooni koostamine eetikakoodeksist ligi poole ulatuses.

Seoses eetikakoodeksi kommentaaridega on kavandamisel ka seniste kordade ja juhendite mahukam reform eesmärgiga regulatsiooni konsolideerida ning vähendada selle mahtu ning viia juhenditest eraldi soovitusliku või abistava iseloomuga materjal. Põhimahus jääb nimetatud töö 2018. aastasse.

Lisaks eelnimetatule tegeles eetika- ja metoodikakomisjon 2017. a järgmiste üksikülesannetega:

- juhendite ja kordade muudatused (advokaadibüroo pidamise juhend, advokaadibüroo kontrollimise juhend, advokaadibüroo lõpetamise juhend);
- osalemine perekonnaõiguse komisjoni algatusel riigi õigusabi osutavatele advokaatidele seoses alaealiste esindamisega tsiviilkohtumenetluses juhendi väljatöötamisel;
- osalemine advokatuuri arengukava koostamise töögrupis;
- partneri nimetuse kasutamise analüüsimine;
- advokaadibüroo infoturbe põhimõtete väljatöötamine.

ÜLEVAADE EESTI ADVOKATUURI PÕHIÕIGUSTE KOMISJONI TEGEVUSEST 2017. AASTAL

Põhiõiguste komisjon tegutses aruandeperioodil järgmises koosseisus: Aivar Pilv (komisjoni esimees), Sille Allikmets, Leon Glikman, Allar Jõks, Rait Kaarma, Vahur Kivistik, Urmas Kukk, Maarja Kärson, Heidi Rajamäe-Parik.

Põhiõiguste komisjon (edaspidi ka PÕK) lähtus 2017. a töökorralduses, sisuliste küsimuste arutamisel ja seisukohtade kujundamisel Eesti Advokatuuri juhatuse poolt edastatud pöördumistest ja ettepanekutest. Seejuures arutas PÕK ka komisjoni enda poolt oluliseks peetud küsimusi ja arenguid nii õigusloomes kui ka Eesti õigussüsteemis, sh kohtupraktikas tähelepanu väärivaid menetluspõhimõtteid.

Põhiõiguste komisjoni olulisemad toimingud lisaks töökorralduslikele istungitele olid aruandeperioodil järgmised:

- 31.03.2017 andis PÕK arvamuse põhiseaduslikkuse järelevalve kohtumenetluse seaduse muutmise seaduse eelnõu väljatöötamise kavatsuse kohta. Komisjon toetas väljatöötamise kavatsust teatud reservatsioonide ja märkustega.
- 04.04.2017 andis PÕK arvamuse kriminaalmenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu väljatöötamise kavatsuse kohta. PÕK peab oluliseks, et sedavõrd olulise õigusakti kaasajastamine ja kooskõlla viimine PS, EIÕK ja EIK lahenditega toimuks komplekselt, mitte üksikute sätete muutmise kaudu. Eesti peaks ausa menetluse tagamiseks vastu võtma miinimumnõudeid ületavad standardid, et olla ausa ja õiglase menetluse tagamisel Euroopas pigem teenäitaja rollis.
- 12.09.2017 andis PÕK arvamuse advokaadi ja kliendi vahelise konfidentsiaalsuse ning AdvS § 43 lg 2 ja lg 3 tõlgenduse kohta. Komisjon oli seisukohal, et advokaatide konfidentsiaalsus kuulub riikliku õiguspoliitika valdkonda. Õigusriik peab kaitsma isikut ja seetõttu kohustab riik advokaati konfidentsiaalsust isiku suhtes järgima. Konfidentsiaalsuse põhiprintsiipe, olemasolevat kohtupraktikat, samuti riiklikku ja piiriülest regulatsiooni peavad õigusriigis tingimusteta aktsepteerima ning sellest lähtuma kõik asjaomased institutsioonid. Aeg-ajalt erinevates menetlustes selliste küsimuste tõusetumine viitab Eesti Vabariigi õiguspoliitika üldtunnustatud põhimõtete teadlikule eiramisele ning sellist tegevust ükskõik kelle poolt ei saa pidada lubatavaks.
- 31.10.2017 andis PÕK arvamuse tsiviilkohtumenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu väljatöötamise kavatsuse kohta. Komisjoni hinnangul seisneb väljatöötamise kavatsuse peamine oht selles, et põhiseaduses sätestatud edasi-

kaebeõigus võib praktikas muutuda formaalseks. Eesmärk peaks olema pigem analüüsida ja kavandada meetmeid esimese astme kohtute tegevuse tõhustamiseks ja otsuste kvaliteedi tõstmiseks. Lisaks üldistele tähelepanekutele viitas komisjon oma arvamuses ka probleemidele seoses intellektuaalomandi vaidluste kohtualluvusega.

- 20.12.2017 andis PÕK arvamuse isikuandmete kaitse seaduse eelnõu kohta. Komisjon oli kokkuvõtvalt seisukohal, et kooskõlastuseks esitatud eelnõu vajab olulisel määral täiendamist.

ÜLEVAADE EESTI ADVOKATUURI RIIGI ÕIGUSABI KOMISJONI TEGEVUSEST 2017. AASTAL

Riigi õigusabi komisjonis toimus 2017. a lõpus liikmete roteerumine. Komisjon tänab endisi liikmeid Mihkel Gaverit, Risto Käbi, Jüri Leppikut ja Andrus Lillot nende antud panuse eest riigi õigusabi süsteemi edasiarendamisel.

Kesksemad teemad, mida komisjonis arutati, olid riigi õigusabi osutamise kvaliteedi parandamine, tasustamise erinevad probleemid ning asjade advokaatide vahel jagamise süsteemi kitsaskohad. Samuti on komisjon jätkuvalt olnud oma jõu ja nõuga abiks igapäevases töös ka Eesti Advokatuuris vastavas valdkonnas tegelevatele juristidele keerulisemate küsimuste lahendamisel ja seisukohtade kujundamisel.

Järgnevalt kokkuvõtte teemadest, mis eelduslikult omavad tähendust ka tulevikus uues koosseisus komisjoni töös ja laiemates diskussioonides.

I

Viimasel ajal on toimunud arutelud erinevates ringkondades riigi õigusabi teenuse kvaliteedist. Ei ole mõtet eitada, et inimesed on erinevate võimete ja professionaalsete oskustega. Seda nii loovisikute, arstide kui ka prokuröride ja kohtunike lõikes. Aastate jooksul tekib võimekamatel kohtunikel reeglina võimalus liikuda tööle kõrgemate astmete kohtutesse. Samuti garanteerib kolmeastmeline kohtusüsteem selle, et kõrgemas astmes madalama astme kohtute vead parandatakse. Ühtlasi on prokuratuuris vastavalt personali professionaalsetele oskustele toimunud aastate jooksul pidevalt liikumisi skaalal – prokuröri abi, ringkonnaprokurör, vanemprokurör ja riigiprokurör. Osundatu tagab, et keerulisemate asjadega tegelevad võimekamad süüdistajad. Samuti on prokuratuuril võimalik teenistusest vabastada või teha eelnevalt n-ö valge paberilehega ettepanek isikule, kes ei läbi edukalt katseaega ja/või ei sobi isikuomaduste tõttu vastasse teenistusse.

Eesti Advokatuuril niivõrd tõhusad võimalused diferentseerida erinevate raskusastmetega ülesandeid erinevate riigi õigusabi osutavate advokaatide vahel puuduvad. Samas ei saa advokaadi rolli võistlevates kohtumenetlustes sugugi alahinnata ja loota, et kolmeastmeline kohtusüsteem parandab hiljem ka kõik menetlusosaliste vead. Advokaadi enese eetikakoodeksile tuginev sisemine kontroll, et ta ei võta ülesannet vastu, kui kutseoskused ja -teadmised selles valdkonnas ei võimalda kliendi huvi parimal võimalikul viisil kaitsta, ei pruugi siin olla piisav. Seetõttu peaks riigi õigusabi osutavad advokaadid tõsisemalt kaaluma enese võimekust konkreetseid asju ajada. Selles valguses võib näitena tuua kaalumisväärt perekonnaõiguse komisjoni mõne aja taguse arvamuse, et laste esindamise asju võiksid ajada advokaadid, kes on eelnevalt saanud vastava väljaõppe. Seda eriti valguses, et viimasel ajal on korduvalt tulnud signaale

asju menetlevatelt kohtunikelt, et mõned menetluses lapse huvide eest seisma pidavad advokaadid, sealhulgas ka vandeadvokaadid, on ebapädevad. Erandid ei ole siin kahetsusväärset ka mõned teised õigusvaldkonnad. Ühest küljest on mõistlik jätkuv täienduskoolituste läbiviimine, kuid teisest küljest võiks juhatus tihedamini kaaluda võimalust, konkreetsete asjaolude ilmnemisel, suunata advokaate kutsesobivuskomisjoni kutsesobivuse hindamiseks. Miinimumstandard riigi õigusabi osutatavate advokaatide töö kvaliteedile peab hakkama aja jooksul järjest kasvama.

II

Riigi õigusabi andmiseks on seadus sätestanud kaks eelduste gruppi – majanduslik seisund ja menetluslik perspektiiv. Tuleb möönda, et esimest eeldust kontrollivad kohatud põhjalikult, kuid menetluses osalemise eeldatavale edukusele jäetakse tihtipeale piisavat tähelepanu pööramata. Samas näiteks Riigikohus on oma praktikas korduvalt jättnud taotluse kaebajatele menetlusabi andmiseks kautsjoni tasumisest vabastamiseks rahuldamata põhjusel, et asjaoludest tulenevalt on taotleja võimalus oma õiguse kaitseks ilmselt vähene. Loodetavasti Riigikohtu kohtuasjas nr 5-17-31 võetud seisukohade valguses hakkavad ka maakohatud riigi õigusabi andes osundatud kriteeriume rangemalt hindama.

Praegune olukord on toonud paraku enesega kaasa riigi õigusabi osutamiseks ettenähtud rahaliste vahendite ja advokaatide ajalise ressursi põhjendamatu kulu. Selle näitlikustamiseks sobib kõige paremini N.L. juhtumi kronoloogia. Esmakordselt anti riigi õigusabi õigusnõustamiseks sooviga esitada kahjunõue seoses tema korteris toimunud veekahjustusega 18.12.2014. Riigi õigusabi osutanud advokaat leidis, et puudub protsessuaalne võimalus kaitsta riigi õigusabi saaja õigusi ja huve ja piirdus sellega, et põhjendas kirjalikult nimetatud asjaolusid riigi õigusabi saajale. Seejärel esitas isik uuesti sama probleemiga taotluse riigi õigusabi saamiseks ning see rahuldati 09.06.2015 määrusega. Uus advokaat esitas nõude kohtusse ning see osutus edutuks. Menetluse kestel esitas isik uuesti riigi õigusabi taotluse, mis rahuldati 29.08.2016 määrusega. Uus advokaat teatas kohtule, et nõue on juba esitatud ja seal esindab teda teine advokaat. Seoses sama probleemiga anti riigi õigusabi peale eelviidatud hagi-menetluses lahendi jõustumist riigi õigusabi 21.08.2017 ja 11.10.2017 määrustega ja advokaadid leidsid, et nõuded on perspektiivitud. Seejärel pöördus isik kohtu poole sooviga saada riigi õigusabi nõude esitamiseks omakorda advokaadi vastu, kes teda hagi-menetluses esindas ja tema hinnangul põhjustas talle kahju, kuna ei suutnud kohtus nõuet maksumusele panna. Taotlus rahuldati 08.01.2018 määrusega. Lisaks on isik saanud korduvalt riigi õigusabi seoses tema väitega, et talle tekitati ebakvaliteetse hambaravi käigus kahju. Kokku on talle aastate jooksul antud sisuliselt kahe probleemi lahendamiseks riigi õigusabi üheksal korral ja seda on osutanud kaheksa erinevat advokaati. Ühtlasi tuleb viidata siinkohal ka J.R.-le, kes on saanud alates riigi õigusabi infosüsteemi käivitamisest 2010. a riigi õigusabi 59 korral. Valdavas enamuses soovib ta esitada läbi riigi õigusabi osutava advokaadi kuriteoteateid ja nõudeid kohtusse tema asju menetlenud prokuröride ja kohtunike vastu, kes on väidetavalt teinud teadvult ebaseaduslikke menetlusotsuseid. Sellistes asjades on reeglina juba esmasel hinnangul arusaadav, et asjaoludest tulenevalt on taotleja võimalus tema soovitud viisil oma õiguse kaitseks ilmselt vähene. Märkida tuleb sedagi, et reeglina järgneb isiku poolt peale advokaadi riigi õigusabi osutamist ka kaebus aukohtusse. Ilmselt on

ta seal kaebuste arvuga samasugune ülekaalukas rekordimees kui riigi õigusabi saajate seas.

Tsiviil- ja haldusajlas tehtud riigi õigusabi andmise määruse peale on määruskaebuse esitamise õigus ka advokatuuril. Tulenevalt osundatud võimalusest on Eesti Advokaatuur seni edukalt vaidlustanud määruse, kus riigi õigusabi anti alusetult väljaspool Eestit toimuvaks menetluseks. Ei ole välistatud, et tulevikus tuleb analoogseid kaebusi hakata esitama tihedamalt, suunamaks kohtupraktikat mõistlikumaks ning ressursisäästlikumaks.

III

Tähelepanu väärivad ka mõned juhtumid advokaatide poolt tasude maksmise ja kulude hüvitamise taotlemisel. Justiitsministeerium on olnud sunnitud mõnel korral vastavad tasumäärad vaidlustama ja ringkonnakohtud esialgseid määrusi korrigeerima. Kõige äärmuslikumal juhtumil esitas advokaat taotluse õigusabi tasu suuruse ja riigi õigusabi kulude hüvitamise ulatuse kindlaksmääramiseks summas 2037,17 eurot. Maakohus pidas põhjendatuks 1081,97 eurot ja peale korralise kaebemenetluse läbimist ringkonnakohus omakorda 457,97 eurot. Seejuures luges riigi õigusabi osutaja osundatud asjas taotlusest nähtuvalt lihtsakoelist KarS § 274 süüdistusega ühe episoodiga kriminaalasja toimikut ja analüüsis Euroopa Inimõiguste konventsiooni kokku 10 tundi ja seejärel koostas kaebust, millel on kindlas vormis blankett, 9,5 tundi. Erinevates menetlustes peetakse võimalikuks nii kaugülekuulamisi kui ka ärakuulamisi tehniliste vahendite abil. Ühiskonnas arenevad tehnilised võimalused tänapäeval kiiresti. Meenutada tuleb kasvõi sedagi, et mõne aasta eest sõitsid veel kaitsjad kriminaalasja toimikutele järgi konkreetseesse prokuratuuri kui tänapäeval on see lahendatud e-toimiku vahendusel. Selles kontekstis tuleks ka advokaatidel senisest tihedamini mõelda, mil viisil oma tööd kõige efektiivsemalt korraldada ja kasutada enim tehnilisi vahendeid. Kohtud on algatanud mitme pöördumisega advokatuuri poole diskussiooni, mil viisil hinnata advokaadi poolt sõiduauto kasutamise tekkinud kulude vajalikkust. Kõige äärmuslikum on juhtum, kus advokaat sõidab korduvalt üle 200 kilomeetri, et selgitada riigi õigusabi saajale üksnes kohtulahendi resolutsiooni või muud lihtsakoelist küsimust.

Kuna advokaadil on nimetatud paikkonnas oma bürool ka osakond, võib selline olukord paratamatult tõstatada küsimuse, kas kulu tekitanud sõidu peamine eesmärk on seotud riigi õigusabi osutamisega.

ÜLEVAADE EESTI ADVOKATUURI KONKURENTSIÕIGUSE KOMISJONI TEGEVUSEST 2017. AASTAL

Eesti Advokatuuri konkurentsioiguse komisjon (edaspidi komisjon) tegutseb alates 2015. a. 2017. a osalesid komisjoni tegevuses järgmised vandeadvokaadid (liikmed): Risto Rüütel (esimees), Triinu Järviste, Elo Tamm, Rene Frolov, Tanel Kalas, Margus Reiland, Piibe Lehtsaar, Mariana Hagström ja Martin Männik.

1. Istungid

Komisjoni liikmete osalusel toimus 2017. aastal kaks istungit.

Esimene komisjoni istung toimus 17.05.2017 ja **teine** 03.11.2017. Lisaks toimus 25.10.2017 kohtumine Justiitsministeeriumi esindajaga ärisaladuste kaitse direktiivi arutamiseks.

17.05.2017 istungil arutati Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiivi COM(2017) 142 (nn ECN+ .direktiiv) eelnõuga seonduvat. Eesti riigil oli eesistujariigina kohustus antud direktiivi eelnõu arutamist toimunud juhtida.

03.11.2017 arutati ärisaladuse kaitse direktiivi (2016/943) Eesti õigusesse ülevõtmiseks ettevalmistatud kõlvatu konkurentsi seaduse eelnõud. Enne istungit osalesid mitmed komisjoni liikmed Risto Rüüteli korraldatud 25.10.2017 kohtumisel Justiitsministeeriumi ametnikuga, kes põhjalikult selgitas kõlvatu konkurentsi seaduse eelnõuga seonduvat.

2. Advokatuuri nimel esitatud arvamused

Komisjon esitas 2017. a jooksul advokatuuri nimel arvamuse kõlvatu konkurentsi seaduse eelnõule. Arvamuse panid kokku Risto Rüütel, Triinu Järviste ja Margus Reiland. Arvamus edastati Justiitsministeeriumile üheskoos tööõiguskomisjoni ja äriõiguse komisjoni arvamustega.

3. Komisjoni tegevus 2018. aastal

2018. a jätkab komisjon komisjoni tegevusvaldkonda puudutavates küsimustes arvamuste andmist ning vastavalt vajadusele advokatuuri juhatuse nõustamist ja abistamist. Võib eeldada, et 2018. a jooksul tuleb komisjonil põhjalikumalt tutvuda ECN+ direktiivi täiendatud versiooniga.

ÜLEVAADE EESTI ADVOKATUURI ÄRIÕIGUSE KOMISJONI TEGEVUSEST 2017. AASTAL

Komisjoni kuulusid: Karin Madisson (esimees), Kaarel Tammar, Sven Papp, Annika Vait, Heleri Tammiste, Peeter Kutman, Piret Jesse ja Leonid Tolstov. Komisjoni liikmed on kõik osalenud aktiivselt ja konstruktiivselt komisjoni töös. Komisjoni protokollid ja esitatud seisukohad on tutvumiseks esitatud advokatuuri siseveebis.

Komisjon on 2017. aasta jooksul andnud arvamusi ja seisukohti järgmistes küsimustes:

1. 23.01.2017 osales komisjoni liige Annika Vait Riigikogu õiguskomisjoni koosolekul, kus arutati juriidilise isiku ja tema juhatuse või seda asendava organi asukoha planeeritavaid muudatusi (elnõu 347 SE).

2. 07.02.2017 esitati komisjoni poolt omaalgatuslikult pöördumine Riigikogu õiguskomisjonile seoses elnõuga 347 SE "Äriseadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadus (juriidilise isiku ja tema juhatuse või seda asendava organi asukoht)". Komisjon leidis, et on vajadus reguleerida kontaktisiku puhul võimalus nimetatud isikul endal paluda registrikande tegemist kui tema volitused on lõppenud. Samuti juhtis komisjon tähelepanu vajadusele lihtsustada äriregistris ja Ametlikes Teadaannetes asjaajamist. Muuhulgas eeldatavasti muudaksid Eestis äritegevuse alustamise ja sellega tegelemise (erinevad tehnilised IT-lahendused ettevõtjaportaalis ja Ametlikes Teadaannetes, äriregistris kiirmenetluste võimaluste laiendamine, teatud dokumentide osas eesti keelde tõlkimise nõudest loobumine jms) lihtsamaks ja kiiremaks. Pöördumise ettevalmistajad/allkirjastajad: Annika Vait ja komisjoni aseesimees Sven Papp.

3. 03.05.2017 informeeris Justiitsministeerium, et Riigikogu õiguskomisjoni menetluses on tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse elnõu 404 SE (Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 655/2014, millega luuakse pangakontode Euroopa arestimismääruse menetlus, et hõlbustada võlgade piiriülest sissenõudmist tsiviil- ja kaubandusajades, rakendamine ning inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni protokollist nr 16 tuleneva menetluse loomine), mille osas on äriõiguskomisjon ka eelnevalt arvamust avaldanud. Esmase arvamuse ettevalmistaja Kaarel Tammar analüüsis, kas vajadus on esitada täiendavaid märkusi. Äriõiguse komisjon toetas elnõuga pakutud lahendusi ja nõustus elnõu seletuskirjas esitatud kommentaaride ning selgitustega. Komisjon leidis e-posti teel toimunud arutelu käigus, et elnõuga on saavutatud selle eesmärgid ning pakutud lahendused on mõistlikud ning komisjon ei pidanud vajalikuks elnõu osas midagi täiendavalt lisada.

4. 25.05.2017 edastati Justiitsministeeriumi poolt „Euroopa Liidu äriühinguõiguse konsultatsioon – digitaalsed lahendused ja tõhus piiriülene tegevus“ ettepanekute

tegemiseks. Komisjoni esimees kooskõlastas seisukohti ka advokatuuri intellektuaalse omandi ja IT-komisjoni juhiga, mille järgselt otsustati jätta ettepanekud esitamata lühikese tähtaja ja oluliste ettepanekute puudumise tõttu.

5. 29.06.2017 esitati Justiitsministeeriumile veelkord ettepanekud ettevõtjaportaali parendamise ja vigade osas. Paluti luua eraldi võimalus ühinemis-, jagunemise ja ümberkujundamisavalduste esitamiseks; digitaalselt allkirjastatud põhikirja Word dokumenti esitamiseks; kapitali vähendamise ja suurendamise avalduste puhul automaatse viite loomise võimalust ning võimalust esitada pädeva organi otsus ilma avaldust esitamata, kui selleks äriseadustikust kohustust ei tulene. Arvamuse ettevalmistaja/allkirjastaja: Karin Madisson.

6. 17.07.2017 esitas Rahandusministeerium arvamuse avaldamiseks “Ühistulises vormis finantsteenuste osutamise regulatsiooni muutmise väljatöötamiskavatsuse“, mille osas komisjon otsustas arvamuse avaldamata jätta.

7. 10.11.2017 küsis Justiitsministeerium komisjoni seisukohta seoses ärisaladuse kaitse direktiivi (2016/943) ülevõtmisega Eesti õigusesse. Komisjon juhtis tähelepanu normitehnilistele probleemidele, tegi mitmeid ettepanekuid ning analüüsis ka eelnõu vastavust direktiivi regulatsioonile. Komisjon leidis, et mõistlik ei ole kehtestada vastavaid reegleid eraldi seadusena ning luua uusi menetlusnorme, vaid üritada neid integreerida olemasolevatesse seadustesse ning võimalusel ühtlustada TsMS sätetega. Samuti leidis komisjon, et kui juba kehtestada ärisaladuse kaitse eraldi seadusega, tuleks kogu vastav regulatsioon kajastada vastavas seaduses, mitte jätta seda osaliselt kõrgemalseisvate aktide reguleerida. Arvamuse ettevalmistaja/allkirjastaja: Piret Jesse.

8. 08.12.2017 esitas komisjon Justiitsministeeriumile omapoolsed põhjalikud ettepanekud ühinguõiguse revisjoni töörühma analüüs-kontseptsiooni lähtekohtade osas. Komisjon analüüsis küsimusi nii istungil kui ka eraldi Skype'i kõne käigus. Komisjon toetas enamuses analüüskontseptsiooni lähtekohti ning esitas omapoolseid ettepanekuid ja tõi välja kitsaskohti, mis vajaksid reguleerimist. Ettepanekute ettevalmistajad/allkirjastajad: Heleri Tammiste ja Karin Madisson. Justiitsministeeriumi poolt algatatud ühinguõiguse revisjonis osalevad advokatuuri esindajatena revisjonikomisjoni põhiliikmena Karin Madisson ja asendusliikmena Heleri Tammiste.

ÜLEVAADE EESTI ADVOKATUURI PEREKONNAÕIGUSE KOMISJONI TEGEVUSEST 2017. AASTAL

Advokatuuri perekonnaõiguse komisjoni (edaspidi komisjon) kuulusid 2017. a kuni 28.11.2017 järgmised advokaadid: Ene Ahas, Helen Hääl, Eha Lillsaar, Karina Lõhmus-Ein, Senny Pello, Helen-Lumelille Tomberg, Li Uiga. Komisjoni esimehena tegutses Ene Ahas. 28.11.2017 nimetas advokatuuri juhatus perekonnaõiguse komisjoni liikmeteks järgmised advokaadid: Ene Ahas, Rene Hallemaa, Eha Lillsaar, Liis Mäekeer, Senny Pello, Helen-Lumelille Tomberg ja Li Uiga. Lisaks kuulub komisjoni Karina Lõhmus-Ein, kelle volitused algasid 03.05.2016. Komisjoni esimehena jätkab Ene Ahas. Komisjoni istungid on toimunud nii Tallinnas kui ka kahel korral Tartus.

Komisjon jätkas aruandeperioodil alljärgnevate projektidega:

1. Projekt Lastekaitse Liiduga – seminarid lastekaitsetöötajatele „Samal poolel – lapse poolel“

Komisjoni liikmed on aidanud kaasa lastekaitsetöötajate teadlikkuse tõstmisele suunatud seminaride läbiviimisele, osalenud seminaridel, mh ettekandjatena. Aastas toimub kaks koolitust-seminari, projekt algas aastal 2013.

2. „Hea nõu lastega peredele“

Jätkuvalt osalevad komisjoni liikmed projektis „Hea nõu lastega peredele“ igal kolmapäeval MTÜ Lastekaitse Liit ruumides, projekt algas aastal 2010.

3. Perekonnaõiguslased artiklid veebiajakirjas „Märka Last“

Komisjon on olnud abiks Lastekaitse Liidule veebiajakirjas „Märka Last“ artiklite avaldamisel. 2017. a avaldati järgmised artiklid:

- märtsis Senny Pello artikkel „Kõik, mida peaks teadma elatisabist“;
- mais Indrek Sirgi artikkel „Pikk ja käänuline tee juhiloani“;
- septembris Indrek Sirgi artikkel „Noorest võib teadmatusest saada kurjategija!“

4. Perekonnaõiguslased artiklid ajakirjas „Pere ja Kodu“

Komisjon on korraldanud perekonnaõiguslaste artiklite avaldamist ajakirjas „Pere ja Kodu“. 2017. a avaldati järgmised artiklid:

- märtsis Helen-Lumelille Tombergi artikkel laste sõlmitavatest tehingutest;
- aprillis Eha Lillsaare artikkel pärimisküsimustest;
- juunis Tiina Mare Hiobi artikkel elatisabist ja elatisest.

Komisjonis tegeleb antud projektiga Helen-Lumelille Tomberg.

5. Rahvusvaheline MAPChiPP (lapsesõbralik õigusemõistmine)

Komisjon on tegelenud antud projektiga juba Lastekaitse Liidu poolt koostatud eelprojekti staatusest, detsembrist 2015. Antud projekti raames on välja töötatud ja Ees- tile kohandatud lapse heaolu hindamise vahend, propageeritakse asjaosaliste vahel multidistsiplinaarset koostööd, edendatakse lapsesõbralikku menetlust ning on välja koolitatud koolitajad.

Projekti eesmärgid:

- Multidistsiplinaarse hindamise meetodi edendamine ja sellega seotud oskuste suurendamine (riskid, vajadused ja ressursid, tugiteenuste plaanimine).
- Laste ja peredega tegelevate spetsialistide võimekuse suurendamine, eetiliste probleemidega tegelemine olukorra hindamises ja sekkumises.
- Kultuuriliselt tundlik sekkumine töös haavatavate peredega.
- Koolitajatele koolitusprogrammi loomine (moodulid, veebipõhine tööriistakast, mis oleks kohandatav erinevatele liikmesriikidele).
- Euroopa Liidu ülese multidistsiplinaarse koolitajate ja poliitikakujundajate võrgustiku loomine.
- Poliitikakujundajate ja koolitajate identifitseerimine, kaasamine interdistsiplinaarsesse võrgustikku (Euroopa).
- Konverentsid poliitikakujundajatele/võtmeisikutele.
- Rahvusvaheline konverents.

Projekti laiemaks eesmärgiks on valdkonna praktikute oskuste suurendamine (nt õigustöötajad, sotsiaal- ja tervishoiutöötajad, politsei). Rahvusvaheline konverents toimus 2017. a novembris, kus osalesid ka komisjoni liikmed.

Projekti kontaktisikuks on Ene Ahas, kes on antud projekti raames läbinud 2017. a koolitaja koolituse. Ene Ahas viis läbi 13.10.2017 Tartus esimese advokaatidele suunatud koolituse. Koolitaja koolituse läbis 2017. a nn test praktikute grupis ka komisjoni liige Karina Lõhmus-Ein.

Lisaks toimus antud projektiga seonduvalt Lastekaitse Liidu eestvedamisel 25.09.2017 Justiitsministeeriumis ümarlaud praktikas üles tõusetunud probleemidest. Ümarlraul osalesid Ene Ahas ja Senny Pello. Advokaate puudutas eelkõige kriminaalmenetluses kannatanute esindajateks olevate advokaatide (RÕA korras määratud) töös prokuröride ja kohtu poolt esile toodud puudujäägid teenuse kvaliteedis kliendi esindamisel – lapseks oleva kliendiga ei kohtuta enne menetlustoimingut (kui siis 5–10 min enne menetlustoimingut), ollakse passiivsed ega olda huvitatud lapseks oleva kliendiga kontakti saamisest ega selgitamast kas nt kliendiks oleva lapse huvides on antud juhtumist tulenevalt vajalik teha täiendavaid toiminguid (nt reguleerida suhtluskorda vms). Tõusetunud probleemidega tegeleb perekonnaõiguse komisjon edasi 2018. a koostöös riigi õigusabi komisjoniga. Aastal 2018 on planeeritud korraldada (kaaskorraldaja roll) lapsesõbraliku menetluse edendamisele suunatud (menetluspraktika ühtlustamine) ümarlaud.

Lisaks oli 25.09.2017 ümarlraul arutusel üldise menetleja meelespea koostamine, mis sobiks kõigi menetluste puhul ning aitaks menetlejal meeles pidada, mida tuleb lap-

sega seotud otsuste, toimingute puhul silmas pidada. Üldiseks eesmärgiks on tagada lapsesõbraliku menetluse läbiviimist, ühtlustada praktikat ja tagada lapse õiguste ja huvide kaitse igas menetlusetapis (nii kohtuväline kui ka kohtumenetlus). Menetleja meespea koostamise projektiga tegeleb komisjonis Senny Pello, kelle ülesandeks on ettepanekute koondamine ja Justiitsministeeriumile edastamine.

6. Laste esindajate õigusabi kvaliteedi tõstmine

Komisjon töötas välja juhendi riigi õigusabi osutatavatele advokaatidele seoses alaealiste esindamisega tsiviilkohtumenetluses. Lisaks oli arutusel, kas analoogne juhend on vajalik advokaatidele ka seoses alaealiste esindamisega kriminaalmenetluses, haldus(kohtu)menetluses.

Komisjon on kaalunud erinevaid võimalusi, kuidas tõsta laste esindajate õigusabi kvaliteeti, sh on komisjon arutanud laste esindajatele eraldi koolituste korraldamist (perekonnaõiguse-, psühholoogiaalased), mis on vajalikud selleks, et lapse huvid oleks menetluses kaitstud, esindaja teaks enda rolli ning oskaks lapsega adekvaatselt suhelda. Arvestades, et laste esindajad määratakse riigi õigusabi korras, sõltuvad edasised tegevused riigi õigusabi võimalikust ümberkorraldusest. Nii Tartu kui ka Tallinna Ülikool on avaldanud, et esitavad omapoolse koolituste pakkumise.

7. Seaduse muudatusettepanekute analüüs ja arvamuse avaldamine.

Jätkunud on jooksvalt seaduse muudatusettepanekute analüüs ja vajadusel arvamuste avaldamine.

8. Advokatuuri abistamine perekonnaõiguslaste videode loomisel ja vajadusel nõustamine perekonnaõiguslastes küsimustes.

ÜLEVAADE EESTI ADVOKATUURI TÖÖÕIGUSE KOMISJONI TEGEVUSEST 2017. AASTAL

Advokatuuri tööõiguse komisjoni kuulusid 2017. a alguses järgmised vandeadvokaadid: Anne Värvimann (esimees), Indrek Ergma, Karina Paatsi, Katrin Sarap, Kristi Sild, Ljudmila Tamar, Rando Maisvee, Senny Pello ja Triinu Hiob. Alates 21.03.2017. a lahkus komisjonist Ljudmilla Tamar ning uueks komisjoni liikmeks sai Anu Sander.

Eesti Advokatuuri juhatuse 25.11.2017. a istungil kinnitas advokatuuri juhatus tööõiguse komisjoni uue koosseisu, mille kohaselt kuuluvad tööõiguse komisjoni järgmised vandeadvokaadid: Triinu Hiob, Gerli Kilusk, Rando Maisvee, Karina Paatsi, Katrin Sarap, Kristi Sild, Anne Värvimann (esimees) ja Anu Sander.

Komisjoni põhitegevused

Tööõiguse komisjoni põhitegevused 2017. a olid eelkõige Sotsiaalministeeriumiga koostöös töövaidluse lahendamise seaduse eelnõu täiendamine ning samuti töötervishoiu ja tööohutuse seaduse ning kollektiivlepingu seaduse muutmise seaduse eelnõu täpsustamine.

Istungid

Tööõiguse komisjon pidas 2017. a kuus istungit. Lisaks võttis komisjon kahel korral otsused vastu elektroonilises vormis.

Komisjoni tegevused seadusandluse osas

Tööõiguse komisjon analüüsis järgmiseid eelnõusid:

- töövaidluse lahendamise seaduse eelnõu;
- töötervishoiu ja tööohutuse seaduse muutmise eelnõu;
- kõlvatu konkurentsi seaduse eelnõu;
- töötervishoiu ja tööohutuse seaduse ning kollektiivlepingu seaduse muutmise seaduse eelnõu.

Tööõiguse komisjon tegi seadusandluse osas järgmised ettepanekud:

- Riigikogu sotsiaalkomisjonile ettepanekud töövaidluse lahendamise seaduse eelnõu parendamiseks;
- Sotsiaalministeeriumile ettepanekud töötervishoiu ja tööohutuse seaduse muutmise eelnõu täiendamiseks;
- Justiitsministeeriumile ettepanekud kõlvatu konkurentsi seaduse eelnõu muutmiseks;
- Sotsiaalministeeriumile ettepaneku töötervishoiu ja tööohutuse seaduse ning kollektiivlepingu seaduse muutmise seaduse eelnõu täiendamiseks.

01.01.2018. a jõustunud töövaidluse lahendamise seaduses võeti arvesse u 80% tööõiguse komisjoni poolt eelnevalt tehtud muudatusettepanekutest.

Töötervishoiu ja tööohutuse seaduse muutmise eelnõu muutmisel võeti arvesse tööõiguse komisjoni poolt tehtud ettepanekud.

2018. a jätkub komisjoni töö tööõiguslaselase õigusloome suunamisel ja arendamisel nii Eesti õiguse kui ka Euroopa Liidu õiguse raames.

ÜLEVAADE EESTI ADVOKATUURI MAKSUÕIGUSE KOMISJONI TEGEVUSEST 2017. AASTAL

Maksuõiguse komisjon tegutses 01.01.–28.11.2017 koosseisus vandeadvokaadid Kaido Loor, Tuuve Tiivel, Egon Talur, Elvira Tulvik, Priit Raudsepp, Marek Herm, Rolan Jankelevitš ja komisjoni esimees Kaspar Lind. Advokatuuri juhatuse 28.11.2017 otsusega määrati komisjoni uus koosseis, milles jätkavad kõik senised liikmed, välja arvatud Kaido Loor, Marek Herm ja Kaspar Lind. Uute liikmetena lisandusid komisjoni Ants Karu, Villy Lopman ja Madis Uusorg.

Maksuõiguse komisjon arutas koosolekul aasta vältel erinevaid teemasid, suuresti olid need seotud uue valitsuse kavandatud seadusemuudatustega maksustamise valdkonnas, eelkõige tulumaksu osas. Kuigi arutelud olid intellektuaalselt arendavad, osutus suur osa neist hiljem suhteliselt tarbetuks, kuna eelnõude sisu muutus kiiremini kui maksuõiguse komisjon jõudis seisukohti kujundada.

Peamised arutelude teemad (nii muudatuste kontekstis kui ka üldisemalt) olid optioonide maksustamine, plaanitud muudatused ja senine praktika ning Maksu- ja Tolliameti selgitused; samuti kavandatud panditulumaks ja krediitiasutuste tulumaksu maksuarvestuse sätete sisuline puudumine.

Korduvalt oli kavas pöörduda teatud ebaselgeks jäänud olukordade lahendamiseks selgitustaotlusega Maksu- ja Tolliameti ja Rahandusministeeriumi poole, kuid enamikel juhtudel lahenesid need küsimused süstemaatilise tõlgendamise abil või eelnõu muutmise tõttu ära.

Komisjon arutas põhjalikult ka maksukorralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu väljatöötamise kavatsust ning otsustas välja tuua teemad, mis komisjoni arvates võiksid leida koha aruteludes seaduse väljatöötamisel.

2017. aasta viimasel maksuõiguse komisjoni koosolekul otsustati teha advokatuuri juhatusele ettepanek kinnitada maksuõiguse komisjoni esimeheks Egon Talur.

ÜLEVAADE EESTI ADVOKATUURI MAKSEJÕUETUSÕIGUSE KOMISJONI TEGEVUSEST 2017. AASTAL

Eesti Advokatuuri maksejõuetusõiguse komisjoni (edaspidi komisjon) on 9-liikmeline ja selle koosseisu kuulusid 2017. aastal järgmised vandeadvokaadid: Jüri Sirel (esimees), Maire Arm, Magnus Braun, Terje Eipre, Kersti Kägi, Margo Lemetti, Andrias Palmits, Siret Siilbek ja Veikko Toomere. Komisjoni koosseisus toimus 2017. aastal muudatus ühe liikme osas selliselt, et komisjoni koosseisust lahkus vandeadvokaat Üllar Talviste ja komisjoniga liitus vandeadvokaat Margo Lemetti.

Komisjoni eesmärgiks on advokatuuri organite ning liikmete abistamine ja nõustamine maksejõuetusõiguse õigusloome ja -praktikaga seonduvates küsimustes, vastava seadusandluse ja õiguspraktika analüüsimine ja muudatusettepanekute koostamine. Komisjon võib avaldada arvamust ka muudes õigusloomet või -praktikat puudutavates küsimustes. Komisjon juhindub oma tegevuses komisjoni töökorrast.

2017. aastal kogunes komisjon istungitele neljal korral ning täiendavalt arutati ja otsustati päevakorras olevaid küsimusi ilma istungeid pidamata e-posti ja teiste kommunikatsioonikanalite vahendusel.

Olulisematest küsimustest tegeles komisjon 2017. aastal järgmisega:

- Komisjon andis 13.01.2017 hinnangu maksukorralduse seaduse ja elektroonilise side seaduse muutmise seaduse eelnõule 320 SE ja haldusmenetluse seaduse 19.12.2016 eelnõule maksejõuetusõiguse valdkonna vaatenurgast.
- Komisjon andis 31.01.2017 arvamuse Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiivi 2016/0359 (COD) eelnõu kohta, milles käsitletakse ennetava restruktureerimise raamistikke, uue võimaluse andmist ning restruktureerimise, maksejõuetuse ja maksekohustuste vabastamise menetluse tõhususe suurendamise meetmeid ning millega muudetakse senist direktiivi 2012/30/EL.
- Komisjon andis 08.09.2017 arvamuse pankrotiseaduse, krediidasutuste seaduse ja töötuskindlustuse seaduse 03.08.2017 muutmise eelnõule (nn pankrotihaldurite tasu eelnõu).
- Komisjon andis 12.09.2017 arvamuse Justiitsministeeriumi juurde maksejõuetusõiguse reformi läbiviimiseks loodud tööühma tegevuskavale ja eelarvele.
- Komisjon osaleb jooksvalt Justiitsministeeriumi poolt 2016. aastal alustatud maksejõuetusõiguse reformi raames loodud maksejõuetusõiguse revisjoni

komisjoni töös. Maksejõuetusõiguse revisjoni komisjoni ülesandeks on oma liikmete kaudu maksejõuetusõiguse valdkonna praktikutena maksejõuetusõiguse reformi läbiviimiseks üldiste suuniste andmine ja laiema avalikkuse esindamine ning maksejõuetusõiguse revisjoni töörühmale enda eksperditeadmistest lähtuvalt soovitude andmine ning märkuste ja ettepanekute tegemine. Komisjoni esindavad Justiitsministeeriumi juurde loodud maksejõuetusõiguse revisjoni komisjonis põhiliikmena vandeadvokaat Jüri Sirel ja asendusliikmena vandeadvokaat Andrias Palmits.

- Seoses Justiitsministeeriumi eestvedamisel toimuva maksejõuetusõiguse valdkonna laiema revisjoniga jätkab komisjon informatsiooni kogumist maksejõuetusõiguse valdkonnas valitsevate tähtsamate probleemide kohta eesmärgiga juhtida kõikidele vastavatele probleemidele tähelepanu ja neile mõistlikud lahendused välja pakkuda. Seoses muudatustepanekute koostamisega saneerimiseadusele teeb komisjon koostööd Justiitsministeeriumi juurde loodud muudatusi väljatöötava töörühmaga. Komisjon jätkab ja hoiab aktiivset koostööd Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Kojaga ning kõigi samas valdkonnas tegutsevate teiste organisatsioonidega ja töögruppidega. Komisjon tegi aktiivselt koostööd teiste advokatuuri komisjonidega ja vastas jooksvalt ka nende poolt komisjonile esitatud valdkonnapõhistele päringutele. Komisjoni esindajad osalesid advokatuuri poolt veebruaris 2017. a korraldatud strateegiakoosolekul ja andsid seeläbi oma panuse ka advokatuuri üldisi arenguid puudutavatele diskussioonidele. Komisjonil on pidev valmisolek advokatuuri organite ning liikmete abistamiseks ja nõustamiseks maksejõuetusõiguse õigusloome ja -praktikaga seonduvates küsimustes ning komisjon hoiab pidevalt silma peal kõikidel oma tegevusvaldkonnas toimuvatel olulisematel sündmustel.

ÜLEVAADE EESTI ADVOKATUURI INTELLEKTUAALSE OMANDI JA IT-ÕIGUSE KOMISJONI TEGEVUSEST 2017. AASTAL

Intellektuaalse omandi ja IT-õiguse komisjon tegutses 01.01.–28.11.2017 koosseisus vandeadvokaadid Anneli Aab, Ants Nõmper, Ave Piik, Jaanus Kasevits, Kairi Kurisoo, Karmen Turk, Mihkel Miidla, Priit Lätt, Tambet Toomela. Juhatuse 28.11.2017 otsusega määrati komisjoni uus koosseis, milles jätkavad kõik senised liikmed peale Jaanus Kasevitsa. Uue liikmena lisandus juhatuse otsuse alusel vandeadvokaat Elise Vasamäe.

1. 2017. aastal jätkas komisjon peamiselt varasematel aastatel algatatud projektidega, sealhulgas:

- a. **IT-law lab.** Koostöös Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ja Tartu Ülikooliga läbiviidav innovaatiliste õiguslahenduste labor. IT-law lab'i üldisem eesmärk on tuvastada, kas ja millisel viisil kehtiv õiguskord võib takistada innovaatiliste tehnoloogiliste lahenduste väljatöötamist ja elluviimist ning leida võimalused selliste takistuste kõrvaldamiseks. Komisjoni eesmärk projektis osalemisel on anda omapoolne sisend ja panus IT-õiguse õppekava arendamise tagamaks suurema hulga IT-õiguse pädevusega juristide koolitamine, mis omakorda vähendaks advokaadibüroodes juba täna tuntavat selle valdkonna spetsialistide suurt puudust.

Peale edukaid projekte aastatel 2015 ja 2016 otsustati IT-law lab'iga 2017. a jätkata senisel viisil ehk anda Tartu Ülikooli IT-õiguse magistriõppe üliõpilastele magistrileksami ühe osana lahendamiseks komisjoni liikmete ja Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi poolt välja pakutud teemad, mis puudutavad praktikas tekkinud tehnoloogiaõigusega seonduvaid probleeme. Kõik komisjoni liikmed osalesid teemade tõstatamises ja valimises ning magistrandide tööde analüüsimises ja hindamises (seekordne hindamine toimus 2018. a jaanuaris).

Nii komisjoni liikmed kui ka Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ja Tartu Ülikool partneritena leiavad, et tegemist on väga põneva koostööga ning seda tuleks jätkata ka edaspidi.

- b. **Tööstusomandialane esindamine.** 2017. a jätkas komisjon oma 03.07.2014 algatatud initsiatiivi tööstusomandialase esindamise piirangute, mis komisjoni hinnangul on põhiseaduse vastased, kõrvaldamiseks õigusaktidest. Nimelt on komisjon alates nimetatud kuupäevast korduvalt pöördunud Justiitsministeeriumi poole ettepanekutega õigusaktide muutmiseks seoses õigusteenuse osutamiseiga tööstusomandi vallas. Ettepanekute sisuks on muuta Eesti õigusruumi selliselt, et advokaadid saaksid osutada õigusteenust kaubamärgi,

disaini ja tööstuslahendi valdkonnas, mis täna on patendivolinike monopol vaatamata sellele, et tegemist on õigusalast pädevust nõudva teenusega.

Komisjoni tegevuste senise kronoloogiaga kõnealuses küsimuses on võimalik tutvuda eelnevate aastate komisjoni tegevust puudutavates kokkuvõtetes. 11.09.2017 esitas komisjon Justiitsministeeriumile meeldetuletuse oma 17.10.2016 korduva ettepaneku osas, millele viimane vastas 19.10.2017. Peale seda on komisjon edastanud ministeeriumile oma täiendavad kirjalikud seisukohad ning 09.11.2017 toimus komisjoni ja ministeeriumi esindajate kohtumine, mille käigus pooled tutvustasid üksteisele oma seisukohti kõnealusel teemal ning käsitlesid võimalikke tegevuskavasid. Ministeeriumi esindajad väljendasid kohtumisel suuliselt tõdemust, et olemasolev olukord vajab muutmist, kuid selgitamist vajab, mis on selleks õige viis. Muuhulgas arutleti võimaluse üle alustada esindusõiguse piirangu kaotamisest tööstusomandi apellatsioonikomisjonis ning edaspidi tegeleda advokaatidele n-ö täispädevuse andmisega PatVS § 3 lg 3 p-s 2 nimetatud valdkonnas.

2. 24.11.2017 esitas komisjon Justiitsministeeriumile arvamuse isikuandmete kaitse seaduse eelnõu osas, milles osundati rohketele puudustele selles.
3. 03.10.2017 avaldas komisjon arvamust TsMS muutmise seaduse eelnõu väljatöötamiskavatsuse kohta, mis näeb intellektuaalse omandi asjades ette erandliku kohtualluvuse. Komisjon toetab erandlikku kohtualluvust intellektuaalomandi asjades ning seeläbi kohtunike suuremat spetsialiseerumist intellektuaalomandi valdkonnale.
4. 20.02.2017 esitas komisjon vastused kaubamärgidirektiivi (2015/2436) Eesti riigisisesse õigusesse ülevõtmise küsimustikule.

ÜLEVAADE EESTI ADVOKATUURI HALDUSÕIGUSE KOMISJONI TEGEVUSEST 2017. AASTAL

Haldusõiguse komisjon moodustati 19.09.2017.

Komisjoni liikmed on vandeadvokaadid Ene Soop (esimees), Triin Biesinger, Silja Holsmer, Indrek Kukk, Kaupo Lepasepp, Jaana Nõgisto, Toomas Pikamäe, Triin Raudsepp ja Martin Triipan.

Komisjon pidas esimese istungi 11.10.2017 ning arutas halduskohtumenetluse seadustiku muutmise eelnõud (millega kavandati kaebeõiguse piiranguid), kuid mis oli selleks ajaks jõudnud juba läbida Riigikogu esimese lugemise. Komisjoni liikmed koostasid juhatusele analüüsi ja ettepanekud seoses halduskohtumenetluse seadustiku eelnõuga, mis esitati Riigikogu õiguskomisjonile.

ÕNNITLEME

Auväärseid juubilare, advokaate

Raivo Bergson	70
Rein Laid	70
Ann Saar	70
Andres Aavik	60
Andres Alaver	60
Urmas Arumäe	60
Kaido Ehasoo	60
Leon Glikman	60
Heiki Kuningas	60
Aadu Luberg	60
Toomas Luhaäär	60
Jüri Raidla	60
Andres Rüütel	60
Indrek Teder	60
Veera Tolli-Baskin	60
Marika Jaanson	50
Kersti Kägi	50
Toomas Liiva	50
Tõnu Meidra	50
Anne Tammer	50

Emeriitadvokaati

Monika Mägi	85
-------------	----

Kauaaegseid advokaate, pensionäre

Albert Kalme	90
Niina Petrjakova	90
Evi Aru	85
Endel Tomson	85
Mari-Anne Heljas	80
Valli Kallaste	80
Tõnu Liivik	80
Milvi Söörd	75
Rein Kiviloo	70
Jaan Tedder	70

TEENETEMEDAL

Sten Luiga

KULDMÄRGID

Heldur Otti
Otto Preem
Edith Sassian
Veera Tolli-Baskin

HÕBEMÄRGID

Rando Antsmäe
Allar Aru
Karl Haavasalu
Ain Kalme
Anto Kasak
Raiko Lipstok
Priit Lätt
Taavi Pihlakas
Randu Riiberg
Risto Rüütel
Mati Senkel
Jüri Sirel
Martin Triipan
Andres Vinkel

AUNIMETUSE AASTA ADVOKAAT LAUREAADID

Kutsetegevuse kategooria – vandeadvokaat **Paul Keres**

Vabatahtliku tegevuse kategooria – vandeadvokaadi vanemabi
Helen-Lumelille Tomberg

Ühiskondliku tegevuse kategooria – vandeadvokaat **Jüri Raidla**

ADVOKATUURI KVALITEEDIJUHTIMISE TUNNISTUS

LEADELL Pilv Advokaadibüroo (väljastatud 10.01.2017)

Advokaadibüroo Sirel & Partnerid (väljastatud 21.03.2017)

Advokaadibüroo RASK (väljastatud 02.05.2017)

Advokaadibüroo COBALT (väljastatud 13.06.2017)

NJORD Advokaadibüroo (väljastatud 25.07.2017)

**ADVOKATUURI
KVALITEEDIJUHTIMISE
TUNNISTUS**

IN MEMORIAM

Vaike-Eleonore Eerma
Lembit Liiva
Sulev Raudsepp

MAJANDUSAASTA ARUANNE

Nimi	EESTI ADVOKATUUR
Registrinumber	74000027
Aadress	Rävala pst 3, Tallinn 10143
Telefon	+372 662 0665
Faks	+372 662 0677
Elektronpost	advokatuur@advokatuur.ee
Interneti kodulehekülg	www.advokatuur.ee
Majandusaasta algus	01.01.2017
Majandusaasta lõpp	31.12.2017
Audiitor	Grant Thornton Baltic OÜ Aivar Kangust
Lisatud dokumendid	Sõltumatu vandeaudiitori aruanne

Sisukord

Tegevusaruanne 2017.....	97
Bilanss	103
Tulude ja kulude aruanne	105
Rahavoogude aruanne.....	106
Netovara muutuste aruanne	107
Raamatupidamise aastaaruande lisad	
Lisa 1. Raamatupidamise aastaaruande koostamisel kasutatud arvestus- meetodid ja hindamisalused	108
Lisa 2. Raha ja pangakontod.....	110
Lisa 3. Nõuded liikmete vastu.....	110
Lisa 4. Riigi õigusabi	110
Lisa 5. Sihtfinantseerimine riigi õigusabiks rahvusvahelise kaitse menetluses.....	111
Lisa 6. Sihtfinantseerimine arengukoostööks.....	111
Lisa 7. Muud lühiajalised nõuded.....	111
Lisa 8. Ettemaksed teenuste eest	112
Lisa 9. Immateriaalne põhivara.....	112
Lisa 10. Võlad osutatud riigiõigusabi eest	112
Lisa 11. Võlad töövõtjatele.....	113
Lisa 12. Maksukohustised.....	113
Lisa 13. Muud viitvõlad.....	113
Lisa 14. Tulud	114
Lisa 15. Tegevuskulude sihtfinantseerimine	115
Lisa 16. Sihtfinantseeritud projektide otsesed kulud	115
Lisa 17. Jagatud auhinnad	115
Lisa 18. Mitmesugused tegevuskulud.....	116
Lisa 19. Tööjõukulud	117
Lisa 20. Toetused.....	117
Lisa 21. Muud kulud.....	117
Lisa 22. Kasutusrent	118
Lisa 23. Tehingud seotud osapooltega.....	118
Sõltumatu vandeaudiitori aruanne	120
Juhatuse allkirjad 2017. aasta majandusaasta aruandele.....	123

TEGEVUSARUANNE 2017

Sissejuhatus

Eesti Advokatuur on advokaatide omavalitsuslikel põhimõtetel tegutsev kutseühendus õigusteenuse osutamise korraldamiseks era- ja avalikes huvides ning advokaatide kutsealaste õiguste kaitsmiseks. Eesti Advokatuur on avalik-õiguslik juriidiline isik. Oma tegevuses juhindub kutseühendus seadustest, advokatuuri organite õigusaktidest ja headest tavadest, samuti Euroopa Liidu õigusaktidest, CCBE (*The Council of Bars and Law Societies of Europe*) aktidest, mh viimase poolt vastuvõetud eetikakoodeksist Euroopa advokaatidele ning Euroopa õiguskutse tuumpõhimõtete hartast.

Advokatuuri pädevuses on:

- advokatuuri vastuvõtmine ja sealt väljaarvamine;
- järelevalve advokatuuri liikmete kutsetegevuse ja kutse-eetika nõuete täitmise üle;
- järelevalve Eestis tegutsevate välisriigi advokaatide kutsetegevuse ja kutse-eetika nõuete täitmise üle;
- advokaatide täiendusõppe korraldamine;
- riigi õigusabi osutamise korraldamine ning oma liikmete kaudu riigi õigusabi osutamise tagamine;
- advokatuuri vara valitsemine;
- advokaatide muude kutseküsimuste lahendamine.

Advokatuuri struktuur

Advokatuur tegutseb oma organite kaudu. Advokatuuri organid on üldkogu, esimees, juhatus, revisjonikomisjon, aukohus ja kutsesobivuskomisjon. Advokatuuri kõrgeim organ on üldkogu, kuhu kuuluvad kõik advokatuuri liikmed.

Põhjalikum ülevaade kõigi organite tegevusest on esitatud advokatuuri 2017. aasta aastaraamatus.

Advokatuuri juhatuse otsusega on loodud ja tegutsesid 2017. aastal kümme teemakomisjoni:

- Etika- ja metoodikakomisjon
- Põhiõiguste komisjon
- Äriõiguse komisjon
- Perekonnaõiguse komisjon
- Riigi õigusabi komisjon
- Intellektuaalse omandi ja IT-õiguse komisjon
- Maksejõuetusõiguse komisjon
- Maksuõiguse komisjon
- Tööõiguse komisjon
- Konkurentsioiguse komisjon

19. septembril 2017. a moodustati haldusõiguse komisjon. Komisjoni esimeheks valiti vandeadvokaat Ene Soop.

Põhjalikud ülevaated komisjonide tegevusest on esitatud advokatuuri 2017. aasta aasta- raamatus.

Advokatuuri liikmeskond

Seisuga 31.12.2017. a oli Eesti Advokatuuris 1028 liiget, neist:

• vandeadvokaate	656
• vandeadvokaadi vanemabisid	83
• vandeadvokaadi abisid	284
• assotsieerunud liikmeid	5

Seisuga 31.12.2017 oli 212 advokaati, kelle liikmesus advokatuuris oli peatatud erinevatel põhjustel (õppima asumine, suundumine avalikku teenistusse, rasedus- ja sünnituspuhkusele suundumine jm advokatuuriseaduses sätestatud alused).

Advokatuuri liikmetest oli seisuga 31.12.2017 naisi 47% ning mehi 53%.

AdvS § 26 lõike 3¹ alusel võeti esmakordselt advokatuuri vastu uus liige. Antud sätte kohaselt võib vandeadvokaadina advokatuuri liikmeks võtta isiku, kes on vähemalt kolm aastat tegutsenud kohtunikuna, kohtunikuna Euroopa Kohtus, Euroopa Inimõiguste Kohtus või Euroopa Liidu Üldkohtus, õiguskantslerina või prokurörina, välja arvatud abiprokurörina. 13.06.2017 viis juhatus läbi vestluse liikmekandidaadi Martin Hirvojaga, mille tulemusel võeti Martin Hirvoja vandeadvokaadina Eesti Advokatuuri liikmeks vastu.

Emeriitadvokaadi kutsenimetuse anti 2017. aastal Henn Emoisile.

Advokatuuri juhtimine

2017. aastal jätkas advokatuuri juhatus tegutsemist 2016. aastal ametisse valitud koosseisus. Kuni 14.08.2017 täitis juhatuse liikme kohuseid juhatuse asendusliige Kirsti Pent. Seisuga 14.08.2017 taastati vandeadvokaat Katrin Orava liikmesus Eesti Advokatuuris ning antud kuupäevast taastusid ka Katrin Orava volitused Eesti Advokatuuri juhatuse liikmena.

2017. aastal toimus 27 juhatuse istungit, sh 4 elektroonilist istungit. Istungitel olid päevakorras advokatuuri kui kutseorganisatsiooni igapäevatööd puudutavad küsimused, advokaadi kutse- eetika põhimõtete järgimine kutsetegevuses, advokatuuri puudutavate eelnõude ja seadusloome küsimused ning riigi õigusabi korraldamisega seotud küsimused.

16.05.2017 toimus advokatuuri juhatuse väljasõiduistung Pärnus, mis andis juhatusle võimaluse otse suhelda Pärnu piirkonna advokaatidega. Väljasõiduistungite pidamist Tallinnast väljaspool jätkatakse ka edaspidi, 2018. a on juhatusel plaanis külastada Ida-Viru piirkonna advokaate.

2017. a toimusid advokatuuri juhatusel järgmised kohtumised:

- 18.04.2017 advokatuuri aukohtu liikmetega;
- 04.05.2017 advokatuuri kutsesobivuskomisjoni liikmetega eksamikorralduse ning eksamitulemuste vaidlustamiste teemal;
- 2.03.2017 Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koja juhtkonnaga;
- 20.04.2017 Riigiprokuratuuri juhtkonnaga;
- 29.05.2017 Notarite Koja eestseisusega;
- 15.02.2017 ja 05.05.2017 Justiitsministeeriumiga arutamaks riigi õigusabi tasumäärade suurendamist ning muid advokatuuri puudutavaid küsimusi.

II poolaastal jätkus töö advokatuuri arengukava, eetikakoodeksi kommentaaride ning advokatuuri puudutavate eelnõudega (karistatud isikute ametisse lubamise VTK, vabakutsetega ja riigi ülesannete kokkutõmbamisega seotud VTK, advokaatide julgeolekukontrolli blankettide muudatus).

Kvaliteedijuhtimisest advokatuuris

2017. aastal lõppes Eesti Advokatuurile standardi ISO 9001:2008 alusel väljastatud kvaliteedijuhtimise sertifikaat. 23.08.2017 läbi viidud Bureau Veritase välisauditi käigus hinnati Eesti Advokatuuri juhtimissüsteem vastavaks ISO 9001:2015 standardi nõuetele ning väljastati selle alusel sertifikaat kehtivusega kuni 25.08.2020. a.

Advokatuuri kvaliteedijuhtimise tunnistus ehk AKT väljastati 2017. aastal järgmistele büroodele:

- LEADELL Pilv Advokaadibüroo (väljastatud 10.01.2017);
- Advokaadibüroo Sirel & Partnerid (väljastatud 21.03.2017);
- Advokaadibüroo RASK (väljastatud 02.05.2017);
- Advokaadibüroo COBALT (väljastatud 13.06.2017);
- NJORD Advokaadibüroo (väljastatud 25.07.2017).

2017. a lõpus viidi Eesti Advokatuuri kantseleis Baltic Computer Systems AS'i poolt läbi IT-audit, mille käigus anti hinnang infosüsteemi käideldavusele, toodi välja IT-valdkonna turvariskid ning hinnati infosüsteemi vastavust IT-valdkonna headele tavadele. Auditi tulemusena esitati ettepanekud nii võimalikeks lähiajal tehtavateks parendustöödeks kui ka pikemal ajaperioodil tehtavateks arendusteks.

Tunnustused

Advokatuuri teenetemedal anti 2017. a vandeadvokaat Sten Luigale.

Aasta advokaadi aunimetuse pälvisid 2017. aastal:

1. ühiskondliku tegevuse kategoorias vandeadvokaat Jüri Raidla;
2. kutsetegevuse kategoorias vandeadvokaat Paul Keres;
3. vabatahtliku tegevuse kategoorias vandeadvokaadi vanemabi Helen-Lumelille Tomberg.

Koostöö Lastekaitse Liiduga

Eesti Advokatuuri ja MTÜ Lastekaitse Liit koostööprojekti „Hea nõu lastega peredele“ (alates 01.06.2010) raames nõustati 2017. a tasuta 154 abivajat.

Aastate jooksul on advokaadid tasuta nõustanud üle 1250 inimese. Nõustamised toimuvad eesti ja vene keeles Lastekaitse Liidu büroos eelregistreerimisega iga nädala kolmapäeval ning nõustamine on kõikidele tasuta. Nõustamise teemad on perekonnaõigust puudutavad küsimused, lapse õigused, laste õigused suhetes vanematega, vanemate kohustused suhetes lastega, erinevad peremudelid – õigused ja kohustused, üksikvanema õigused, hooldus, eestkoste, lapsendamine.

Nõustamine hõlmab perekonnaõigusega otseselt seonduvaid õigusvaldkondi, näiteks pärimisõigust. Nõustamisel tutvustatakse ka riigi õigusabi kasutamise võimalusi ning vajadusel abistab advokaat abitaotluste vormistamisel. Kõige enam vajavad pered nõu hooldusõiguse, suhtluskorra ja elatise teemadel. Lisaks tasuta nõustamistele Tallinnas on loodud Skype sillad Hiiumaa ja Sillamäega Lastekaitse Liidu kohalike liikmesorganisatsioonide vahendusel.

Jätkuvalt panustatakse seminaride ja õppepäevade korraldamisse kohalike omavalitsuste sotsiaal- ja lastekaitsetöötajatele (seminar nimetusega „Samal poolel - lapse poolel“). Jätkatakse nõuandvate artiklite kirjutamist Lastekaitse Liidu ajakirjas „Märka Last“.

Muudatused täiendusõppes

2017. aastal võttis advokatuur kasutusele täiendusõppes veebiseminaride formaadi. Veebiseminarid võimaldavad osaleda koolitusel reaalajas ja saada selle eest täiendusõppe punkte. Koolitused salvestatakse ning on järelvaadatavad.

CCBE liikmesriigid allkirjastasid 2017. a memorandumi tunnustamaks põhimõtet, mille kohaselt saab CCBE-sse kuuluva liikmesriigi advokatuur täiendusõppena arvesse võtta ka neid koolitusi, mille advokaat on läbinud teises liikmesriigis.

Õigusrobotika konkurs

Eesti Advokatuuri ja Tartu Ülikooli koostöös toimus 2017. a kevadel õigusrobotika konkurs, mille eesmärk oli leida tehnilisi lahendusi õigusnormide kiiremaks leidmiseks seadustest, kohtulahenditest ja muudest õigusallikatest. Konkursile laekus kokku viis tööd, millest finaali pääsesid kolm. Konkursi toetajate esindajatest koosnev žürii otsustas välja anda 6000 euro suuruse peaauhinna ja kaks 2000 euro suurust ergutuspreemiat.

Õigusrobotika konkursi auhinnafondi rahastasid lisaks Eesti Advokatuurile Tartu Ülikooli IT-õiguse programm, Riigi Infosüsteemide Amet, Advokaadibüroo Derling, NJORD Advokaadibüroo ja AS Nortal.

Peaauhinna pälvis meeskond, millesse kuulusid tehisintellekti arendusega tegelev ettevõtja Roland Pihlakas, Tartu Ülikooli juuratudeng Margot Maksing ja Tallinna Tehnikaülikooli IT-tudeng Mirell Krain. Võidumeeskonnas osalesid veel Mario Sepp ja Vahur Onton.

Tulud, kulud, tulem ja peamised finantssuhtarvud

Eesti Advokatuur ei ole kasumit taotlev organisatsioon. Põhilises osas moodustub

advokatuuri eelarve advokaatide liikmemaksudest. 2017. aastal oli tulu liikmemaksudest 531 tuhat eurot.

Võrdlevalt kahe viimase kahe aasta advokatuuri liikmemaksudest saadava tulu kasvu suhtarvud:

	2017	2016
Tulu kasv advokatuuri liikmete liikmemaksudest (%)*	2,5	2,3

Tulu liikmemaksudest suureneb tänu liikmeskonna kasvule ja kvalifikatsiooni muutumisele. Liikmemaks on püsinud muutumatuna 2008. aastast ja on 60,72 eurot kuus vandeadvokaatidel ning 47,93 eurot kuus vandeadvokaatide abidel.

Tulenevalt riigi õigusabi seadusest on Eesti Advokatuuri üheks töövaldkonnaks vähekindlustatud isikutele riigi õigusabi osutamise korraldamine, neile advokaatide määramine, õigusabi osutanud advokaadibüroodele tasu väljamaksmine ja arvestus selle üle. 2017. aastal eraldati riigieelarvega õigusabi osutavate advokaatide tasustamiseks ja avalik-õiguslike ülesannete täitmiseks kokku 3 760 tuhat eurot (2016. aastal 3 898 tuhat eurot). Riigi õigusabi ostutati 2017. aastal mahus 3 380 tuhat eurot (2016. aastal 3 605 tuhat eurot). Riigi õigusabi osutamise korraldamiseks kulus advokatuuril 260 tuhat eurot (2016. aastal 274 tuhat eurot).

Võrdlevalt kahe viimase aasta osutatud riigi õigusabi kasvu suhtarvud:

	2017	2016
Osutatud riigi õigusabi kasv (+), kahanemine (-) (%)*	-6,2	0,02

Kutseühenduse tegevuse seisukohalt oluline finantsuhtarv on lühiajaliste kohustiste kattekordaja, mis näitab käibevarade suhet lühiajalistesse kohustistesse:

	2017	2016
Lühiajaliste kohustiste kattekordaja (kordades)*	1,7	1,6

* Suhtarvude arvutamisel kasutatud valemid:

- Tulu kasv liikmemaksudest (%) = $(\text{tulu liikmemaksudest } 2017 - \text{tulu liikmemaksudest } 2016) / \text{tulu liikmemaksudest } 2016 * 100$
- Osutatud riigi õigusabi kasv (+), kahanemine (-) = $(\text{osutatud riigi õigusabi } 2017 - \text{osutatud riigi õigusabi } 2016) / \text{osutatud riigi õigusabi } 2016 * 100$
- Lühiajaliste kohustiste kattekordaja (kordades) = käibevara/lühiajalised kohustised

Personal

Eesti Advokatuuri liikmed tegutsevad läbi äriühingute (advokaadibüroode) ega ole advokatuuri töötajad. Advokatuuris töötas 2017. aasta detsembrikuu seisuga 12 koosseisulist töötajat ning lisaks advokatuuri esimees ja aseesimees, kellede põhitöökoht on advokaadibüroos. Advokatuuri organite (juhatuse, aukohtu, kutsesobivuskomisjoni ja

revisjonikomisjoni) advokaatidest liikmetele on 2017. aastal makstud hüvitist advokatuuri töös osalemise eest. Kogu palgakulu 2017. aastal oli 302 tuhat eurot, mis jaotub vastavalt (tuh / €):

Koosseisuliste töötajate, esimehe ja aseesimehe palk	222
<i>sh esimees</i>	12
<i>sh aseesimees</i>	9
Lepinguline töö advokatuuri huvides	6
Puhkusetasud	27
Koondamishüvitis	3
Lisatasud ja organite liikmete hüvitised	44

Bilanss

Varad	Lisa	31.12.2017	31.12.2016
Käibevara			
Raha ja pangakontod	2	689 573	574 039
Nõuded ja ettemaksud			
Nõuded liikmete vastu	3	32 338	33 138
Nõuded riigieelarvest õigusabiks	4		37 751
Muud lühiajalised nõuded	7	6 038	708
Ettemaksud teenuste eest	8	16 385	6 053
Kokku		54 761	77 650
Käibevara kokku		744 334	651 689
Põhivara			
Immateriaalne põhivara			
Tarkvara		11 386	29 895
Kokku	9	11 386	29 895
Vara kokku		755 720	681 584

Kohustised ja netovara	Lisa	31.12.2017	31.12.2016
Kohustised			
Võlad ja ettemaksed			
Võlad tarnijatele		8 999	4 048
Võlad advokaadibüroodele osutatud riigi õigusabi eest	4; 5; 10	206 439	241 631
Võlad töövõtjatele	11	14 896	16 081
Maksuvõlad	12	38 067	0
Saadud ettemaksed liikmemaksude eest		772	265
Muud viitvõlad	13	1 599	0
Kokku		270 772	262 025
Sihtfinantseerimine			
Sihtfinantseerimise kohustis rahvusvahelise kaitse menetluseks	5	95 785	138 758
Sihtfinantseerimise kohustis õigusabiks	4	81 826	0
Kokku		177 611	138 758
Lühiajalised kohustised kokku		448 383	400 783
Netovara			
Eelmiste perioodide akumulieeritud tulem		280 801	255 407
Aruandeaasta tulem		26 536	25 394
Netovara kokku		307 337	280 801
Kohustised ja netovara kokku		755 720	681 584

Tulude ja kulude aruanne

Tulud	Lisa	2017	2016
Annetused ja toetused	14	3 652 081	3 882 100
Tulu liikmemaksudest	14	530 896	517 781
Muud tegevustulud	14	19 370	12 200
Muud tulud	14	6 595	20
Tulud kokku		4 208 942	4 412 101
Riigi õigusabi kulud advokaatidele	4;14	3 380 422	3 605 099
Sihtfinantseeritud projektide otsesed kulud	16	48 973	55 339
Jagatud auhinnad	17	2 501	0
Mitmesugused tegevuskulud	18	316 542	280 842
Tööjõukulud			
Palgakulu		301 590	311 314
Sotsiaalmaksud		101 740	104 143
Tööjõu kulud kokku	19	403 330	415 457
Toetused	20	12 170	11 671
Kulum	9	18 509	18 509
Muud kulud	21	18	24
Kulud kokku		4 182 465	4 386 941
Põhitegevuse tulem		26 477	25 160
Finantstulud ja -kulud			
Intressikulu			-357
Intressitulud		59	591
Finantstulud ja -kulud kokku		59	234
Aruandeaasta tulem		26 536	25 394

Rahavoogude aruanne

	Lisa	2017	2016
Rahavood põhitegevusest			
Põhitegevuse tulem		26 477	25 160
Põhivara kulum		18 509	18 509
Põhitegevusega seotud nõuete ja ettemaksete muutus	9	22 889	381 335
Põhitegevusega seotud kohustiste ja ettemaksete muutus		47 600	-163 088
Kokku rahavood põhitegevusest		115 475	261 916
Rahavood investeerimistegevusest			
Saadud intressid		59	591
Makstud intressid			-357
Kokku rahavood investeerimistegevusest		59	234
Kokku rahavood		115 534	262 150
Raha ja raha ekvivalendid perioodi alguses			
Raha ja raha ekvivalentide muutus		115 534	262 150
Raha ja raha ekvivalendid perioodi lõpus	2	689 573	574 039

Netovara muutuste aruanne

	Tulem	Netovara kokku
Saldo 31.12.2015	255 407	255 407
Aruandeperioodi tulem	25 394	25 394
Saldo 31.12.2016	280 801	280 801
Aruandeperioodi tulem	26 536	26 536
Saldo 31.12.2017	307 337	307 337

Raamatupidamise aastaaruande lisad

Lisa 1. Raamatupidamise aastaaruande koostamisel kasutatud arvestusmeetodid ja hindamisalused

Üldpõhimõtted

Eesti Advokatuuri 2017. aasta raamatupidamise aastaaruanne on koostatud Eesti finantsaruandluse standardi kohaselt, mis tugineb rahvusvaheliselt tunnustatud arvestuse ja aruandluse põhimõtetele ning mille nõuded kehtestatakse raamatupidamise seadusega ning mida täpsustab raamatupidamise seaduse § 34 lõike 4 alusel kehtestatud valdkonna eest vastutava ministri määrus.

Majandusaasta algas 1. jaanuaril 2017 ja lõppes 31. detsembril 2017. Raamatupidamise aastaaruanne on koostatud eurodes.

Finantsvara ja -kohustised

Finantsvaraks loetakse raha, nõudeid ostjate vastu ja muid lühiajalisi nõudeid. Finantskohustisteks loetakse tarnijatele tasumata arveid, viitvõlgasid ja muid lühiajalisi võlakohustisi.

Finantsvara ja -kohustised võetakse algselt arvele nende soetusmaksumuses, milleks on antud finantsvara või -kohustise eest makstud või saadud tasu õiglane väärtus. Algne soetusmaksumus sisaldab kõiki finantsvara või -kohustisega otseselt seotud tehingukulutusi.

Finantsvara eemaldatakse bilansist siis, kui ettevõtte kaotab õiguse finantsvarast tulevatele rahavoogudele või ta annab kolmandale osapoolale üle varast tulenevad rahavood ning enamiku finantsvaraga seotud riskidest ja hüvedest. Finantskohustis eemaldatakse bilansist siis, kui see on rahuldatud, lõpetatud või aegunud.

Finantsvara oste ja müüke kajastatakse järjepidevalt väärtuspäeval st päeval, mil ettevõtte saab ostetud finantsvara omanikuks või kaotab omandiõiguse müüdü finantsvara üle.

Finantskohustisena on lühiajaliste laenukohustise all kajastatud krediitkaardi jäägi kohustis.

Raha ja raha ekvivalendid

Raha ja raha ekvivalentidena kajastatakse raha pangas. Rahavoogude aruandes kajastatakse rahavoogusid põhitegevusest kaudsel meetodil. Saadud intressid ja makstud intressid on kajastatud investeerimistegevuse rahavoo koosseisus.

Nõuded ostjate vastu

Nõudeid ostjate vastu kajastatakse bilansis korrigeeritud soetusmaksumuses. Ostjatelt laekumata arved on bilansis hinnatud lähtudes tõenäoliselt laekuvatest summadest.

Seejuures hinnatakse iga kliendi laekumata arveid eraldi, arvestades teadaolevat informatsiooni kliendi maksevõime kohta.

Immateriaalse põhivara ja väikevara arvestus

Immateriaalse põhivara hulka kuuluvad litsentsid, kasutusõigused, tarkvara ja muud füüsilise substantsita varad, mida kutseühendus kasutab teenuste osutamisel või halduseesmärkidel ja kavatab kasutada pikema perioodi jooksul kui üks aasta ja mille soetusmaksumus on alates 25000 eurost. Immateriaalne põhivara võetakse algselt arvele soetusmaksumuses, mis koosneb ostuhinnast ja otseselt soetamisega seotud kulutustest. Immateriaalset põhivara kajastatakse bilansis selle soetusmaksumuses, millest on maha arvatud akumulieeritud kulum ja võimalikud väärtuse langusest tulenevad allahindlused. Immateriaalse põhivara kulumimäär on 20%, kasuliku eaga 5 aastat.

Väikevara on väheväärtuslik vara, mille soetusmaksumus on kuni 10000 eurot. Väikevara kantakse kulusse soetamise hetkel. Raamatupidamises peetakse väheväärtusliku, pika kasutuseaga väikevarade arvestust bilansiväliselt.

Tulude arvestus

Tulu advokatuuri liikmete liikmemaksudest kajastatakse tekkepõhiselt, see on tuluna perioodis, mille eest liikmemaksud on arvestatud. Tulu teenuste müügist kajastatakse teenuse osutamisel. Tulu kaupade müügist kajastatakse siis, kui olulised omandiga seonduvad riskid ja hüved on läinud üle ostjale ning müügitulu ja tehinguga seotud kulutusi on võimalik usaldusväärsetl mõõta. Tulud kajastatakse siis kui tulude laekumine on tõenäoline ja tulu suurus on võimalik usaldusväärsetl hinnata. Distiplinaar-karistusena määratud rahatrahvid kajastatakse tuluna tekkepõhiselt määramise kuupäeval, seejuures võetakse trahvid tuluna arvele ainult juhul, kui tulu laekumine hinnatakse tõenäoliseks. Vastasel juhul kajastatakse trahvid kuni laekumiseni bilansiväliselt.

Valuutas toimunud tehingud ning välisvaluutas fikseeritud finantsvarad ja -kohustised

Eesti Advokatuuri arvestuse ühikuks on euro. Valuutadeks on loetud kõik teised valuutad peale euro. Valuutas toimunud tehingute kajastamisel on aluseks võetud tehingu toimumise päeval ametlikult kehtinud Euroopa keskpanga valuutakursid.

Sihtfinantseerimine

Sihtfinantseerimisena kajastatakse sihtotstarbelisi ja teatud tingimustega seotud toetusi tegevuskulude katteks. Sihtfinantseerimist ei kajastata tuluna enne, kui eksisteerib piisav kindlus, et toetuse saaja vastab sihtfinantseerimisega seotud tingimustele ja sihtfinantseerimine leiab aset. Tegevuskulude sihtfinantseerimist kajastatakse tuluna tegevuskulude tegemise perioodil, kui sihtfinantseerimise tingimustega ei kaasne sisulisi tagasinõude või laekumata jäämise riske; kui eksisteerib sisuline tagasinõude või laekumata jäämise risk, kajastatakse sihtfinantseerimine tuluna vastava riski kadumisel.

RTJ 14 alusel kajastatakse sihtotstarbeliste auhindade jagamiseks laekunud toetused tuluna samal perioodil, kui tehakse otsus vastavate auhindade väljamaksmiseks, kajastades samal hetkel väljamakstavad auhinnad kuluna.

Rahavoogude aruanne

Rahavoogude aruanne on koostatud kaudsel meetodil, kus on kajastatud põhitegevusega seotud nõuete muutused ning lühiajaliste kohustiste saldode muutused.

Rendiarvestus

Kapitalirendina käsitletakse rendilepinguid, mille puhul kõik olulised vara omandiga seonduvad riskid ja hüved kanduvad üle rentnikule. Muid rendilepinguid kajastatakse kasutusrendina.

Kasutusrendimaksed kajastatakse rendiperioodi jooksul lineaarselt tulude ja kulude aruandes kuluna.

Lisa 2. Raha ja pangakontod

(eurodes)

	31.12.2017	31.12.2016
Arvelduskontod	689 573	574 039
Kokku	689 573	574 039

Lisa 3. Nõuded liikmete vastu

(eurodes)

	31.12.2017	31.12.2016
Laekumata liikmemaksud	32 338	33 138
Kokku	32 338	33 138

Lisa 4. Riigi õigusabi

(eurodes)

	2017	2016
Riigi õigusabi vahendite jääk aasta alguses	-37 752	-311 618
Riigieelarveline eraldis õigusabiks aruandeaastal	3 500 000	3 624 334
VV reservist raha eraldamine	0	254 632
Advokaadibüroode poolt osutatud riigi õigusabi aruandeaastal (lisa 14)	-3 380 422	-3 605 099
<i>sh 31.12. seisuga advokaadibüroodele välja maksmata riigi õigusabi arved (lisa 10)</i>	<i>195 304</i>	<i>237 069</i>
Riigi õigusabi vahendite jääk aasta lõpus	81 826	-37 751

Lisa 5. Sihtfinantseerimine riigi õigusabiks rahvusvahelise kaitse menetluses
(eurodes)

	2017	2016
Aasta alguse saldo	138 758	196 306
Sihtfinantseerimine riigi õigusabiks rahvusvahelise kaitse menetluses	199 734	199 734
<i>sellest 31.12. seisuga saadud sihtfinantseerimise eraldis</i>	<i>199 734</i>	<i>199 734</i>
Advokaadibüroode poolt osutatud riigi õigusabi rahvusvahelise kaitse menetluses aruandeaastal (lisa 16)	-42 973	-56 696
Projektiga seotud tööjõukulud	0	-852
<i>sh 31.12. seisuga advokaadibüroodele välja maksmata arved (lisa 10)</i>	<i>11 135</i>	<i>4 562</i>
Sihtfinantseerimise jääk riigi õigusabiks rahvusvahelise kaitse menetluses aasta lõpus	95 785	138 758

Lisa 6. Sihtfinantseerimine arengukoostöök
(eurodes)

	2017	2016
Aasta alguse saldo	0	11 440
Moldova arengukoostöö sihtfinantseerimise projekti maksumus	0	22 700
Aruandeaastal projektiga seotud kulud (lisa 16)	0	-6 632
Sihtfinantseerimise nõude vähenemine	0	-2 270
Sihtfinantseerimise ülejäägi tagasikanne	0	-2 538
Moldova arengukoostöö sihtfinantseerimise jääk aasta lõpus	0	0

Lisa 7. Muud lühiajalised nõuded
(eurodes)

	31.12.2017	31.12.2016
Liikmetega seotud nõue	6 000	623
Töövõtjatega seotud nõuded	38	85
Kokku	6 038	708

Lisa 8. Ettemaksud teenuste eest

(eurodes)

	31.12.2017	31.12.2016
Ettemakstud rahvusvahelised liikmemaksud	10 314	0
Ettemakstud üür (deposiit)	4 994	4 994
Ettemakstud perioodika	1 077	1 059
Kokku	16 385	6 053

Lisa 9. Immateriaalne põhivara

(eurodes)

	Tarkvara	Kokku
Saldo seisuga 31.12.2016		
Soetusmaksumus	92 544	92 544
Akumuleeritud kulum	-62 649	-62 649
Jääkmaksumus	29 895	29 895
2017. a toimunud muutused		
Amortisatsioonikulu	-18 509	-18 509
Saldo seisuga 31.12.2017		
Soetusmaksumus	92 544	92 544
Akumuleeritud kulum	-81 158	-81 158
Jääkmaksumus	11 386	11 386

Lisa 10. Võlad osutatud riigiõigusabi eest

(eurodes)

	31.12.2017	31.12.2016
Advokaadibüroodele osutatud riigi õigusabi eest (lisa 4)	195 304	237 069
Advokaadibüroodele osutatud riigi õigusabi eest rahvusvahelise kaitse menetluses (lisa 5)	11 135	4 562
Kokku	206 439	241 631

Lisa 11. Võlad töövõtjatele

(eurodes)

	31.12.2017	31.12.2016
Puhkusereserv	14 896	16 081
Kokku	14 896	16 081

Lisa 12. Maksukohustised

(eurodes)

	31.12.2017	31.12.2016
Sotsiaalmaks	19 629	0
Kinni peetud füüsilise isiku tulumaks	11 632	0
Töötuskindlustuse maks	1 264	0
Kogumispensioni maks	1 012	0
Ettevõtte tulumaks	4 530	0
Kokku	38 067	0

Lisa 13. Muud viitvõlad

(eurodes)

	31.12.2017	31.12.2016
Aruandev isik	1 599	0
Kokku	1 599	0

Lisa 14. Tulud

(eurodes)

	2017	2016
Annetused ja toetused kokku	3 652 081	3 882 100
tulu riigieelarvest õigusabiks (lisa 4)	3 380 422	3 605 099
tulu riigieelarvest tegevuskulude sihtfinantseerimiseks (lisa 15)	222 686	217 019
tulu arengukoostöö projekti sihtfinantseerimiseks (lisa 6; 16)	0	6 632
tulu riigieelarvest stipendiumite sihtfinantseerimiseks (lisa 16)	0	-4 198
tulu riigi õigusabiks rahvusvahelise kaitse menetluses (lisa 5;16)	42 973	57 548
tulu sihtotstarbeliselt jagatud auhinnafondist (lisa 16)	6 000	0
Liikmetelt saadud tasud	530 896	517 781
Muud tegevustulud	19 370	12 200
tulu korduseksamil osalemise eest	7 200	3 480
tulu koolitusteenusest	6 300	5 900
tulu kvaliteedijuhtimise tunnistuse väljaandmisest	5 750	2 760
tulu liikmetunnistuste müügist	120	60
Muud tulud	6 595	20
tulu aukohtu otsuse alusel	6 000	0
tulu väikevara müügist	305	0
hüvitised tarnijatelt	250	0
menetlustulu	40	20
Kokku	4 208 942	4 412 101

Lisa 15. Tegevuskulude sihtfinantseerimine
(eurodes)

	2017	2016
Riigieelarveline eraldi avalik-õigusliku ülesande täitmiseks s.o. riigi õigusabi osutamise korraldamiseks (lisa 14)	222 686	217 019
Eraldise kasutamine		
palgakulu (sh sotsiaalmaks ja töötuskindlustusmaks)	173 703	167 760
rendi- ja kommunaalkulud	36 788	37 413
kantselei- ja halduskulud	10 817	10 525
Liivalaia tn kohtumaja ruumi üüriga seotud kulud	1 378	1 321
Kokku	222 686	217 019

Lisa 16. Sihtfinantseeritud projektide otsesed kulud
(eurodes)

	2017	2016
Moldova arengukoostöö projekti kulud (lisa 6;14)	0	2 841
Ida-Viru arengukava stipendiumifondi kulu (lisa 14)	0	-4 198
Riigi õigusabi kulud rahvusvahelise kaitse menetluses (lisa 5; 14)	42 973	56 696
Õigusrobotika konkursi auhinnafond (lisa 14)	6 000	0
Sihtfinantseeritud projektide otsesed kulud	48 973	55 339
Moldova arengukoostöö projekti tööjõukulud (lisa 6; 14)	0	3 791
Riigi õigusabi tööjõukulud rahvusvahelise kaitse menetluses (lisa 5; 14)	0	852
Sihtfinantseeritud projektide tööjõukulud		4 643
Kokku	48 973	59 982

Lisa 17. Jagatud auhinnad
(eurodes)

	2017	2016
Õigusrobotika konkursi auhinnafond	2 501	0
Kokku	2 501	0

Lisa 18. Mitmesugused tegevuskulud

(eurodes)

	2017	2016
Üür	52 892	52 966
Elekter ja küte	4 245	5 169
Kommunaalkulud	5 382	5 405
Side- ja kommunikatsioonikulud	3 785	3 588
Esinduskulud, trükised	581	1 301
Meediakulud	28 388	16 800
Kantslei inventar ja remont	17 669	246
Liivalaia kohtumaja ruumi inventar ja kulud	1 746	1 687
Koolitus- ja kutsekvalifikatsioonikulud	22 058	20 773
Advokaadieksami korraldamisega seotud kulud	8 107	4 916
Lähetuskulud	9 762	15 991
Majapidamis-, administreerimis- ja bürootarvete kulud	7 162	7 370
IT tarkvara ja hoolduskulud	5 559	6 513
Üldkogukulud	15 065	14 578
Liikmete andmebaasi arenduskulud	910	261
Täiendusõppe infosüsteemi arenduskulu	6 250	10 644
TVT andmebaasi süsteemi majutus- ja sertifikaadikulud	574	1 148
	1 470	1 848
Eksamikeskkonna arendus- ja hoolduskulud	0	576
Find-A-Lawyer arendus advokaatide andmebaasis		
Rahvusvahelised liikmemaksud	10 461	10 323
Nõustamiskulud; rahulolu küsitlus	0	2 520
ISO kvaliteedijuhtimise kulud	1 800	1 252
Kvaliteedijuhtimise sertifikaadi väljastamise kulud	510	490
Tõlkekulud	216	380
Kohtukulud	1 638	3 555
Kodulehe arendus ja hoolduskulud	1 171	2 944
Vastuvõtukulud	50 054	46 406
Erisoodustused	9 051	6 249
Kulutused kingitustele ja annetustele	4 115	5 382
Maksukulud	18 150	15 229
Tööjõu otsingukulud	1 688	215
Muud	26 083	14 117
Kokku	316 542	280 842

Lisa 19. Tööjõukulud

(eurodes)

	2017	2016
Koosseisuliste töötajate palgakulu	222 328	231 474
Puhkusetasud	26 553	24 340
Haiguhüvitis	0	86
Lepinguline tasu töö eest advokatuuri huvides	5 772	6 483
Lisatasud ja preemiad	43 907	44 804
Koondamishüvitis	3 030	0
Sotsiaalmaksud	101 740	103 627
Sihtfinantseeritud projektide tööjõukulud (lisa 16)	0	4 643
Kokku	403 330	415 457
Aasta keskmine töötajate arv	12	12

Lisa 20. Toetused

(eurodes)

	2017	2016
Pensionäride toetus	4 500	4 000
Juubilaride toetus	4 650	5 250
Üliõpilaste stipendium	0	-399
34. Eesti õigusteadlaste päevade toetus	0	2 500
SA Iuridicum toetus põhiseaduse 25. aastapäevaks	1 000	0
Lastekaitse Liit, seminari „Samal poolel-lapse poolel“ toetus	1 000	0
	700	0
Eesti Reservohvitseride Kogu toetus	320	320
Harjutuskohtu Seltsi toetus		
Kokku	12 170	11 671

Lisa 21. Muud kulud

(eurodes)

	2017	2016
Kahjum valuutakursi muutustest	18	24
Kokku	18	24

Lisa 22. Kasutusrent

(eurodes)

	2017	2016
Üüripinnad	53 567	53 021
Koopiamasina kasutusrent	1 037	173
Kasutusrendikulu kokku	54 604	53 194

Eesti Advokatuur rentis aruandeperioodil kasutusrendi tingimustel kontoripinda. Kontoripinna üürileping on tähtajaline ja kehtib:

- III korrusel kuni 31.12.2018. a.
- IV korrusel kuni 31.12.2018. a.

Eesti Advokatuur üürib allüüri tingimustel pinda Liivalaia 24 asuval kinnistul. Üürileping on tähtajaline ja kehtib 15.07.2018. a.

Eesti Advokatuur rendib kasutusrendi tingimustel koopiamasinat. Leping on tähtajaline ja kehtib 31.10.2018. a.

Lisa 23. Tehingud seotud osapooltega

Kõik ostetud teenused advokatuuri liikmetega seotud äriühingutelt on tehtud juhatuse poolt kooskõlastatud hindadega. Kõik advokatuuri liikmed on maksnud üldtingimustel liikmemaksu ja tasunud koolituste eest.

Vastavalt olulisusele on Eesti Advokatuuri aastaaruande koostamisel loetletud seotud osapoolteks:

- tegevjuhtkonda;
- eespool loetletud isikute lähedasi pereliikmeid ja nende poolt kontrollitavaid või nende olulise mõju all olevaid ettevõtteid.

	2017	2016
Juhatus liikmetega seotud ettevõtete poolt osutatud riigi õigusabi tasu ja kulud	72 442	53 056
Juhatus liikmetega seotud ettevõtte lähetuskulud	0	338
Juhatus liikmetega seotud ettevõtte poolt osutatud teenuse kulud	0	3 348
Kokku	72 442	56 742

	31.12.2017	31.12.2016
Kohustised juhatuse liikmetega seotud ettevõtetele osutatud riigi õigusabi eest	1 500	0
Nõuded juhatuse liikmetega seotud ettevõtete vastu liikmemaksude osas	1 230	3 410
Kokku	2 730	3 410

Seotud isikute tööjõu- ja hüvitisekulu

	2017	2016
Tegevjuhtkonna tööjõu- ja hüvitisekulu koos sotsiaalmaksudega	103 402	107 021
Kokku	103 402	107 021

Grant Thornton

An instinct for growth™

SÕLTUMATU VANDEAUDIITORI ARUANNE

Grant Thornton Baltic OÜ
Ahtri 6a
10151 Tallinn
Estonia

T +372 626 4500
F +372 626 4501
E info@ee.gt.com
www.granthornton.ee

REG. CODE 10384467
VAT CODE EE100086678

Eesti Advokatuuri üldkogule

Arvamus

Oleme auditeerinud Eesti Advokatuuri (majandusüksus) raamatupidamise aastaaruannet, mis sisaldab bilanssi seisuga 31. detsember 2017 ning tulude ja kulude aruannet, rahavoogude aruannet ja netovara muutuste aruannet eeltoodud kuupäeval lõppenud majandusaasta kohta ja raamatupidamise aastaaruande lisasid, sealhulgas märkimisväärsete arvestuspõhimõtete kokkuvõtet.

Meie arvates kajastab kaasnev raamatupidamise aastaaruanne kõigis olulistes osades õiglaselt majandusüksuse finantsseisundit seisuga 31. detsember 2017 ning sellel kuupäeval lõppenud majandusaasta tulemit ja rahavoogusid kooskõlas Eesti finantsaruandluse standardiga.

Arvamuse alus

Viisime auditi läbi kooskõlas rahvusvaheliste auditeerimise standarditega (Eesti). Meie kohustusi vastavalt nendele standarditele kirjeldatakse täiendavalt meie aruande osas „Vandeauditori kohustused seoses raamatupidamise aastaaruande auditiga”. Me oleme majandusüksusest sõltumatud kooskõlas kutseliste arvestusekspertide eetikakoodeksiga (Eesti) (eetikakoodeks (EE)), ja oleme täitnud oma muud eetikaalased kohustused vastavalt eetikakoodeksi (EE) nõuetele. Me usume, et auditi tõendusmaterjal, mille oleme hankinud, on piisav ja asjakohane aluse andmiseks meie arvamusele.

Muu informatsioon

Juhtkond vastutab muu informatsiooni eest. Muu informatsioon hõlmab tegevusaruannet, kuid ei hõlma raamatupidamise aastaaruannet ega meie asjaomast vandeauditori aruannet.

Meie arvamus raamatupidamise aastaaruande kohta ei hõlma muud informatsiooni ja me ei tee selle kohta mingis vormis kindlustandvat järeldust.

Seoses meie raamatupidamise aastaaruande auditiga on meie kohustus lugeda muud informatsiooni ja kaaluda seda tehes, kas muu informatsioon lahknep oluliselt raamatupidamise

Audit
Internal audit
Outsourcing
Tax
Legal
Financial advisory

aastaruandest või meie poolt auditi käigus saadud teadmistest või tundub muul viisil olevat oluliselt väärkajastatud.

Kui me teeme tehtud töö põhjal järelduse, et muu informatsioon on oluliselt väärkajastatud, oleme kohustatud sellest faktist aru andma. Meil ei ole sellega seoses millegi kohta aru anda.

Juhtkonna kohustused seoses raamatupidamise aastaaruandega

Juhtkond vastutab raamatupidamise aastaaruande koostamise ja õiglase esitamise eest kooskõlas Eesti finantsaruandluse standardiga ja sellise sisekontrolli eest, nagu juhtkond peab vajalikuks, et võimaldada kas pettusest või veast tulenevate oluliste väärkajastamisteta raamatupidamise aastaaruande koostamist.

Raamatupidamise aastaaruande koostamisel on juhtkond kohustatud hindama majandusüksuse suutlikkust jätkata jätkuvalt tegutsevana, esitama infot, kui see on asjakohane, tegevuse jätkuvusega seotud asjaolude kohta ja kasutama tegevuse jätkuvuse arvestuse alusprintsipi, välja arvatud juhul, kui juhtkond kavatab kas majandusüksuse likvideerida või tegevuse lõpetada või tal puudub sellele realistlik alternatiiv.

Vandeauditori kohustused seoses raamatupidamise aastaaruande auditiga

Meie eesmärk on saada põhjendatud kindlus selle kohta, kas raamatupidamise aastaaruanne tervikuna on kas pettusest või veast tulenevate oluliste väärkajastamisteta, ja anda välja vandeauditori aruanne, mis sisaldab meie arvamust. Põhjendatud kindlus on kõrgetasemeline kindlus, kuid see ei taga, et olulise väärkajastamise eksisteerimisel see kooskõlas rahvusvaheliste auditeerimise standarditega (Eesti) läbiviidud auditi käigus alati avastatakse. Väärkajastamised võivad tuleneda pettusest või veast ja neid peetakse oluliseks siis, kui võib põhjendatult eeldada, et need võivad üksikult või koos mõjutada majanduslikke otsuseid, mida kasutajad raamatupidamise aastaaruande alusel teevad.

Kasutame auditeerides vastavalt rahvusvaheliste auditeerimise standarditele (Eesti) kutsealast otsustust ja säilitame kutsealase skeptitsismi kogu auditi käigus. Me teeme ka järgmist:

- teeme kindlaks ja hindame raamatupidamise aastaaruande kas pettusest või veast tuleneva olulise väärkajastamise riskid, kavandame ja teostame auditiprotseduuri vastuseks nendele riskidele ning hangime piisava ja asjakohase auditi tõendusmaterjali, mis on aluseks meie arvamusele. Pettusest tuleneva olulise väärkajastamise mitteavastamise risk on suurem kui veast tuleneva väärkajastamise puhul, sest pettus võib tähendada salakokkulepet, võltsimist, info esitamata jätmist, vääresitiste tegemist või sisekontrolli eiramist;

- omandame arusaamise auditi puhul asjassepuutuvast sisekontrollist, et kavandada nendes tingimustes asjakohaseid auditiprotseduure, kuid mitte arvamuse avaldamiseks majandusüksuse sisekontrolli tulemuslikkuse kohta;
- hindame kasutatud arvestuspõhimõtete asjakohasust ning juhtkonna arvestushinnangute ja nendega seoses avalikustatud info põhjendatust;
- teeme järelduse juhtkonna poolt tegevuse jätkuvuse arvestuse alusprintsüübi kasutamise asjakohasuse kohta ja saadud auditi tõendusmaterjali põhjal selle kohta, kas esineb olulist ebakindlust sündmuste või tingimuste suhtes, mis võivad tekitada märkimisväärset kahtlust majandusüksuse suutlikkuses jätkata jätkuvalt tegutsevana. Kui me teeme järelduse, et eksisteerib oluline ebakindlus, oleme kohustatud juhtima vandeaudiitori aruandes tähelepanu raamatupidamise aastaaruandes selle kohta avalikustatud infole või kui avalikustatud info on ebapiisav, siis modifitseerima oma arvamust. Meie järeldused põhinevad vandeaudiitori aruande kuupäevani saadud auditi tõendusmaterjalil. Tulevased sündmused või tingimused võivad siiski kahjustada majandusüksuse suutlikkust jätkata jätkuvalt tegutsevana;
- hindame raamatupidamise aastaaruande üldist esitusviisi, struktuuri ja sisu, sealhulgas avalikustatud informatsiooni, ning seda, kas raamatupidamise aastaaruanne esitab aluseks olevaid tehinguid ja sündmusi viisil, millega saavutatakse õiglane esitusviis.

/digitaalselt allkirjastatud/

Grant Thornton Baltic OÜ, tegevusluba 3
Aivar Kangust, vandeaudiitori number 223
3. aprill 2018

Juhatuses allkirjad 2017. aasta majandusaasta aruandele

Juhatus on koostanud ja kinnitanud 2017. aasta raamatupidamise aastaaruande, mis koosneb tegevusaruandest, raamatupidamise aastaaruandest ja sõltumatu vandeaudiitori aruandest. Juhatus on aastaaruande üldkogule esitamiseks heaks kiitnud.

/allkirjastatud digitaalselt/

Esimees

Hannes Vallikivi

/allkirjastatud digitaalselt/

Aseesimees

Jaanus Tehver

/allkirjastatud digitaalselt/

Juhatuses liige

Maivi Ots

/allkirjastatud digitaalselt/

Juhatuses liige

Indrek Sirk

/allkirjastatud digitaalselt/

Juhatuses liige

Imbi Jürgen

/allkirjastatud digitaalselt/

Juhatuses liige

Toomas Vaher

/allkirjastatud digitaalselt/

Juhatuses liige

Katrin Orav

/allkirjastatud digitaalselt/

Juhatuses liige

Karina Lõhmus-Ein

/allkirjastatud digitaalselt/

Juhatuses liige

Madis Päts

